

Täysistunto

Tiistai 5.11.2019 klo 14.00—19.35

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 19.35.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen (14.00—15.59 ja 19.00—19.35), puhemies Matti Vanhanen (15.59—17.00) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.00—19.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 31.10.2019 antanut hallituksen esitykset HE 66—73/2019 vp, joista esitykset HE 66—69/2019 vp otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa. Hallituksen esitys HE 67/2019 vp on esitys vuoden 2019 neljänneksi lisätalousarvioksi.

3. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 36/2019 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäseneksi edustaja Merja Kyllösen.

4. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 37/2019 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan varajäseneksi edustaja Pia Lohikosken.

5. Pankkivaltuuston täydennysvaali

Vaali VAA 38/2019 vp

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi pankkivaltuuston jäseneksi edustaja Markus Mustajärven.

6. Hanna Sarkkisen vapautuspyyntö suuren valiokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 12/2019 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 6.11.2019 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.11.2019 kello 11.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2019 neljänneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 67/2019 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan aikaa enintään 2,5 tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.02 **Valtiovarainministeri Mika Lintilä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen vuoden 2019 bruttokansantuotteen ennustetaan kasvavan 1,5 prosenttia. Maailmantalouden kasvu hidastui kuluvana vuonna kauppakonfliktiin liittyvän epävarmuuden takia, ja Suomen vientikysynnän kasvu hidastuu voimakkaasti tänä vuonna. Tavaraviennin kasvu on vaatimatonta meriteollisuutta lukuun ottamatta. Yksityisten investointien arvioidaan kääntyvän laskuun vuoden 2019 aikana. Yksityisen kulutuksen kasvu jatkuu kuitenkin edelleen nopeana ansiotason nousun sekä työllisyyden kohentumisen johdosta.

Arvoisa puhemies! Kuopiossa tapahtuneen väkivaltaisen iskun jälkihoitoon ehdotetaan hallituksen neljännessä lisätalousarviossa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle 0,6 miljoonaa euroa ja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle 0,4 miljoonaa euroa eli yhteensä miljoona euroa. Ehdotetun lisämäärärahan tavoitteena on varmistaa muun muassa traumahoidon ja psykososiaalisen tuen järjestäminen. Lisäksi Savon koulutuskuntayhtymän iskusta aiheutuneita ylimääräisiä kustannuksia ehdotetaan korvattavaksi, mikä mahdollistaa koulutuksen sujuvan jatkumisen ja tilanteen normalisoitumiseksi tarvittavat muut toimet.

Maahanmuuttoviraston toiminnan turvaamiseen ehdotetaan 4,7 miljoonaa euroa ja viraston välttämättömiin ICT-menoihin 1,1 miljoonaa euroa lisärahoitusta. Vastaavasti Ruokaviraston toimintamenoihin ehdotetaan 3 miljoonan euron lisäystä viraston toiminnan tur-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

vaamiseksi. Valtionavustukseen yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen ehdotetaan 290 000 euron lisäystä pk-yrityksille suunnattavaan työsuhdeneuvontaan.

Arvoisa puhemies! Varsinaisten tulojen 114 miljoonaa euron lisäys ja määrärahojen 95 miljoonan euron lisäys huomioon ottaen vuoden 2019 neljäs lisätalousarvioesitys vähentää valtion nettolainanoton tarvetta 19 miljardilla eurolla. Valtion nettolainanotoksi vuonna 2019 arvioidaan noin 2,4 miljardia euroa. Valtionvelan määrän vuoden 2019 lopussa arvioidaan olevan noin 107 miljardia euroa, mikä on noin 44 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Valtionvelan suhteessa bruttokansantuotteeseen ennustetaan siis laskevan viime vuodesta, vaikka talouskasvu on hidastumassa.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja sitten käydään keskusteluun.

14.06 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät ministerit, edustajakollegat ja muut paikalla olijat! Meillä on käsittelyssä tämän vuoden neljäs lisätalousarvio, ja tämän voisi aika hyvin kiteyttää, tiivistää: lisää velkaa, lisää velkaa ja vielä kerran lisää velkaa. [Välihuutoja vasemmalta — Paavo Arhinmäki: Kuulitteko, kun valtiovarainministeri sanoi, että velanotto vähenee!] Vuosi sitten tässä salissa, kun käsiteltiin tämän vuoden valtion talousarviota, arvioitiin tänä vuonna uutta velkaa otettavan 1,4 miljardia. Nyt, kun tämä hallitus on hetken ollut vallassa, tämä summa on paisunut vaivihkaa miljardilla eurolla yhteensä 2,4 miljardiin. Hallitus tekee tässäkin esityksessä sinänsä kyllä tarpeellisia panostuksia eri kohteisiin, mutta ne kaikki tehdään lisävelanotolla. Työllisyystoimia ei tässäkään lisätalousarviossa valitettavasti näy eikä kuulu.

Ekonomistien arvioiden mukaan hallituksen toimien, siis tämän Rinteen hallituksen tähän mennessä tekemien toimien, nettovaikutus työllisyyteen on negatiivinen. Suomen työllisyyskehitys olisi siis parempi, jos Rinteen hallitus ei olisi tehnyt mitään. [Kokoomuksen ryhmästä: Oho!] Eli työllisyystilanne olisi tässä maassa parempi, jos Rinteen hallitus ei olisi tehnyt mitään. [Pia Viitanen: Voisitteko perustella?] Talouspolitiikan arviointineuvostonkin tyrmää pääministeri Antti Rinteen hallituksen talouspolitiikan. Talouspolitiikan arviointineuvosto toteaa: Työllisyysastetavoitteen saavuttamiseksi ei ole esitetty toimenpiteitä. Kokonaisuudessaan talouspolitiikalle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen vaikuttaa siis sangen epävarmalta. Näin siis talouspolitiikan arviointineuvosto.

Arvoisa puhemies! Haluan antaa kuitenkin kiitosta silloin, kun on kiitoksen paikka. Tässä lisätalousarviossa on muutamia sellaisia kohtia. Erityiskiitoksen haluan antaa liikenneministeri Sanna Marinille siitä, että nyt nämä nopeat raideyhteydet etenevät, ja ne itse asiassa etenevät sillä tavalla kuin niitä on alun perinkin suunniteltu vietävän eteenpäin. Päärata ja tunnin juna etenevät hankeyhtiöiden kautta. Tämä on järkevää ja perusteltua, ja on itse asiassa jo hyvinkin, voisi sanoa, että jopa kiire näiden suunnitelmien eteenpäin saamiseksi, että päästään mukaan seuraavalle EU:n rahoituskaudelle. [Juho Eerola: Rantarata itäänkin!] Myös itään suuntautuva raideyhteys pitää nostaa näissä suunnitelmissa eteen.

Arvoisa puhemies! Muita kiitoksen paikkoja on tietysti se, että hallitus reagoi muun muassa Kuopion iskun jälkihoitoon. On tärkeää antaa kaikki tuki sinne. Myönteistä on myös se, että puolustusministeri Kaikkosen kaudella myös uskottavasta maanpuolustuksesta pidetään huolta ja tässä lisätalousarviossa muun muassa Laivue 2020 -hankkeeseen osoitetaan määrärahoja.

Arvoisa puhemies! Muistan viime kaudelta, kun veteraanien rahoista puhuttiin. Silloin salissa edustaja Viitanen vieressä istui edustaja Heinäluoma, ja silloin, kun oli tämän nä-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

köinen esitys, he huusivat kovaa, että veteraaneilta leikataan. [Kimmo Kiljusen välihuuto] Me emme huuda niin, sillä me ymmärrämme sen, että näin tapahtuu euromääräisesti, kun veteraanien määrä vähenee. Eli tässä tehdään itseasiassa ihan samanlainen toimenpide, tässä lisätalousarviossa, mitä viime kaudella oppositiossa ollessaan edustaja Viitanen ja silloinen edustaja Heinäluoma kritisoivat ja huusivat, että te leikkaatte veteraaneilta, kun määräraha väheni. Mutta silloinkin määräraha per veteraani kasvoi. Ja näin tapahtuu tässäkin, ja me kokoomuksena annamme kiitosta siitä oppositiostakin hallitukselle ja vastuuministerille, että veteraanien rahoista pidetään huolta. Pidämme myös myönteisenä sitä, että viime kaudella yhdessä kaikki eri puolueet päättivät siitä, että rintamaveteraanien kuntoutukseen ja kotiin vietäviin palveluihin panostetaan entistä enempi, eli kaikki veteraanit nostettiin nyt tänä vuonna samalle viivalle, eli he saavat samat palvelut, jotka aiemmin ovat saaneet vain sotainvalidit. Tämä on koko eduskunnalta tärkeä arvovalinta, joka silloin tehtiin hallituksen ja opposition yhteisenä päätöksenä.

Arvoisa puhemies! Mutta se, mikä tässä päällimmäisenä näkyy, niin on se, että velan määrä, velan lisäotto kasvaa. Velkaa, velkaa, velkaa otetaan lisää, eikä työllisyystoimia valitettavasti näy.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tästä halutaan nähtävästi käydä debatti. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

14.12 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että tämä hallitus on muuttanut talouspolitiikan suuntaa. Nyt tehdään tulevaisuuspolitiikkaa entisen kokoomushallituksen leikkauspolitiikan sijaan.

Mitä tulee tähän veteraaniasiaan, niin muistan kyllä varsin hyvin, että olimme aika järkyttyneitä siitä, kun edellisen hallituksen kokoomuslaiset halusivat väen vängällä toteuttaa uudistuksen, jossa rintamalisät indeksijäädettiin. Hallitus esitti näin, tämä on totta. Me päivittelimme sitä ja olimme siitä kauhuissamme. [Timo Heinonen: Ei ollut siitä kysymys!] Kannatti nostaa asia keskusteluun, koska lopputulos oli se, että eduskunnassa yhteisesti tämä jäädytys peruttiin, mutta olimme toki siitä pöyristyneitä, että hallitus ylipäätään tällaista esitti. Tärkeää tietenkin, että voimme yhdessä kaikki [Timo Heinonen: Älkää viitisikö!] yhteisvoimin huolehtia tästä kunnia-asiastamme, rintamaveteraanien asiasta.

14.13 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rahan ja henkilöstön oikea taso esimerkiksi poliisissa tai Maahanmuuttovirastossa ei ole vakio, vaan se riippuu siitä, miten paljon niillä on tehtäviä ja mitä niiltä odotetaan. Se on kestämaton yhtälö, että rahoitus laskee tai pysyy vakiona samalla, kun toimintaympäristö muuttuu vaikeammaksi tai työmäärä lisääntyy.

Poliittisilla päätöksillä voidaan vaikuttaa viranomaisten työmäärään ja siten resurssitarpeeseen. Lainsäädännöllä voidaan vaikuttaa siihen, houkutellaanko Suomeen esimerkiksi ihmisiä, jotka kuormittavat Migriä, poliisia, hallinto-oikeuksia, Kelaa ja kuntia. Akuuttiin vajeeseen pitää tietysti osoittaa lisää rahaa, niin kuin on tehtykin, mutta haluaisin korostaa kokonaisvaltaista politiikkaa, jolla ei luoda ja pahenneta ongelmia vaan estetään niiden syntyä, koska tällä tavalla voidaan hillitä myös kustannusten nousua pitkällä aikajänteellä.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

14.14 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella tietysti suurin osa lisätalousarvion muutoksista on tarpeellisia ja välttämättömiä täsmennyksiä, kuten tässä vaiheessa vuotta kuuluukin. Toki meitä huolestuttaa se, minkä edustaja Heinonen toi esiin, että tässä on jo nykyisen vuoden, siis tämän vuoden, velanottoa merkittävästi nyt kasvatettu [Timo Heinonen: Miljardi!] hallituksen toimenpiteillä, miljarditasolla, ja tämä ei tietysti ennakoi kovin hyvää siitä, mikä on ensi vuoden tilanne. niin kuin tiedämmekin, niin kehyskaudella on velanotto nousemassa jo neljään miljardiin, jos hallituksen omiakin suunnitelmia lukee.

Yksi tärkeä lisäys on tässä se, että Maahanmuuttoviraston jonojen purkuun saadaan voimaa. Katson tätä erityisesti työperäisen maahanmuuton kautta, ja kun edustaja Halla-aho viittasi siihen, että tällä luodaan edellytyksiä talouden pohjalle, niin tässä kyllä luodaan edellytyksiä, jos saadaan nopeutettua työperäistä luvitusta. Tällä hetkellä se on este meidän kasvulle itse asiassa kaikissa maakunnissa hyvin paljon, niin kuin tässä esimerkiksi ministeri Lintilä on moneen kertaan aivan oikein todennut.

Koska tulee hallituksen esitys siitä, että saadaan yksi yhteinen työilupaprosessi työ- ja elinkeinoministeriön, sisäministeriön, ulkoministeriön välillä, milloin saadaan aidosti niin, että kysytään yhtä asiaa vain kerran, [Puhemies koputtaa] ei erikseen Migristä ja sitten [Puhemies: Aika!] uudestaan TE-toimistosta ja niin edelleen? Sisäministeri Ohisalo, joka [Puhemies: Aika!] tässä isointa taakkaa kantaa: miten aiotte saada tämän homman kuntoon, niin että emme ole hidas?

14.15 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lintilä kuvasi hyvin realistisesti tätä tulevaisuuden näkymää, ja on todella tärkeää, että nämä talouden perusasiat ovat meillä kaikilla tiedossa. Pitää muistuttaa, että tässä pääministeri Rinteen hallituksen ohjelmassahan on monia toimenpiteitä, joilla luodaan edellytyksiä talouden kasvuun. On perusturvan vahvistamista, joka parantaa pienituloisten ostovoimaa, on panostuksia infraan, joka luo edellytyksiä talouden ja teollisuuden kehitykselle, panostuksia koulutukseen ja sitten työvoimapalveluihin.

Minusta edustaja Mykkäsen puheenvuoro oli rakentava. Tällaisia me tarvitsemme. Elikä tämä työperäisen maahanmuuton edistäminen: tässä budjetissa on nyt eväitä siihen, että näitä hakemuksia voidaan käsitellä nopeammin ja voidaan saada niitä kipeästi kaivattuja työntekijöitä kaikkiin maakuntiin, voi melkein sanoa, että kaikille toimialoille. Tämän tyyppistä rakentavaa toimintaa tarvitaan, ja tämä on siis koko eduskunnan asia, tämä on koko Suomen asia, eli ettei kannata hakea vastakkainasettelua. Ja minusta kaikista surullisinta on, jos veteraanasioilla lähdetään tekemään politiikkaa. [Kokoomuksen ja sosiaalidemokraattien ryhmästä: Juuri näin!] Arvostetaan ja kunnioitetaan veteraaneja, [Puhemies koputtaa] mutta ei lähdetä tekemään politiikkaa. [Eduskunnasta: Juuri näin!]

14.16 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse haluaisin kiittää hallitusta näistä tärkeistä lisäyksistä. Jokainen euro tässä lisätalousarviossa tulee kyllä tarpeeseen. Samaan aikaan täytyy sanoa, että hieman ihmeelliseltä kyllä kuulostaa tämä opposition kritiikki, kun samaan aikaan sanotaan, että kyllä nämä rahat menevät nyt tärkeään ja oikeaan paikkaan, mutta silti sanotaan, että rahaa käytetään aivan liikaa. Siksi olisikin mielenkiintoista kuulla, ollaanko sitten sitä mieltä, että näitä panostuksia raiteisiin ei pitäisi tehdä, vaan niihin pitäisi panostaa vähemmän, että suomalaisille poliiseille ei pitäisi antaa näitä lisämiljoonia, [Ilkka Kanervan välihuuto] vai että niitä pitäisi antaa vähemmän,

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

vai että Maahanmuuttoviraston toimintaan ei pitäisi näitä lisärahoja laittaa. [Ben Zyskowitz: Älkää vääristellä!] Ei voida sanoa, että rahaa käytetään liikaa, jos samaan aikaan sanotaan, että kaikki raha, joka nyt käytetään, käytetään juuri niihin paikkoihin kuin pitäisi-kin käyttää.

14.17 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kari on kyllä nyt vaikeuksia kuullun ymmärtämisessä. [Oikealta: Nimenomaan!] Ehkä enemmän on kyse luullun ymmärtämisestä. Nimittäin, edustaja Kari, te väitätte, että täällä oppositio, joka tarkoitti ilmeisesti myös kokoomusta, vastustaa sitä, että raiteisiin pannaan rahaa, vastustaa sitä, että poliiseille annetaan rahaa, vastustaa sitä, että Maahanmuuttovirastolle annetaan rahaa. Mistäs te tällaisen olette keksineet? [Ilkka Kanerva: Kuka on sanonut?] Kuka tällaista on sanonut? Eli emmehän me ole niitä vastustaneet emmekä niitä vastusta. Päinvastoin voin sanoa Migristä, että kiitos, ministeri Ohisalo, että Migri saa lisää rahaa. Se pitää tilanteen nykyisellään, mutta ei vielä nopeuta käsittelyä, ja Migri tarvitsee edelleen lisää rahaa. Mutta, edustaja Kari, yrittäkää skarpata kuulanne nyt. [Vasemmalta: Ohhoh!] Me kannustamme näihin hyviin kohteisiin, mutta me rahoittaisimme ne työllisyyden parantamisella emmekä velalla, niin kuin te rahoitatte. Eli nyt tekoja työllisyyden hyväksi, edustaja Kari. [Eduskunnasta: Juuri näin!]

14.18 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Zyskowitz huusi täällä välihuudon: ”Täällä ei saa vääristellä”. Kysyisinkin ministeri Lintilältä: Kun te kerroitte, että tämä lisätalousarvio vähentää velanottoa käsittääkseni 19 miljoonalla eurolla, ja kun edustaja Heinonen puheenvuorossaan lisätalousarviosta antaa ymmärtää, että velanotto lisääntyy, niin asteikolla nollasta 19:ään, kuinka vääristelevä edustaja Heinosen puheenvuoro oli? Oliko siinä edes totuuden siementä?

Arvoisa rouva puhemies! Maahanmuuttoviraston lisäresurssit ovat äärimmäisen tärkeitä, että saadaan oikeudenmukainen, oikeudellisesti pätevä ja riittävän nopea toiminta siellä. Toinen tärkeä rahoitus myönnetään Ruokavirastolle, että vältetään nyt yt-neuvottelut ja irtisanomiset, mutta samalla pitää huomioida, että nämä ongelmat ovat kehyksissä, jotka on tehty ministeri Orpon aikana, ja pitää katsoa nyt budjettikäsittelyssä sekä Maahanmuuttoviraston että Ruokaviraston osalta, että myös ensi vuonna [Puhemies koputtaa] on riittävät määrärahat, ettei tarvitse mennä irtisanomisiin [Puhemies koputtaa] ja yt-neuvotteluihin. [Ben Zyskowitz: Hyvä, edustaja Arhinmäki, aivan oikein!]

14.19 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vuoden neljäs lisätalousarvio on aina toki niin sanotusti täydentävä ja osittain tekninen, mutta kyllä tässä täytyy yhtyä niihin puheenvuoroihin, jotka ovat huolestuneita tästä talouspolitiikan kokonaissuunnasta ja tästä lisävelkaantumisesta. Täällä edustaja Arhinmäki äsken toi esille omaa näkökantaansa, mutta varmaan siitä voimme olla yhtä mieltä, [Paavo Arhinmäki: Siis tämä vähentää velanottoa!] että tässä lisätalousarviossa kasvava velanotto pienenee hivenen. [Paavo Arhinmäki: No niin!] Eli kun tämän hallituksen aikana velanotto kasvaa ja tässä lisätalousarviossa se hivenen pienenee, niin eikö kuitenkin kokonaiskuvassa velanotto kasva? Eli siinä mielessä nyt kannattaa olla tarkkana siitä, mikä on velan määrän kasvamista ja mikä on sen pienentymistä. Kyllä kokonaisuudessaan velanotto kasvaa, vaikka se tässä hivenen pienenee.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Se, mikä täällä on huolestuttavaa, on se, että ne tulot eivät kasva. Sehän tämän budjetin ongelma on. Täällä todetaan, että suurin osa tämän vuoden kasvusta tulee perintönä viime vuoden viimeiseltä neljännekseltä [Puhemies koputtaa] ja alkuvuonna 2019 [Puhemies: Aika!] työllisyys ei ole enää parantunut.

14.20 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä ihan perusteltua kysyä vähän oppositiopuolue kokoomuksen linjan perään, kun samaan aikaan on sanottu, että kaikki nämä tärkeät lisämenot käyvät, ja samaan aikaan on sanottu, että alijäämä on liian iso, ja sen lisäksi on luvattu vielä miljardiluokan veronkevennykset, niin kyllähän se jo pistää kysymään, että millä tämän yhtälön saa umpeen. [Ben Zyskowiec: Työllisyydellä!] Tietenkinhän olisi mahdollista aina oppositiossa laskea ikään kuin laskennallisia työllisyyden paranemisen kautta tulevia dynaamisia vaikutuksia, mutta en jaksa uskoa, että kaikista puolueista kokoomus — siis se, joka vastuullisesta taloudenpidosta on paljon puhunut — on juuri se oppositiopuolue, joka aloittaisi tämän käytännön näissä vaihtoehtobudjeteissa, kun edellinen oppositiokaan sitä ei tehnyt.

Arvoisa puhemies! Kiitokset hallitukselle, että tässä tapahtui nopea reagointi tähän Kuopioon. On myöskin nopea reagointi tähän Migrin tilanteeseen. [Ben Zyskowiec: Se ei ole riittävä!] Se on hyvä. Ja mitä tulee vielä tähän Laivue 2020 -hankkeeseen, on tärkeätä, että nämä saadaan eteenpäin, eli voi kiittää hallitusta nopeasta reagoinnista.

14.22 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin edustaja Lindtmanille ja muille muistuttaisin, että te olette nyt hallituksessa. Te olette vastuussa. Te olette vastuussa Suomen talous- ja työllisyyskehityksestä. Teidän pitäisi reagoida siihen, että maailmantalouden kasvu hidastuu, Euroopan talouden kasvu hidastuu ja Suomen talous yskii. Teidän pitäisi kantaa vastuuta ja tehdä oikeanlaisia toimia. [Antti Lindtman: Mikä teidän kantanne on?]

Meidän linjastamme: Ensinnäkin meidän veropolitiikkamme. Sen, mitä me olemme esittäneet, sen miljardin euron kevennyksen työtuloon ja eläketuloon, me olemme täysimääräisesti kompensoineet muualla veronkiristyksillä, se on plus miinus nolla, mutta sillä on dynaamisia vaikutuksia. Toinen asia on se, että kyllä, me kannatamme rahaa tärkeisiin kohteisiin, kuten poliisien määrän turvaamiseen, kuten raideinvestointeihin ja kuten koulutukseen, mutta me priorisoisimme. Ongelma on se, että te ette priorisoi. Te pistätte rahaa kaikkialle. [Välihuutoja ja vastauspuheenvuoropyyntöjä sosiaalidemokraattien ryhmästä] Te pistätte rahaa kaikkialle [Puhemies koputtaa], ja se johtaa siihen, että velkaantuminen kasvaa [Puhemies: Aika!], ja kun te ette tee toimia, jotka lisäisivät työllisyyttä [Puhemies koputtaa] eli toisivat lisää tuloja, niin se on mahdotonta.

14.23 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä asiaa on selvästi hiukan vaikea ymmärtää siellä vihervasemmalla, mutta investointi on sellaista rahan käyttöä, joka tuottaa jotain tulevaisuudessa ja maksaa itsensä takaisin. Esimerkiksi maahanmuuton kohdalla ne suuret kustannukset eivät synny Maahanmuuttoviraston henkilöstökustannuksista, vaan siitä, että Suomeen tulee suuria määriä ihmisiä, jotka asettuvat pysyvästi sosiaaliturvajärjestelmän saamapuolelle.

Meillä kasvavat jatkuvasti toimeentulotukimenot yhteiskunnassa, ja pääkaupunkiseudun kunnissa pian puolet kaikista toimeentulotuki- [Kimmo Kiljusen välihuuto] ja asumistukiasiakkaista on ulkomaalaisia. Eli ehdottomasti kannattaa investoida [Aki Lindénin vä-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

lihuuto] Maahanmuuttovirastoon, koska hitaat ja jumissa olevat oleskelulupaprosessit it-sessään ovat vetotekijä, joka houkuttelee Suomeen ihmisiä, kun he tietävät, että niin kauan kuin heidän prosessinsa on käsittelyssä hallinto-oikeuksissa tai Migrissä, heitä ei poisteta maasta, oli heillä perusteita olla täällä tai ei.

14.24 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisesta oikeusvaltiosta huolehtiminen on tämän hallituksen keskeinen tavoite, ja sen tähden on hyvä, että nyt saadaan todellakin huolehdittua siitä, että Maahanmuuttovirastolla on riittävät resurssit [Ben Zyskowicz: Ei ole riittävät!] hoitaa nyt tässä vaiheessa sekä sitä työperäistä maahanmuuttoa — hoitaa se siirto työ- ja elinkeinoministeriöön asiallisesti ja hallitusti — että siinä samalla hoitaa sitä pientä siivua humanitääristä maahanmuuttoa, mitä Suomeen tulee. On hyvä muistaa, että valtaosa maahanmuutosta kuitenkin johtuu muista syistä kuin humanitäärisistä syistä, ja sen takia tämä turvapaikkaprosessin painottaminen vetää keskustelua jonkin verran sivuun siitä, mistä oikeastaan puhutaan, kun puhutaan maahanmuutosta Suomeen.

Työperäisten maahanmuuttajien työllisyysaste on korkeampi kuin suomalaisten työllisyysaste. Tämä on myös hyvä muistaa, kun tätä keskustelua käydään. Ja sen tähden asia on juuri niin kuin kokoomuksenkin riveistä on tässä keskustelussa esiin nostettu: työperäisen maahanmuuton sujuvoittaminen helpottaa suomalaisten taloutta, helpottaa Suomen kansantalouden tilaa ja on ennen kaikkea niiden yritysten etu, jotka ovat toivoneet, että kun työntekijöitä [Puhemies: Aika!] tarvitaan, niin työntekijöitä voi tänne myös tulla.

14.25 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella tärkeää, että kestävän talouden linjasta pidetään kiinni, ja vaikka en halua lähteä tässä harjoittamaan mitään arkeologisia kaivauksia eli muistelemaan menneitä, niin voi todeta, että kyllä Sipilän hallituksen aikana Suomen talouden syöksykierre oikaistiin, [Kokoomuksesta: Kyllä, se on totta!] ja tätä linjaa pitää tietenkin jatkaa, niin kuin tämä hallitus isossa kuvasa jatkaa sitä.

Mutta nyt kun meillä on käsittelyssä tämä lisätalousarvio, niin haluan erityisesti tästä lausua esittelevälle ministerille Lintilälle ja sisäministeri Ohisalolle kiitokset. Minusta täällä on yksi — joka on jo noussut esille — erityisen hyvä kohta, ja se on se, että Migrin rahoista tässä nyt huolehditaan niin, että siellä ei enää tarvitse lomauttaa käsittelijöitä. Jos meillä on turvapaikanhakijoita jonossa tai erityisesti meillä on työperäistä maahanmuuttoa jonossa, niin on äärimmäisen tärkeää molemmissa tapauksissa, että käsittelyprosessit ovat mahdollisimman lyhyitä. Se on paitsi inhimillinen kysymys, kysymys myös meidän talouden menestymisestä, kun puhutaan työntekijöiden saamisesta Suomeen, ja myös siitä, että silloin kun turvapaikkaprosessissa on, niin on kaikkien etu, että se on mahdollisimman lyhyt. Siksi haluan lausua lämpimät kiitokset ministereille tästä.

14.26 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset edustaja Lohelle siitä, että hän mainitsi Sipilän hallituksen roolin tässä talouden tervehdyttämisessä. Tosin en kyllä itse ymmärrä, miten tämä nykyinen hallitus edustaa Sipilän hallituksen jatkuvuutta, kun se on mielestäni monessa asiassa aivan päinvastaisella linjalla.

Mitä sitten tulee tähän velkaantumiseen, niin jokainen täällä tietää sen, että se on työllisyydestä kiinni, räjähtääkö tämä velkaantuminen käsiin vai eikö räjähdä.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Ja palaan tähän työperäiseen maahanmuuttoon. Nyt täällä vallitsee sellainen käsitys, että ne resurssit, joita nyt ollaan tässä lisätalousarviossa antamassa Migrille — jotka ovat siis hyviä — ratkaisisivat tämän ongelman, mutta valitettavasti eivät ratkaise. Jos minun tietoni ovat oikeat, niin tällä vältetään lomautukset, mutta esimerkiksi määräaikaiset työsuhteet katkeavat siellä, ja nimenomaan juuri tämän hallituksen aikana nämä työperusteiset luvat, jopa näiden huippuasiantuntijoiden luvat, ovat viivästyneet. Jos te ette saa mitään muuta työllisyydessä aikaan, niin laittakaa nyt edes tämä lupakäytäntö kuntoon, koska sieltä [Puhemies koputtaa] saadaan helpoimmin lisää työpaikkoja. [Välihuutoja]

14.28 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Halla-aho jo poistui täältä, mutta hänelle kannattaisi muistuttaa siitä, että maahanmuuton kokonaisvaikutukset suomalaisen yhteiskunnan talouteen ovat laskennallisesti positiiviset eivät negatiiviset. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh! Hohhoijaa!] Se kannattaa tässä muistaa kokonaisuutena joka tapauksessa.

Edustaja Heinosen puheenvuoro: retorinen voima oli teidän puheenvuorossanne vakuuttava, ihan häkellyttävän vakuuttava, ennen kaikkea se kritiikki, joka kohdistui hallitukseen. Teidän puheenvuoronne perussisältö oli kiitoksia. Te kiititte lisätalousarviota aivan oikeista kohteista, mutta teidän retoriikanne kulminoituu lauseeseen: ekonomistien mukaan työllisyys olisi parempi, jos Rinteen hallitus ei olisi tehnyt mitään.

Arvoisa edustaja Heinonen, tähän työllisyystilanteeseen, jossa me juuri tällä hetkellä elämme, Rinteen hallitus ei vielä ole ehtinyt tehdä mitään. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Tilanne on teidän hallituksenne tulosta tällä hetkellä. Retoriikka on vahvaa, poliittinen sisältö on heikkoa.

14.29 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljunen puhui maahanmuutosta kokonaisuutena, ja tietenkään hän ei mitenkään huomioi laatutekijöitä. Kuten varsin hyvin tiedämme, vaikka Yhdysvalloista tullut maahanmuutto on meille huomattavasti taloudellisempaa kuin vaikkapa Afrikan sarvesta tuleva, joka on yleensä sosiaaliperusteista.

Mutta palaisin vielä tuohon edustaja Heinosen puheenvuoroon. Hän vaikutti tyytyväiseltä siihen, että ratahankkeet etenevät. Turun ja Helsingin välinen ratayhteys on Espoon kaupunkiradan osalta suunnittelultaan valmis. Kuitenkaan rakentamispäätöstä ei näytä olevan tulossa edes ensi vuoden talousarviossa. Vaikka nämä pienet panostukset tässä ovatkin, niin EU jakaa jäsenmaille miljardeja euroja liikennehankkeiden tukia ja kuluvan kauden alkuun osuvat suuret hakukierrokset. Tarvitsemme päätöksen, jotta näitä tukia voidaan hyödyntää, muuten jäämme ilman.

Kysyn lisäksi ministeri Marinilta, riittääkö tämä 4,1 miljoonan lisäpanostus kunnille. Kuulemani mukaan, kuten edustaja Rantakangas hyvin tietää, esimerkiksi Haapavedellä ollaan lakkauttamassa useita kyläkouluja, myös Nousiaisissa on sama kohtalo. Voisiko ministeri Lintilä [Puhemies: Aika!] vielä kertoa, menevätkö nämä vasaran alle [Puhemies: Aika!] vai välitetäänkö maaseudusta vielä?

14.30 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pitää olla erittäin kiitollinen hallitukselle Migrin lisämäärärahoista. [Ben Zyskowicz: Mutta kun eivät ne riitä!] Kenenkään etu ei ole se, että hakemusten käsittely kestää.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Mutta kun nyt me siivoamme teidän hallituksenne jälkiä, niin populistipuolue kokoomus ei uskalla vastustaa ainoatakaan hallituksen lisäystä ja esittää vielä verojen roimaa alentamista päälle. Ja kysyisin siitä teidän taikaseinästäne, siitä, mistä kaikki hyvä syntyy, näistä työllisyystoimista: mikä sellainen työllisyystoimenpide on, joka puuttuu meiltä, joka ei ole vain meikattu työllisyystoimenpiteeksi eli on leikkaus työttömiltä? Teidän vastauksenne kaikkeen on aina leikata köyhimmiltä, sanotte aina, että se on työllisyystoimi. Tuntuu, että kunhan teillä olisi vaan vasara kädessä, niin kaikki näyttää nauiloilta. [Naurua]

14.31 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Marraskuun alussa astui voimaan, todellakin, laki, jolla veteraanit saavat kotiin asumista tukevia palveluja maksutta, ja se on hieno asia. Kysyisin ministeriltä, millä tavalla huomioitte nyt tulevaisuudessa myös sotallesket ja veteraanien puoliset näissä palveluissa, eliikkä saavatko hekin ne, koska olen ymmärtänyt, että he eivät kuulu tämän lain piiriin. Eliikkä sotallesket, kuten myös mielestäni kaikki sodan kokeneet, ovat jollakin tavalla oikeutettuja palveluihin. Miten ministeri näette?

Arvoisa rouva puhemies! Minä kysyisin näistä valtion mielisairaaloitten toimintamenoista. Olette kohdentamassa sinne lisää resursseja. On todellakin niin, että suurin ongelma Suomessa on perustason mielenterveyspalveluihin pääsyssä ja niiden saatavuus, mutta te kohdennatte sinne nyt rahoitusta niille henkilöille, joilla ei ole kotikuntaa Suomessa eikä hoidon maksaja määräydy minkään muun lainsäädännön nojalla. Minä kysyisin, avaatteko te paperittomille lisää palveluja — toisin sanoen tahdosta riippumatonta hoivaa [Puhemies koputtaa] ollaan laajentamassa. Kuka maksaa ne kustannukset? [Puhemies: Aika!] Kertokaa meille, saadaanko niitä rahoja näistä lähtömaista takaisin vai jäävätkö ne suomalaisten maksettaviksi ja miksi näin. [Puhemies: Aika!]

14.32 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan hyvä, että tällaista vahvaa debattia käydään. Ihmettelin hieman vain, että tämä veteraani-asia otettiin nyt tässä ikään kuin jonkunasteiseksi plussaksi tai miinukseksi jollekin [Timo Heinonen: Kaikille!] tai jollekin jopa hyödyksi. Minä olen ymmärtänyt niin, että tässä sallissa vallitsee sataprosenttinen yksimielisyys siitä, että veteraanien asiat tässä maassa hoidetaan parhaalla mahdollisella tavalla ja havaittuihin puutteisiin tai epäkohtiin puututaan välittömästi. Tämä lienee se tärkein viesti.

Ja mitä tulee sitten näihin tämän lisäbudjetin määrärahoihin: tällä lisäbudjetilla reagoidaan tämän hetken olemassa oleviin pieniin puutteisiin, kuten aivan oivallisesti edustaja Lohi, tässä takanani, äsken vahvasti todisti. Eliikkä näin olla pitää, että reagoidaan lisäbudjetilla niihin tilanteisiin, joita syntyy. Iso talouskuva menee maailman suhdanteiden mukaan, ja meillä ei ole mitään syytä pelätä sieltä mitään pommeja olevan tulossa kansantalouteemme. Mutta tärkeää on pitää siitä huoli — kuten ymmärrän, että valtiovarainministeriö, aivan kuten koko hallitus, kantaa siitä suurta huolta — että kehitys jatkuu positiivisena.

14.33 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun edustaja Heinonen piti opposition alustuspuheenvuoron, [Paavo Arhinmäki: Opposition? Vai oliko se kokoomuksen?] hän nimesi tämän lisätalousarvion toisella nimellä, tai oikeastaan kolmella nimellä — lisävelka, lisävelka ja lisävelka — ja minä olen valmis yhtymään siihen. Kuulin kyllä, että edustaja Arhinmäki protestoi, mutta ennen kuin hän nyt vastaa, annan hä-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

nelle muutamia lukuja, miksi edustaja Heinonen tulkitsi samalla tavalla kuin minä tulkit-
sen. [Timo Heinonen: Ja oikein!] Tänä vuonna hallituksen budjetissa oli, että lisäve-
lanoton tarve oli 1 655 miljoonaa — eli 1 655 miljoonaa. Nyt sitten tämän lisätalousarvion
kautta se kasvava velanotto pienenee 19 miljoonalla, mutta siitä huolimatta valtio ottaa
lisävelkaa 1 636 miljoonaa, [Puhemies koputtaa] eli valtionvelka on [Puhemies: Aika!] tä-
män vuoden jälkeen 107 miljardia. [Eduskunnasta: Ohhoh!]

14.34 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun olen
kuullut edustaja Essayah'n ja edustaja Östmanin puheenvuorot, ymmärrän nyt, mitä edus-
taja Heinonen kritisoi: hän ei kritisoinut Rinteen hallitusta, vaan hän kritisoi oman puolue-
ensa puheenjohtajaa, entistä valtionvarainministeri Petteri Orpoa, joka on esitellyt tälle
salille ja valmistellut tälle salille tämän vuoden budjetin, joka oli alijäämäinen ja joka pe-
rustui sen lisäksi siihen, että talouden kasvu oli hiipumassa — eli nyt tässä lisätalousarvi-
ossa, jota käsitellään, Rinteen hallitus vähentää velanottoa, jonka aiheutti kokoomuksen
puheenjohtaja, entinen valtiovarainministeri, edustaja Orpo. Harvoin kuulee näin rajua kri-
tiikkiä oman puolueen puheenjohtajaa kohtaan kuin mitä edustaja Heinonen täällä esitti.
Tämä lisätalousarvio on Rinteen hallituksen antama, tämän vuoden budjetti on silloisen
valtiovarainministerin, edustaja Orpon, antama. [Pia Viitanen: Se on fakta!]

14.36 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vuosi sitten
tässä salissa arvioitiin, että tänä vuonna uutta velkaa otettaisiin siis tuo 1,4 miljardia euroa.
Nyt summa on paisunut vaivihkaa miljardilla eli yhteensä 2,4 miljardiin. No sitten kysy-
tään, kun me tuomme sen esille, että velanotto kasvaa ja uutta velkaa otetaan ja velalla näi-
tä sinänsä tärkeitä toimenpiteitä rahoitetaan, miksi me sanomme, että ne ovat hyviä toimen-
piteitä. Ne ovat hyviä toimenpiteitä, mutta te ette tee sitä rahaa, millä te niitä maksaisitte, ja
sen takia teidän pitäisi tehdä työllisyystoimenpiteitä. Ja olen tyytyväinen, että työministeri
Harakka lähti pois täältä salista — toivottavasti tekemään niitä työllisyystoimenpiteitä, sil-
lä nimenomaan niitä nyt tarvitaan, että tämä talous saadaan tulevaisuudessa tasapainoon.
Te olette asettaneet kovan tavoitteen, 75 prosenttia, työllisyysasteessa. Se tarkoittaa
60 000—70 000:tä uutta työllistä, ja te ette ole vielä tehneet yhtään toimenpidettä [Puhe-
mies koputtaa] siihen päästäksenne. [Puhemies: Aika!]

14.37 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muistan, kun
täällä oli tämä kokoomuksen aktiivimallivälikysymys, jossa he ilmaisivat harmistuksensa
siitä, että tämä työttömiä kuristava aktiivimalli puretaan, ja silloin muun muassa ministeri
Harakka kertoi, että hän oli tehnyt jo 25 toimenpiteen listan työllisyyden edistämiseksi,
mikä oli erinomaisen hyvä asia, puhemies. Mutta vieläkään emme ole kyllä kuulleet loo-
gista selitystä, vai onkohan joku täällä kuullut — käsi ylös, jos joku on kuullut — loogisen
selityksen sille, mitä kokoomus nyt yrittää ajaa takaa. He täällä suureen ääneen kritisoivat
velanottoa, he ovat kertoneet, että he lisää keventäisivät hyväosaisten veroja, veronkeven-
nyksiä siis lisää, ja samaan aikaan he eivät kerro, mistä he sitten leikkaisivat — paitsi että
he ovat kertoneet: he ovat omissa ”työllisyystoimissaan” esittäneet, että toimeentulotukea
ja työttömyysturvaa leikataan. Eli tämä on kokoomuksen työttömyystoimi, tai työllisyys-
toimi — anteeksi tämä pieni lipsahdus, ehkä johtuu ajatuksista. [Puhemies: Aika!] Minis-
teri Lintilä, uskotteko, että tämä [Puhemies koputtaa] todellakin auttaisi?

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

14.38 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus tulee omassa vaihtoehtobudjetissaan esittelemään työllisyystoimet, [Paavo Arhinmäki: Sitä odotellaan!] jotka on eduskunnan tietopalvelussa laskettu riippumattomasti.

Arvoisa puhemies! Ministeri Marin ansaitsee kiitoksen siitä, että hän tuli kokoomuksen linjoille. Ideologiset lasit on heitetty nurkkaan, ja nopeita raideyhteyksiä toteutetaan sittenkin hankeyhtiömallilla. Suomi-ratahankeyhtiön ja Turun hankeyhtiön perustamiseksi käynnistetään neuvottelut ja käytetään vihdoinkin rahat, jotka edellinen hallitus jo varasi tätä tarkoitusta varten. Edelleen kuitenkin kaipaamme hallitukselta määrätietoisempaa otetta ja aikataulua sille, että yhteydet saadaan todella toimimaan. Neuvotteluista ja niiden käynnistämisestä on tiedotettu jo syyskuusta asti, viimeksi tänään. Näyttää kuitenkin siltä, että Suomi ei hae auki olevasta EU-hausta pääradan hankkeisiin nyt rahaa. Pitääkö tämä paikansa? Tarve on akuutti, miksi nyt ollaan hukkaamassa työkalu etenemiseen? Onko yhtiöiden viivytys saanut aikaan sen, että haku pääsee käsistämme?

14.39 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa sisäministeri, olin itsekin eilen käymässä työpaikallani Tampereen pääpoliisiasemalla, kun tekin olitte siellä vierailulla. Talohan on tunnetusti jo vuosikaudet ollut huonolla sisäilmalla, ja sitä on epätoivoisesti yritetty korjata. Henkilöstön sairastuvuus on suuri. Josko te vihdoinkin löytäisitte rahat jostakin Nekalaan sille uudelle poliisitalolle?

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Annetaan ministereille välillä vastauspuheenvuorot. Aloittaako valtiovarainministeri Lintilä? 3 minuuttia.

14.40 Valtiovarainministeri Mika Lintilä: Arvoisa puhemies! Uskon, etten tarvitse edes sitä kolmea minuuttia. Muutamia huomioita:

On tosiaankin niin, että tässä lisätalousarviossa nettolainanotto pienenee siis 19 miljoonaa. [Paavo Arhinmäki: Kuulitteko, edustaja Heinonen?] Sitten taas tähän isoon kuvaan: Kyllä minä olen ihan yhtä huolestunut tästä velkaantumisesta kuin täällä kriittiset puheenvuorot. [Ben Zyskowiec: Kuulitteko, edustaja Arhinmäki?] Mutta ei kenenkään kannata kyllä siinä röyhistellä — meillä on viimeinen ylijäämäinen tulos tullut vuonna 2008. Kymmenen vuotta on vedetty pakkasella tulemaan, ja taitaa olla melkein jokainen eduskuntaryhmä ollut sen jälkeen hallitusvastuussa. [Paavo Arhinmäki: Mutta yksi koko sen ajan!] Eli kyllä velkaantuminen on ihan yhteinen ongelma, ja siihen tulee pyrkiä löytämään keinoja, joissa totta kai sitten työllisyyden parantamisen tulee olla se ykkösasia.

Edustaja Mykkänen kysyi erittäin relevantin kysymyksen Migrin toiminnasta ja lupaprosessien yhdistämisestä. Edellisenä ministerinä tiedätte, että ei ihan helppo yhtälö, mutta tavoitteellisuus siitä, että kuukaudessa luvat, täytyy pitää. Me törmäämme entistä enemmän tapauksiin, joissa lupaprosessi osoittautuu niin pitkäksi, että asiantuntijat tai muuten työperäisesti maahan tulevat eivät ole enää sitten suomalaisten työmarkkinoitten käytössä. Eli kyllä nämä kaikki ovat sellaisia toimia, joilla pitää lähteä hakemaan työllisyysasteen nostamista. [Ben Zyskowiec: Se kuukausi vaatii teiltä lisää rahaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Marin. 3 minuuttia.

14.42 Liikenne- ja viestintäministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Arvoiset edustajat! Kiitos kysymyksistä. Täällä kysyttiin Espoon kaupunkiradasta, sen tilanteesta. Ku-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

ten olen aikaisemmin tässä salissa useaan otteeseen todennut, Espoon kaupunkirata on osa tätä Turun suunnan nopeampaa raideyhteyttä, mutta koska sen suunnitteluvaihe on eri kuin tämän raideyhteyden kokonaisuudessaan, niin tämä Espoon kaupunkirata käsitellään MAL-prosessin yhteydessä, joka tällä hetkellä on käynnissä. Eli pyrimme löytämään tähän rakentamiseen ratkaisuja jo aiemmin. Emme siis odota sitä, että tämä koko osion suunnittelu valmistuu, tämä käsitellään sen vuoksi MAL-prosessin osana.

Mitä tulee sitten näihin nopeisiin raideyhteyksiin pohjoisen suuntaan, Suomi-radan osalta, Turun tunnin junan osalta, niin tänään itse asiassa olemme liikenne- ja viestintäministeriössä pitäneet ensimmäisen kokouksen, ensimmäisen tilaisuuden näiden osakassopimusneuvotteluiden edistämiseksi, eli asia on sillä tavalla kyllä valmistelussa. Uskon, että tässä voidaan edetä ripeästi. Eri tahot ovat ilmaisseet kiinnostuksensa näitä hankeyhtiöneuvotteluita kohtaan, ja aika laajasti olemme saaneet kuntia mukaan muun muassa tämän pohjoisen Suomi-radan hankeyhtiön osakassopimusneuvotteluihin, muitakin kuntia kuin vain Helsingin ja Tampereen välisiä kuntia. Eri puolilla Suomea ymmärretään se arvo, mikä nopeilla raideliikenneyhteyksillä ja työssäkäyntialueiden laajentamisella on, ja myös ilmastonäkökulmasta, minkälainen merkitys raideinvestoinneilla on, ja sen takia nyt useat tahot, useat kunnat, paljon laajemmin kuin viime hallituskaudella, ovat lähdössä tähän kokonaisuuteen mukaan. Tietenkin siellä on vielä paljon ratkaistavia asioita. Erityisesti pohjoisen suunnalla raidelinjaukset ovat vielä auki, ja pitää myös tietenkin neuvotella siitä, minkälaisilla kustannuksilla eri kunnat ja muut tahot ovat valmiita lähtemään tätä suunnittelua rahoittamaan.

Ja tämä on juuri se toinen ero, mikä tulee näihin aikaisempiin suunnitelmiin: nyt on tunnistettu se, että tämä pitää tehdä vaiheittain, tämä pitää tehdä huolellisesti, ja se, mistä me nyt neuvottelemme, on hankeyhtiöt, jotka keskittyvät suunnitteluun rakentamisvalmiuteen asti. Eli ensin pitää suunnitella raideyhteydet, ennen kuin voidaan tehdä rakentamispäätöksiä, ennen kuin valtio tai kunnat tai kukaan muukaan voi sitoutua siihen, että rakentamisen kustannuksia katetaan. Ensinnäkin pitää olla käsitys siitä, mitkä rakentamisen kustannukset tarkasti ottaen ovat.

Tätä työtä on nyt tällä hallituskaudella lähdetty tekemään — systemaattisesti, huolelliseen harkintaan ja hyvään, perusteelliseen valmisteluun pohjautuen, ja tällä tiellä etenemme. Itse uskon, että nämä neuvottelut saadaan toivottavasti ripeästi hoidettua ja ehdimme näihin EU-rahoitushäntähakuihin, näihin kierroksiin, jotka tällä hetkellä ovat käynnissä. Meillä on kaksi häntähakukierrosta. Ensimmäinen on nyt käynnissä ja päättyy ensi vuoden alkupuolella, [Puhemies koputtaa] toinen hankehakukierros on sitten ensi vuoden aikana. [Puhemies koputtaa] Uskon, että näihin ehditään, kun asiassa saadaan hyvässä hengessä edistyttyä.

14.45 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvon puhemies! Arvon kansanedustajat! Kiitoksia hyvistä huomioista ja myös kiitoksista hallitukselle. Myös tästä salista on nostettu sellaisia asioita niin opposition kuin hallituksen puolelta, joita nyt tässä lisätalousarviossa on myös lähdetty korjaamaan.

Aika moni tässä salissa jo jakaa sen ajatuksen, että Suomi on ikääntyvä, Suomi on maa, jossa syntyvyys laskee, ja tarvitsemme tänne työperäistä maahanmuuttoa. On jo vuosia keskusteltu siitä, pitäisikö työperäisen maahanmuuton hallinnoinnin sijaita työ- ja elinkeinoministeriössä. Tämä hallitus on keväällä hallitusohjelmassa yhdessä päättänyt siitä, että asia viedään eteenpäin, siirretään sisäministeriön hallinnonalalta TEMiin. Sitä valmis-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

tellaan paraikaa. Tämä on työstössä. Palaamme tähän heti, kun pääsemme eteenpäin asiassa.

Kysymyksiin liittyen muuhun maahanmuuttoon. Kun katsomme sitä isoa kuvaa, että miksi Suomeen tullaan: lähes 90 prosenttia muualta Suomeen tulevista ihmisistä tulee Suomeen opiskelujen, työn, ehkä parisuhteen, ehkä perheen vuoksi. Eli lopulta se osuus, mistä aika usein mediassa ja tässäkin salissa puhutaan — humanitäärinen maahanmuutto, kiintiöpakolaiset, turvapaikanhakijat — on lopulta noin kymmenesosa kaikesta siitä maahanmuutosta, joka Suomeen kohdentuu. Oli kyse tästä tai muusta maahanmuutosta, kaiken maahanmuuton osalta pyritään nopeampiin lupakäsittelyihin. Työperäisten osalta, kuten valtiovarainministeri viittasi, pyrimme siihen kuukauden käsittelyaikaan ja ylipäätään helpottamme prosesseja. Tähän tarvitaan niitä käsitteleviä henkilöitä eri viranomaisissa, ja tämän vuoksi olemme aiemmin myös lisänneet ulkoministeriön ja TEMin päähän lisämäärärahoja. Toki tarvitsemme myös toimivampia ICT-järjestelmiä henkilötietojen käsittelyyn. Tämäkin uudistus on Migrin puolella jo aloitettu viime kaudella, ja pyrimme sitä myös vieämään eteenpäin, jotta näitä automaattisia käsittelyjä myös olisi mahdollista edistää.

On ihan keskeistä huomata se, mikä täällä on moneen kertaan nostettu: tässähän nyt paikkaamme tämän vuoden budjettia. Sen lisäksi olemme toki budjettiriihessä tulleet ulos niillä määrärahalisäyksillä, joita ensi vuoden osalta tarvitaan, jotta nämä lupaprosessit myös onnistuvat. Maahanmuuttovirastolle on tulossa 13 miljoonaa ekstraa ensi vuodelle ja sitä seuraavalle vuodelle, [Antti Rantakangas: Kuulitteko!] ja nämä itsessään myös tulevat helpottamaan sitä ruuhkan purkua. Sieltä selkeästi tämä 3 miljoonan könttä molemmille tuleville vuosille on sidottu siihen ruuhkanpurkupuoleen. Totta kai täytyy jatkuvasti seurata tilannetta myös, sitä miten lupien saapuminen vaikuttaa kokonaisuuteen.

Lisäksi oli kysymys poliisista, poliisin resursseista. Sehän on moneen kertaan tässä salissa todettu, että poliisien määrärahoja kasvatetaan ja nimenomaan kohdennetaan niitä sinne kentälle, että saadaan ihmisiä lisää kaduille, lisää ennalta estävään työhön, [Puhemies koputtaa] lisää tutkintaan. Siinä etenemme. Oli kysymys myös Nekalan mahdollisesta siirtymisestä. Tästä olemme todella Sisä-Suomen poliisissa keskustelleet ja hyviksi havainneet ne monet huomiot, [Puhemies koputtaa] että tämä on myös turvallisuuskysymys tämän tulevan Kansiprojektin johdosta.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Halutaanko debattia jatkaa? Ilmeisesti.

14.48 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, kunnioitettu puhemies! Siis todellakin tämä lisäbudjetti on valtaosin tekninen esitys, vähentää lisälainanottoa 19 miljoonaa. Todellinen yllätys löytyy tuolta STM:n momentilta 33.20, jossa todetaan, että saavutetaan säästöjä 85 miljoonaa sillä, että työttömyys on noussut ja toisaalta työttömiä on vähemmän. [Paavo Arhinmäki: Edustaja Heinonen väitti juuri päinvastoin!] Nyt siis kysymys kuuluu siinä, eikö nyt tässä olisi kenties kannattanut käyttää työllistämistoimenpiteisiin tätä säästynyttä pottia, vaikkapa sinne kuntouttavaan työtoimintaan, tai sitten tehdä t&k-panostuksia, joilla saavutettaisiin aineettomia investointeja ja saataisiin niitä liikkeelle.

Toisaalta me myöskin ehdotamme vaihtoehtobudjetissamme, että YEL-maksukynnystä nostetaan, ja sitten sinne voisi olla hyvä saada joku jousto, jolla tasapainotetaan vuosittaisista vaihtelua. Kotitalousvähennykseen esitetään Junnilan mallin mukainen laajennus. Se ilmoitetaan loppuviikosta, minkälainen tämä malli on. Sitten palkkatukijaksoja kannattaisi

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

pidentää [Puhemies koputtaa] jopa kahteen vuoteen asti. Siinä ehtii [Puhemies: Aika!] ihminen saada asiansa kuntoon.

14.50 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoiset ministerit, te muodostatte kyllä täysin erilaisen hallituksen kuin mitä kaksi edellistä oli. [Paavo Arhinmäki: Kyllä, ja hyvä niin!] — Edustaja Arhinmäki, näillä hallituksilla oli epäkiitollinen tehtävä pyrkiä saamaan menot vastaamaan suurin piirtein tuloja. Koko ajan tämä tilanne parani, ja Sipilän hallituksen aikana päästiin jo aika lähelle sitä tilaa, missä pitäisi pysyvästi olla. — Mutta, arvoiset ministerit, te hallituksena lisäätte julkisen talouden kokoa päätöspäätöksistä 8 miljardia tämän hallituskauden aikana. Kun tiedettiin, miten vaikeata työllisyyden hoito on — viime vuonna vaihtotase oli 4,4 miljardia pakkasella, se tarkoittaa sitä, että tuonti vetää suhteessa vieniin — niin mitä te meinaatte tehdä, että te saatte tämän talouden edes jollakin tavalla siihen tasapainoon, mitä te olette luvanneet, ja mitä nämä seitsemän työryhmää aikovat esittää ja milloinka nämä tulokset tulevat, niin että me voimme eduskunnassa arvioida, mitä te hallituksena teette, sillä perustuslain mukaan valtiontalous kuuluu eduskunnan [Puhemies koputtaa] vastuulle? [Antti Lindtman: Onko joku jokin muuta väittänyt?]

14.51 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nostan tässä keskustelussa esille kokoomuksen hyvin vaarallisen veropolitiikan linjan. Te esittelette ympäristöohjelmassa ennen eduskuntavaaleja, että autovero poistetaan ja se raha kerätään sitten tavallisilta suomalaista autoilijoilta. Jos te olisitte nyt päässeet toteuttamaan tätä, niin sehän olisi merkinnyt sitä, että se olisi historian valossa yksi suurimpia negatiivisia aluepolitiikan, sosiaalipolitiikan ratkaisuja. [Kokoomuksen ryhmästä: Ei, väärin tulkittu!] Te olisitte panneet ne pienituloiset ihmiset syrjäkylillä — joissa pitää olla auto, se on välttämättömyys, koska ei ole julkista liikennettä — maksamaan tämän melkein miljardin potin. Tämä on hyvä sanoa tässä suoraan, koska te vetoatte aina omiin veropolitiikan linjauksiinne ja tämä olisi ollut niin epäoikeudenmukainen linja, joka olisi kyllä merkinnyt eriarvoisuuden kasvua hyvin voimakkaalla tavalla. Mutta onneksi se ei toteudu. Tämä Rinteen hallituksen veropolitiikan linja on oikeudenmukainen: siellä alennetaan pienituloisten verotusta, lisätään heidän ostovoimaansa ja mahdollisuuttaan käyttää palveluita, ja myöskin sitä elämisen edellytystä voidaan parantaa.

14.52 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tähän edustaja Rantakankaan äskeiseen puheenvuoroon on pakko puuttua, koska hän tulkitsi siinä täysin väärin kokoomuksen linjaa autoverotuksen suhteen. Eihän ole mahdollista, että ne ihmiset, jotka ovat kerran jo autoa hankkiessaan autoveron maksaneet, autoverovapautuksen jälkeen maksavat sen vielä toiseen kertaan. [Eduskunnasta: Ei tietenkään!] Ei kai tällaista kukaan tässä maassa ajattele tai kuvittele, toivottavasti ei, ei ainakaan kokoomuksen taholta. [Antti Rantakankaan välihuuto] Tämä on Rantakankaan malli, joka varmasti eriarvoistaa kyllä sitten siellä haja-asutusalueillaakin sitä liikkumista.

Mutta haluan palata vielä tähän velkaantumiseen, kun täällä viitattiin kokoomukseen ja vuoteen 2008: silloin hallitusvastuussa kokoomus yhdessä keskustan kanssa teki ratkaisun — kun finanssikriisi tuli, niin silloin tehtiin vakava ratkaisu siitä, leikataanko koulutuksesta, sosiaaliturvasta ja terveydenhuollosta vai otetaanko velkaa ja pidetään kansalaisten palvelutaso kohtuullisella tasolla, pidetään huolta ihmisten koulutuksesta, terveydenhuollosta

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

[Puhemies koputtaa] ja sosiaaliturvasta. Niin tehtiin, ja sitä velkaa on nyt tässä maksettu. Teillä on erilainen tilanne, [Puhemies: Aika!] te olette nousukauden jälkeisissä tilanteissa. Nyt ei ole aika velkaantua, nyt pitää vahvistaa työllisyyttä edelleen [Puhemies: Aika, edustaja!] niin kuin edellinen hallitus teki.

14.53 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenjohtaja Orpo sanoi, että kokoomus olisi priorisoinut nämä menolisäykset toisin, ja samaan aikaan edustaja Heinonen ja kumppanit täällä moittivat lisävelan otosta tälle vuodelle näiden lisätalousarvioiden osalta. Nyt kysyisin kokoomukselta, että kun teidän puheenjohtajanne äsken sanoi, että te priorisoisitte toisin, niin voisitteko nyt kertoa, mitkä menot te tämän vuoden lisätalousarvioista olisitte jättäneet tekemättä. 600 miljoonan liikennehankkeet, nämä tunnin yhteydet, jotka nyt laitetaan eteenpäin, olisitteko laittaneet kunnille yli 200 miljoonaa euroa vähemmän rahaa, olisitteko jättäneet Maahanmuuttovirastoon tekemättä esityksen, johon sisäministeri hyvin teki nyt, Laivue 2020 -hanke, koska ettehan te voi syödä kakkua ja katsoa sitä samaan aikaan.

Ja toinen kysymys, edustaja Heinonen, kun te olette teidän johtava talousajattelijanne siellä kokoomuksessa, niin — kun te rahoittaisitte tuloveron kevennykset, miljardin veronkevennykset haittaverojen korotuksena — tekisittekö sen nyt hallituksen esittämien lisäysten päälle vielä lisäksi, [Puhemies: Aika!] esimerkiksi alkoholin ja tupakan osalta.

14.54 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa sanotaan, että harmaa talous ja veronkierto aiheuttavat merkittäviä menetyksiä valtiolle mutta myös tietysti kunnille. Kärsijöitä ovat ne yritykset, jotka hoitavat velvollisuutensa asiallisesti, ja kärsijöinä ovat tietysti myös ne työtä tekevät ihmiset, jotka hoitavat asiansa kunnollisesti. Heiltä otetaan enemmän veroa.

Hallitusohjelmassa sanotaan, että harmaan talouden vastaiseen työhön osoitetaan vaalikaudella 20 miljoonaa euroa, ja se on hyvä kirjaus. Esimerkiksi edustaja Lindtman on puhunut tasan kolmisen vuotta sitten, että tällä voidaan säästää kymmeniä, ellei peräti satoja miljoonia euroja.

Nyt olen tietoinen, että YTJ-järjestelmään on tehty selvityksiä. Sen avoimuutta voitaisiin lisätä, sitä voitaisiin kehittää. Kehitys on lainsäädäntöä vaille valmis, toteutusta vaille valmis. Tarvitaan rahaa 3—4 miljoonaa, ja säästöä olisi tulossa. Kysyn ministeri Lintilältä, onko näin ja missä vaiheessa mennään ja saadaanko veronkiertäjät kuriin.

14.56 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun katsoo tätä lisätalousarviota, niin tässä ovat kaikki kiittäneet niitä panostuksia, joita hallitus tekee. Toisaalta sitten, kun on porauduttu vähän syvemmälle tähän lisätalousarvioon, niin todetaan, että työllisyys on parantunut ja sen vuoksi tulot lisääntyvät ja velanotto alenee. Ja kun näihin... [Timo Heinonen: Ei alene!] — Alenee suhteessa siihen, mitä Petteri Orpo, valtiovarainministeri, esitti. [Timo Heinonen: Ei edes siihen!] — Eli kun nämä käydään läpi, niin edustaja Heinosen, joka on ylivoimainen kokoomuksen talousälykkö ja asiantuntija, puheenvuorosta ei jää kiveä kiven päälle näiltä osin. Ainoa, mikä jäi jäljelle, oli kiitos hallitukselle. Mutta mielelläni odotan myös teidän vaihtoehtobudjettia, kun tämän keskustelun perusteella te tulette esittämään siinä miljardin veronkevennykset, samaan aikaan 2 miljardin alijäämä poistuu ja tulee vielä isompia panostuksia koulutukseen ja raiteisiin [Antti Lindtman: Poliiseille!] — ja poliiseille. Se tulee olemaan todellinen taidonnäyte

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

edustaja Heinoselta. [Puhemies koputtaa] Jopa teidän tasollanne se tulee olemaan huikea esitys.

14.57 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ymmärrä nyt tätä keskustelua, miksi halutaan ikään kuin antaa sellainen kuva, että me lyhentäisimme valtionvelkaa, kun se tapahtuu nyt päinvastoin niin, että tänä vuonna — tänä vuonna, edustaja Arhinmäki — valtionvelka kasvaa 1,6 miljardilla, [Paavo Arhinmäki: Kyllä, samaa mieltä!] ensi vuonna 2 miljardilla, ja jos tämä tahti jatkuu, niin tällä kehyskaudella varmaan 10 miljardilla. [Paavo Arhinmäki: Me puhumme lisätalousarviosta!] Ja se on vakava asia, nimittäin ne poliitikot, jotka velkaantumisesta päättävät, eivät ole enää vastaamassa, kun velat on maksettava. Edustaja Arhinmäki, muista tämä: tämä velka jää teidän lapsillenne maksettavaksi, niin kuin se meilläkin jää. [Paavo Arhinmäen välihuuto]

14.58 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmettelen kyllä tosiaan ministeri Ohisalon kommenttia tuossa äsken. Jos 90 prosenttia tänne tulleista maahanmuuttajista on tullut töihin tai opiskelemaan ja 10 prosenttia on sitten se porukka, joka tarvitsee meidän sosiaaliturvaa, niin miten siihen on saatu mätettyä vuosittain 3,2 miljardia? Ihmettelen. [Paavo Arhinmäki: Ei siihen mätetäkään! — Iris Suomela: Olette laskenut väärin!]

14.58 **Heikki Autto kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä velkaantumisesta: Pyrin urheilumiehille Lindtman ja Arhinmäki asiaa esittämään ehkä urheiluvertauksella, josko ymmärtäisitte asian silloin selkeämmin. Jos vaikkapa suunnistaessa juoksette kilometrin verran väärään suuntaan, 1 000 metriä, [Paavo Arhinmäki: Kokoomuksen kartalla!] ja siellä huomaatte sitten, että suunta on väärä, otatte 19 metriä takaisinpäin, niin kyllä te olette edelleen aika kaukana sillä väärällä kurssilla. [Timo Heinonen: Ymmärsittekö nyt? — Paavo Arhinmäki: Joo, mutta kartan on tehnyt Petteri Orpo!] Varmasti meidän kaikkien yhteinen kurssi ja tavoite on se, että velkaantuminen vähenee, ja tämä hallitus, Rinteen hallitus, on Arhinmäen rumpua lyödessä lisännyt Suomen velkaantumista. Sitä ei voi täällä salissa puhumalla muuksi muuttaa.

Arvoisa puhemies! Jos sallit, niin kysyn nopeasti liikenneministeri Marinilta: Kun keran rahaa löytyy niin paljon moniin hyviin kohteisiin, niin Nelostie, joka yhdistää Suomen päästä päähän, Helsingistä Utsjoelle, vaatisi Maksniemen kohdalla Simossa eli Kemin ja Oulun välillä 800 metrin matkalle [Puhemies koputtaa] jonkun miljoonan lisää rahaa, että Nelostien remontti saataisiin vietyä loppuun. [Puhemies: Aika!] Miksi tätä rahaa ei löydy [Paavo Arhinmäki: Missä rahat?] tästä lisätalousarviosta? Tämä on [Puhemies: Aika!] Suomen viennille tärkeää. Kokoomus haluaa vientiä ja työpaikkoja. [Antti Lindtman: Autto juoksi juuri sen rastin ohi!]

15.00 **Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on puhuttu paljon velasta ja taloudesta, ja minusta tämä on se iso kysymys. Tuolta lisätalousarviosta löytyy muun muassa lapsilisien arviomäärärahan palautus, 13 miljoonaa euroa. Minusta tähän pitää herätä: Mikä tämän maan väestökehitys on? Kuinka meillä perheet pystyvät halutessaan saamaan lisää lapsia ja työllistymään? Tämä on iso kysymys, kun täällä on puhuttu taloudesta ja velasta ja siitä, kuka sen maksaa. Uskonpa, että täällä takarivissä löytyy muutamia maksumiehiä ja -naisia, niitä nuoria ihmisiä, jotka joutuvat kanta-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

maan sitä vastuuta, jota täällä on otettu. Aivan niin kuin ministeri Lintilä vastuullisesti, valtiomiesmäisesti sanoi, jo kymmenen vuoden ajan tämä valtio on velkaantunut — jo kymmenen vuoden ajan. Minusta se on nyanssi, onko yksi lisätalousarvio 10 miljoonaa euroa enemmän velkaa vai vähemmän velkaa, kun se isossa kuvassa tarkoittaa sitä, että isänmaa on velkaantunut. Se on toistasataa miljardia euroa velkaa, [Puhemies koputtaa] ja siinä mielessä myös edustaja Östman puhui viisaasti, että jonkun ne velat täytyy maksaa.

15.01 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että näitä nopeita junayhteyksiä viimein viedään eteenpäin ja viime hallituksen varaamia rahoja nyt päästään käyttämään ja hankeyhtiömuotoa myöskin viemään eteenpäin.

Olen iloinen myöskin toisesta jatkumosta suhteessa edelliseen hallitukseen. Nimittäin olen iloinen tasa-arvonäkökulmasta: siitä, että mukana on avustus kansainvälisen tasa-arvopalkinnon jakamiseen. Suomi on monella tapaa tasa-arvon edelläkävijä ja voimme vaikuttaa asiaan myöskin kansainvälisesti. Tästä lähtökohdasta me lanseerasimme muutama vuosi sitten valtioneuvoston kanslian ja Tampereen kaupungin kesken IGEP-palkinnon, joka myönnetään taholle, joka on edistänyt sukupuolten tasa-arvoa kansainvälisesti merkittävällä tavalla. Tämä ensimmäinen palkinto myönnettiin Angela Merkelille, joka ohjasi palkintovarot Afrikkaan, naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ehkäisevään työhön. On hienoa, että nyt toinen palkinto päästään jakamaan Tampereella joulukuussa ja sen saajiksi on jo nyt nimetty 300 ehdokasta.

Vielä kuntataloudesta todettakoon nopeasti, että hyvä, että siellä on pieni helpotus sinne, mutta tämä ei sitä isoa perusongelmaa kuntataloudessa ratkaise.

15.02 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hieman ihmettelen tätä keskustelua näin uutena kansanedustajana siinä mielessä, että nytten käydään keskustelua lisätalousarviosta, ja lisätalousarvio suuntaa nyt juuri katseensa siihen, että valtionvelkaa otetaan vähemmän kuin mitä aikaisemmin oli suunniteltu.

Sitten, en aikonut tätä nostaa esille, mutta pitää nyt varmaan muistuttaa kokoomukselle siitä, että kun lasketaan noin 30 vuoden ajalta ne puolueet, jotka ovat lisänneet valtionvelkaa kaikista eniten, niin kokoomus on selkeästi johtoasemassa tässä. Täytyy huomioida se, että kun kritisoitte nyt varsinkin vihervasemmistoa tästä lisävelan ottamisesta, niin kokoomus on ottanut viimeisen 30 vuoden aikana enemmän valtionvelkaa kuin vihervasemmisto yhteensä. [Timo Heinonen: Mitenkäs tuhannessa vuodessa?]

15.03 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Viitanen totesi, että tämä hallitus on muuttanut talouspolitiikan suuntaa. Ja niin kyllä toisesta on. Kun edellinen hallitus laittoi tämän maan taloutta kuntoon — kuten täällä monet kollegat ovat todenneet: se hallitus käänsi velkaantumisen jyrkkään laskuun, ja 140 000 ihmistä pääsi töihin — on tämä hallitus päättänyt taas valita menojen lisäämisen ja velanoton tien. Siitä te ette pääse nyt eroon millään.

Edustaja Viitanen myös kertoi, että hallituksella on 25 kohdan lista. Ainoa ongelma on se, että valtiovarainministeriö ei ole kyennyt arvioimaan yhdellekään toimelle, arvoisa puhemies, yhdellekään toimelle positiivista työllisyysvaikutusta. Myös talouspolitiikan arviointineuvosto on todennut lausunnossaan, että työllisyystavoitteen saavuttamiseksi ei ole vielä esitetty toimenpiteitä.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Arvoisa puhemies! Totean sen, että te olette nyt hallituksessa. Teidän vastuullanne on tehdä näitä työllisyystoimia, ja me tulemme haastamaan teitä oppositiosta niin kauan, että [Puhemies koputtaa] te aidosti rupeatte tekemään niitä päätöksiä, joita täällä on teiltä toistuvasti pyydetty.

15.04 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä pitemmälle tämä keskustelu menee, sen enemmän olen hämmennyksissäni tästä kokoomuksen linjasta, koska äsken tuli taas sellainen kuva, että kokoomuksen mukaan menoja ei saisi lisätä. Kun täällä taas toisaalta kokoomus on sanonut, että on hyvä, että hallitus on lisännyt vaikka määrärahoja koulutukseen tai esimerkiksi vanhustenhoivaan.

Mutta, puhemies, täällä kysyttiin jo aiemmin, onko kokoomuksen mielestä sitten ollut väärin, että nyt lisätalousarviossa tai -arvioissa on panostettu liikenteeseen tai muuhun. En ole kuullut vastausta.

Ja toisaalta veropolitiikka minua askarruttaa. Nimittäin kokoomuksella on siitäkin hyvin mielenkiintoisia lausuntoja. [Timo Heinonen: Ja hyviä tuloksia!] Täällä kerrottiin, että veronkevennyksen te kompensoisitte jonkun muun veron kiristämällä. Aukaisisitteko tätä hieman, koska ette kai te nyt tosissanne voi olla edelleen vaaliohjelmanne linjalla, että te haluaisitte esimerkiksi ahkeria, keskituloisia perheitä kurittaa kotitalouksien sähköveron korotuksilla tai tämän tyyppisillä, mitä olette [Puhemies koputtaa] joskus esittäneet. Eli toivoisin nyt todella selkeytystä kokoomuksen linjaan.

15.06 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä vähän taaempaan on välillä vaikea kuulla, erityisesti kun edustaja Arhinmäki pitää väliin pitkiä välilauseita. Toivoisin, että täällä saisi rauhassa kuunnella.

Tähän lisätalousarvioesitykseen: Nythän 95 miljoonaa euroa lisää ollaan esittämässä, ja tässä on tullut esille hyviä asioita, ennen kaikkea tämä ratahankkeiden liikkeellelähtö, josta syyskuussa jo uutisoitiin. Toivottavasti siinä nyt oikeasti päästään eteenpäin ja Espoossa kaupunkiradan rakentamisen aloittamiseksi voidaan oikeasti laittaa kuokka maahan. Ja puolustusmateriaalihankintoihin — hienoa, että Laivue 2020 -hankintapäätökseen saadaan lisärahoitusta. Muita hyviä asioita: lisärahoitus Kuopion iskun jälkihoitoon ja hätäkeskukselle, joka sitä välttämättä tarvitsee. Toki useita jäi vielä puuttumaan, mutta jatkan seuraavassa puheenvuorossa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tämä debatti taitaa olla aika lailla loppuillaan. Jos annettaisiin ministereille nyt vastauspuheenvuorot. [Timo Heinonen: Aika paljon tuli haasteita!] — Aika paljon tuli haasteita. — Halutaanko jatkaa debattia? [Hälinää] No, sitten.

15.07 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt täällä kokoomus irtaantuu tästä vaaliohjelmasta, joka oli todella tämä autoveron poistaminen. Sehän oli teidän ympäristöohjelmassanne, jonka te lanseerasitte hyvin näyttävällä tavalla — mutta se siitä, onneksi ette ole sitä toteuttamassa.

Haluan sanoa sen, että erittäin hyviä lisäyksiä täällä ovat esimerkiksi Ruokavirastoon tulevat rahat. Ne tarkoittavat sitä, että pystytään hoitamaan tärkeitä tehtäviä, mitä Ruokavirastolla kaiken kaikkiaan on. Sitten oli työsuhdeneuvontaan rahaa. Tätähän Suomen Yrittäjät ovat kovasti kehuneet. Se on juuri sitä ensimmäisen työntekijän palkkaukseen liitty-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

vää helpottamista, mistä työministeri on puhunut, ja myöskin mikroyritysten kasvuun liittyvää. Ne ovat pieniä askelia, mutta ne ovat askelia oikeaan suuntaan. Erityisesti yksinyrittäjän osaltahan on mahdollisuus valtavaan potentiaaliin, uusien työpaikkojen syntyyn. Meillä on Suomessa 170 000 yksinyrittäjää. Ajatellaanpa, että siellä voisi murto-osakin pystyä palkkaamaan ensimmäisen vieraan työntekijän — siitä syntyisi jo merkittävä osa tämän hallituksen työllisyystavoitteen toteuttamista.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja nyt sitten annetaan kaksi puheenvuoroa, ja sen jälkeen ministerit vastaavat.

15.08 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Huomaan, että edustaja Rantakankaalla on jo vähän huono omatunto ja näyttää olevan vähän paha olokin, kun tänään täysistunnossa hetken päästä keskustan johdolla esitetään bensan ja dieselin veronkorotuksia. [Antti Rantakankaan välihuuto] Ne ovat kovia korotuksia maaseudulla asuville, niille, jotka autoa tarvitsevat, mutta puhutaan siitä lisää silloin.

Väännän nyt vielä kerran teille, edustaja Arhinmäki, rautalangasta: Vuosi sitten tässä salissa arvioitiin, että velkaa otetaan 1,4 miljardia. Nyt te kerrotte meille, että velkaa otetaankin 2,4 miljardia — se on miljardin enemmän. Se on paljon. Te teette kuitenkin hyviä toimia, mutta ne kaikki velkarahalla. Okei, otatte velkaa 19 miljoonaa vähemmän kuin arvioitte teidän omassa edellisessä lisätalousarviossanne, mutta edelleen kokonaisvelan lisäotto kasvaa 2,4 miljardiin. Edustaja Autto kuvasi sen hyvin: Jos ollaan hetteisellä suolla ja mennään kilometri vielä syvemmälle suolle ja sieltä tullaan 19 metriä takaisin, niin kyllä aika pahassa tilanteessa, [Puhemies koputtaa] edustaja Arhinmäki, edelleen ollaan. [Puhemies: Aika!] Ei silloin olla vielä kovalla maalla.

15.09 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Auton suunnistusvertaus oli erinomainen. Suunnistuksessa laitetaan rastit ja annetaan kartta, ja tämän kartan on tehnyt valtiovarainministeri — silloinen valtiovarainministeri, kokoomuksen puheenjohtaja, edustaja Orpo. [Timo Heinonen: Ei pidä paikkaansa!] Hän on myös laittanut rastit. Tämän vuoden budjetti on yhtä kuin se suunnistuskartta, jonka kokoomus on halunnut luoda. Nyt kun me otamme juoksuaskelia oikeaan suuntaan siitä, kun kartan perusteella on menty väärään paikkaan, niin täällä kritisoidaan sitä. Ja tästä päästään siihen, että kokoomus kritisoi — Heinonen puheenvuoronsa jälkeen — oman puolueensa puheenjohtajaa ja hänen tekemää budjettiesitystä.

Minä olen tyytyväinen siihen, että tässä lisätalousarviossa annetaan lisärahoitusta tärkeisiin kohteisiin, kuten Migrille ja Ruokavirastolle. [Puhemies koputtaa] Samaan aikaan työllisyys on parantunut, jolloin velanotto vähenee aikaisempaan [Puhemies koputtaa] ennusteeseen.

15.10 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suolla ollaan todellakin oltu, nimittäin sote-suolla. Viime kausi päättyi tähän riiteltyyn maakuntamallista ja valinnanvapaudesta, ja olisi tärkeää, että saataisiin asioita vietyä eteenpäin ja niitä peruspalveluja ihmisille. Täällä lisätalousarviossa annetaan soten valmisteluun 11,2 miljoonaa, ja sieltä osa menee tietohallintoon, noin pari miljoonaa, mutta mihin loput? Elikkä kysyisin teiltä: mikä on soten tilanne tällä hetkellä?

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Ja edelleen sitten peräänkuulutan myös tätä tahdosta riippumatonta psykiatrasta hoitoa. Voitteko te vähän avata tätä minulle? Lisäys aiheutuu tahdosta riippumattomaan hoitoon määrättyjen henkilöiden hoidon kustannuksista niissä tapauksissa, kun henkilöllä ei ole kotikuntaa Suomessa eikä kustannusten maksuvelvollisuutta voida määrätä kansainvälisten sopimusten perusteella. Hoidon kustannuksia ei myöskään voida korvata terveydenhuoltolain 50 §:n perusteella. Kertokaa, mitä tämä tarkoittaa — onko meillä nyt joku uusi tilanne tulossa Suomessa, [Puhemies koputtaa] että enemmän nämä tahdosta riippumattomat hoidot lisääntyvät? Täällä on kuitenkin iso raha tänne kohdennettu. [Puhemies koputtaa] Kertokaa, mitä se tarkoittaa.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja ministerin vastaukset. Ministeri Marin, 2 minuuttia. — Olkaa hyvä.

15.12 Liikenne- ja viestintäministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Ensinnäkin edustaja Autolle tästä Simon tilanteesta ja tästä Maksniemen kohdasta, tästä 800 metrin puuttuvasta pätkästä: Olen tietoinen tästä tilanteesta ja itsekin pidän sitä aika erikoisena ja kohtuuttomana, ja varmasti tähän tulemme ratkaisuita löytämään. Tätä asiaa on jo käyty läpi, ja sitten [Paavo Arhinmäki: Tähän tulee kyllä rahaa!] kun aika on, niin tulemme myös esityksiä tästä tekemään.

Mitä tulee sitten näihin raideyhteyksiin, niin haluan muistuttaa tässä erityisesti kokoomusta siitä, että aikaisemmin, kun perustettiin tämä Pohjolan Rautatiet, siitä pääomasta, siitä noin 100 miljoonasta eurosta, vain murto-osa oli edellisen hallituksen tarkoitus käyttää näihin tulevaisuuden nopeisiin raideyhteyksiin. Valtaosa siitä rahasta oli tarkoitus käyttää kalusto- ja kiinteistöyhtiön eli VR:n pilkkomiseen. Ja nyt tämän hallituksen linjausten pohjalta tämä koko raha, ja jopa sen päälle, on tarkoitus käyttää nimenomaan näiden nopeiden raideyhteyksien edistämiseen. Eli sen talouspoliittisen ministerivaliokunnan syyskuussa tekemän linjauksen mukaisesti, jos osakassopimusneuvottelut saadaan menestyksekkäästi käytyä kuntien kanssa, tässä vaiheessa valtio sitoutuisi rahoittamaan 51 prosenttia näistä tarvittavista suunnittelukustannuksista eli sen 100 miljoonaa ja sen lisäksi vielä tarvittavat rahat, ja tästä nyt neuvotellaan. Eli se edellisen hallituksen sitoumus, se raha, mikä oli tarkoitus käyttää suunnitteluun, oli vain murto-osa kattamaan niitä suunnitteluun vaadittavia kustannuksia. Tämä hallitus haluaa saada näitä asioita myös vietyä eteenpäin, ja sen takia me olemme valmiita kattamaan sen koko suunnittelukustannuksen yhdessä muiden osakkaiden kanssa, mikäli saamme neuvottelutuloksen aikaiseksi ja hankeyhtiöt perustettua. Ja tämä on iso edistysaskel näiden nopeiden raideyhteyksien edistämiseksi, ja tähän olemme sitoutuneet.

Mitä tulee sitten idän suunnan [Puhemies koputtaa] yhteyksiin, niin myös tämän osalta olemme valmiita etenemään. Nyt selvitämme sitä linjausvaihtoehtoa ja toivottavasti ensi keväänä sitten voimme myös idän nopean [Puhemies koputtaa] yhteyden osalta tehdä ratkaisuja.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sitten ministeri Lintilä, riittääkö 2 minuuttia vai 3? [Mika Lintilä: Riittää hyvinkin!] — 3 minuuttia.

15.14 Valtiovarainministeri Mika Lintilä: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Eeslälle: Hallitus tekee toimia, joilla pyrkii parantamaan työllisyyttä. Taloustilanne on kan-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

sainvälisesti erittäin haastava. Suurin haaste on se, että — ehkä väärin sanottu — tuskin koskaan on ollut näin vaikeasti ennustettava taloustilanne kansainvälisesti, mitä se on tällä hetkellä, suurimpana syynä kauppasotauhka Kiina—USA-akselilla. Sitten meillä ovat Euroopassa brexit, Saksan odotettua huonompi taloustilanne ja yleensäkin toimet, jotka vaikuttavat säännöillä tapahtuvaan vapaakauppaan. Suomi on vientivetoinen maa, niin kuin hyvin tiedätte: 40 prosenttia meidän bkt:sta tulee viennistä, ja kun vienti alkaa sakkaamaan, se näkyy meillä välittömästi. Eli kyllä me pyrimme tekemään hyvin vakaata talous- ja finanssipolitiikkaa sillä tavalla, että me pystymme luomaan kansallisesti ennustettavuutta, koska kansainvälisesti tällä hetkellä on erittäin vaikea ennustaa oikeastaan 20-vuodesta eteenpäin, ja tämä on se iso haaste.

Edustaja Kiurulle voi sanoa sen, että harmaan talouden osalta painopiste Verohallinnossa on tietojenvaihdossa: tietojenvaihto ja nimenomaan siellä alustatalouden toimijat. Tietojärjestelmiin satsataan tällä hetkellä paljon, ja kyllä yleensäkin harmaan talouden ehkäisyssä ja estämisessä kaikkinaisen toimijoitten välillä tapahtuvan tietojenvaihdon rajamuurien alas vetäminen on äärettömän tärkeää. Ja tässä pitää muistaa myös se, että meillä verovaje on verrattain pieni, jos kansainvälisesti vertaillaan, mutta tämä on iso kokonaisuus, joka tapahtuu sitten — oikeastaan päävastuussa ovat STM ja TEM, ja sitten VM on mukana. Tällä kokonaisuudella.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja sitten mennään puhujalistaan.

15.16 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen neljännessä lisätalousarvioesityksessä on monia hyviä asioita, niin kuin edellisessä puheenvuorossa nostinkin esille: Kuopion iskun jälkihoitoon suunnattavat varat, hätäkeskusjärjestelmän toiminnan turvaamiseen ehdotettu lisämääräraha ja Laivue-hankintapäätöksen toteuttamisen mahdollistamiseksi lisättävä määräraha. Ja erityisen hienoa nyt kuulla, että ratahankeyhtiömalli menee myöskin eteenpäin, niin kuin kokoomus edellisellä kaudella jo suunnitteli — hyvä kuulla, että hallitus on tullut tässä kokoomuksen linjoille.

Olisi tietenkin hyvä, että ehditään EU-tukihakemukset saada ja rahoitusta näille hankkeille myöskin sitä kautta. Olin viikonloppuna käymässä Espanjassa, ja siellä kuulin, miten teihin oli käytetty paljon rahaa — kaikkihan nämä tiet on siellä EU-tuilla tehty, ja toivoisi Suomessakin kuultavan näin, että EU-tukia osattaisiin hyödyntää paremmin ja käyttää, ja yksi oleellinen tekijä on tietenkin hakumääräaikojen noudattaminen ja päätösten tekeminen, että pystytään niitä hakemaan.

Liittyen tähän Turun ratahankkeeseen ja Espoon kaupunkirataan, niin kaupunkiratahan olisi valmis aloitettavaksi, käynnistettäväksi, jos siitä vain päätös tehdään. Toki siihenkin tarvitaan valtion rahaa, ja sen takia myöskin EU-tukiasiat on tärkeä hoitaa ajoissa.

Muista isoista tiehankkeista: esimerkiksi Kehä kolmosella kulkee tuhansia autoja vuorokaudessa, ja siellä tie vajoaa Askiston kohdalla ja on vaara, että se sortuu, joten toivoisi, että tähänkin tässä lisätalousarviossa olisi löydetty rahaa. Olen siitä tehnyt kirjallisen kysymyksen liikenneministerille, enkä ole vielä saanut siihen vastausta. Toivottavasti siihen rahat myös löytyvät.

Sitä vielä olisin toivonut, että tässä lisätalousarviossa olisi huomioitu laaturekisterit, kun hallitus hallitusohjelmassaan kuitenkin haluaa johtaa tiedolla, ja kaikkien päätösten pitäisi perustua tietoon. Nyt näille kansallisille laaturekistereille ei ole rahoitusta, jatkorahoitusta

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

olemassa, ja jos ajatellaan sote-muutoksen läpivientä ja järkevää yhdenvertaisuutta, niin siihen pitäisi rahat löytyä.

15.19 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on siis hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2019 neljänneksi lisätalousarvioksi.

Täällä mainitaan tasa-arvopalkinto, ja edustaja Ikonen, otitte myös tämän asian esiin: saimme juuri eilen kuulla verotiedot, ja sieltä huomasimme, että kyllä ne huipputienaajat ovat niitä miehiä. Eiköhän tehdä tällainen tasa-arvoteko ja kannusteta niitä meidän tyttäriä myös siellä kodeissamme osallistumaan ja opiskelemaan entistä enemmän niitä luonnon-tieteitä — matematiikkaa, fysiikkaa, kemiaa — jotta sitä kautta ne tiet kulkisivat myös näihin työpaikkoihin, yrittämiseen ja mahdollisuuksiin ja jotta sieltä verotiedoista löytyisi myös tulevaisuudessa naisia. Tästä keskusteltiin paljon eilen, ja mielestäni meillä on paljon tehtävää siinä. Tytöt ovat niitä sinnikkäitä opiskelijoita, menestyvät hyvin ja kirjoittavat hyvin ylioppilaskirjoituksissa, mutta jossakin tapahtuu jotakin, koska siihen se eteneminen sitten monesti päättyy. Mutta, arvoisa rouva puhemies, tämä oli kantani tähän tasa-arvopalkintoon. 300 000 euroa sille täällä myönnetään.

Nostaisin esiin muutaman teeman täältä lisätalousarviosta, muun muassa tämän sote-uudistuksen: sinne ollaan kohdentamassa 11,2 miljoonaa lisää rahoitusta, ja osa tästä rahoituksesta menee tietohallintoon ja tietojärjestelmiin. On erittäin tärkeää, että meille eduskuntaan tuodaan tieto siitä, millä tavalla sote etenee, jotta sama, mikä viime kaudella tapahtui, ei enää toistuisi. Kun täällä on keskusteltu, että ollaan vellottu suossa, niin kyllä minäkin koen, että sote-suossa sitä vasta oltiinkin, ja nyt on hyvin tärkeää, että samoja virheitä ei enää tehdä uudelleen. Siellä oli valinnanvapautta ja maakuntauudistusta eikä tiedetty, kuka puolue ja mikä puolue ajoi mitäkin. Mutta tärkeää on saada peruspalvelut kuntoon. Perussuomalaisille on erittäin tärkeää, että ihminen pääsee lääkäriin, mutta huolissamme olemme, että hallituksen toimet tähän asiaan ovat riittämättömiä. 70 miljoonaa hankerahoitusta ja avustusta sote-keskusten kuntoon laittamiseksi ei ole riittävästi. Uusimaa on jo niin valtavan laaja alue, että täällä lääkäriin pääsyn parantaminen vaatii ripeitä toimia. Mutta todellakin, tämä sote-asia.

No sitten pidän erittäin tärkeänä ja merkittävänä, että vihdoinkin Suomeen on kansallinen syöpäkeskus perustettu. 2014 tein asiasta kirjallisen kysymyksen ja monia talousarvioaloitteita myös, ja on hienoa, että asia on edennyt. Tulisi olla meidän kaikkien yhteinen tahotila, että saadaan taivutettua syöpä, voitettua se, ohjattua mahdollisimman paljon resursseja tutkimukseen, hoitoihin ja siihen, että yhä useampi suomalainen parantuu tästä kirouksesta nimeltä syöpä. Se on mahdollista, ja meillä on huippuosaamista. Siitä kiitoksia, että sinne on resursseja kaikkien näiden vuosien aikana hallitus antanut.

On hienoa, että Kuopioon kohdennetaan resursseja — kiitos myös siitä — siihen kriisi-työhön, mitä siellä tarvitaan, ja olisin halunnut myös kuulla, mitä muuta sinne Kuopioon kuuluu tällä hetkellä.

No, sitten tämä psykiatrinen hoito ja mielenterveyspalvelut Suomessa: tällä hetkellä suurin haaste on, että perustason mielenterveyspalvelut eivät ole toiminnassa sen enempää lapsille, nuorille kuin aikuisillekaan. Ja huolissani olen myös siitä laitoshoidon riittävästä Suomessa näihin psykiatrisiin ongelmiin, ja kannan huolta siitä, pääseekö sinne hoitoon.

Täällä hallinnon osiossa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla kerrotaan, että momentille myönnetään lisäystä 500 000 euroa liittyen ”tahdosta riippumattoman psykiat-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

risen hoidon kustannuksiin niissä tapauksissa, kun henkilöllä ei ole kotikuntaa Suomessa eikä hoidon maksaja määräydy minkään muun lainsäädännön nojalla”. Eli tämä kirjaus tarkoittaa sitä, että laittomasti tai paperitta maassa oleskelevat, joilla ei ole statusta olla täällä Suomessa, ei kotikuntaa, ovat oikeutettuja pääsemään tahdosta riippumattomaan psykiatriseen hoitoon ja meidän valtiomme sen kustantaa heille. Yritin kysyä tästä ministeriltä, mutta ymmärrän, ministeri Kiuru ei ollut paikalla, joten emme siihen vastausta saaneet.

Tämä asia näistä kustannuksista on noussut aikaisemminkin valiokunnassa esille, kun olemme käsitelleet lainsäädäntöä, se, millä tavalla ne kustannukset sitten loppujen lopuksi jakaantuvat: jäävätkö ne Suomen maksettaviksi vai anooko Suomi tai Kela sitten sieltä jostakin lähtömaista näiden kustannusten maksamista? Olisi hyvä käydä tästäkin keskustelua ja pohtia, että mitenkä tämä oikeastaan on.

Me kuulumme täällä, että vuonna 2008 oli viimeksi ylijäämäinen budjetti, jolloin palveluita pidettiin, ja siitä lähtien se velkaantuminen lähti. Kuulimme, että kaikkihan me olemme olleet siellä hallituksessa; voin kertoa, että me perussuomalaiset kuitenkin vähiten kaikista. Oikeastaan meidän paikkamme olisi nyt tuolla hallituksessa, olemmehan tällä hetkellä Suomen suosituin puolue. Mutta näillä mennään tällä kertaa, ja toivotaan, että hallitus tekee hyviä päätöksiä, ettemme velkaannu liikaa ja priorisoimme. Ja kyllähän te kaikki tiedätte, mistä perussuomalaiset priorisoivat, jos siihen olisi mahdollisuutta. Mutta puhua me voimme: palveluja suomalaisille ja kaikille, jotka niitä tarvitsevat.

15.25 Sofia Vikman kok: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan vielä nopeista junista. Ministeri Marin on lausunut, että tarkoituksena on, että vielä perustamattomat suunnitteluyhtiöt osallistuisivat Euroopan komission Verkkojen Eurooppa -ohjelman avoimena olevaan ja helmikuussa sulkeutuvaan häntähakuun. On hyvä, että ministeri Marin tuli viimein kokoomuksen linjoille hankeyhtiöiden tarpeellisuudessa, mutta turhan kauan siinä kesti. Hallituksen viivyttelyn vuoksi yhtiöitä ei ole vielä olemassa. Ensimmäinen kokous niiden perustamiseksi oli tänään, vaikka neuvotteluiden aloituksestakin on tiedotettu jo kahden kuukauden ajan.

Toisin kuin ministeri antaa täällä ymmärtää, tällä etenemistahdilla on varsin todennäköistä, että hankeyhtiöt eivät ehdi käynnissä olevaan hakuun mukaan. Siksi kysyn ministeriltä varasuunnitelman perään. Pitäisikö hallituksen viivyttelyn paikkaamiseksi nyt käynnissä olevaan hakuun osallistua varasuunnitelmalla eli siten, kuten valtio tavallisesti tällaisiin hakuihin osallistuu eli että Väylävirasto hakee? Ollaanko tällaiseen ryhtymässä, olisiko se tarpeellista? Nimittäin hyvin kummallisessa valossa näyttäytyy nyt se, että edellisen hallituksen jäljiltä hankeyhtiöt ja niiden rahoitus olivat jo pitkällä ja tämä hallitus viivytteli nyt aivan suotta. Edelleen tavoiteaikataulu ja selkeät askelmerkit puuttuvat, vaikka onkin hyvä, että ne ideologiset silmälasit hankeyhtiöiden osalta nyt saatiin heitettyä nurkkaan.

Arvoisa rouva puhemies! Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa tulee pöytään päivitetyt vero- ja työllisyystoimet. Kerrankin oppositiopuolueen vaihtoehtobudjetti on vastuullisempi kuin hallituksen. Tämä hallitus on jo nyt lyhyen historiansa aikana onnistunut paisuuttamaan velkaantumista miljardiluokassa. Käsittelyssämme oleva lisätalousarvio kiteytyy lisävelanottoon. Kohteet, joihin rahaa laitetaan lisää, ovat sinänsä kannatettavia, erittäin hyviä ja tärkeitä. Ongelma on, että kun työllisyystoimet hallitukselta loistavat poissaoloillaan, nykyinen hallitus leikkaa tulevilta sukupolvilta. Kokoomus ei halua leikata. Siksi tulemme esittämään kattavat työllisyystoimet.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

15.28 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! En kyllä malta olla sanomatta sitä, että muistan hyvin neljä vuotta sitten, kun edellinen hallitus aloitti, niin hallitus teki silloinkin lisätalousarvion, ja kylläpä silloin me oppositiossa ihmettelimme, että kuinka se saattoi alkaa sillä, että työllistäviä toimenpiteitä oli, arvatkaa kuinka monta, edustaja Vikman ja kumppanit — niitä oli nolla, ihan pyöreä nolla. [Sofia Vikmanin välihuuto] Sen sijaan kun tämä hallitus teki keväällä lisätalousarvion, niin kyllä kiitän esimerkiksi ministeri Marinia, joka siellä nyt istuu, nimittäin siellä pistettiin heti, välittömästi hankkeita liikkeelle siten, että muistan keväällä arvioidun, että jo ne pelkästään lisäävät työllisten määrää noin 10 000:lla, tällaisista summista puhuttiin, plus sitten se, että ministeri Harakka on omalla sektorillaan esitellyt toimia ja ollaan edetty tässä koko ajan ripeästi eteenpäin.

Mutta kyllä minä, puhemies, sen ymmärrän, että tietenkin kokoomus hakee nyt uutta oppositioroolia. Ja ehkä me sitten ymmärrämme myös senkin, että tämä viesti on toistaiseksi vielä hieman epäselvä emmekä oikein ymmärrä vielä, miten kokoomus tämän yhtälönsä tulee rakentamaan, mutta ehkäpä me sitten erityisen suurella mielenkiinnolla odotamme tätä vaihtoehtobudjettia ja toivomme kovasti sitä, että siellä sitten ihan ainakaan dynaamisten vaikutusten varjolla ei tätä mahdotonta yhtälöä sinänsä kurota umpeen.

Mutta, puhemies, kuten sanottu, mielestäni on erinomaisen hyvä, että tässä on lähdetty monessa asiassa liikkeelle. Täälläkin keskustelussa monesta yksityiskohdasta on kiitetty. On hieno asia, että tähän Kuopioon pystytään nopeasti puuttumaan, ja on myös monia muita tärkeitä asioita, mitä jälleen kerran tässä lisätalousarviossa käsitellään. Olenkin ymmärtänyt, että niitä vastaan kellään juurikaan mitään ei ole, vaan enemmänkin kysymys on taas kerran tästä yleisestä linjasta, ja siinä suhteessa täytyy sanoa vaikkapa ihan pirkanmaalaisena, että kun hallitus vaihtui, niin kyllä minä olen tyytyväinen, kyllä meidän alueella on niin kolmostie- kuin ystie- kuin raideasioissa oltu hyvin iloisia, niin että tässä suhteessa on mukavaa, että linja muuttui.

Sen verran en nyt malta, puhemies, olla tähän edelliseen puheenvuoroon sanomatta, että muistan kyllä, kun viime kauden loppupuoella herättiin tähän raidekysymykseen. Se, mikä kokoomuksen saldo lähinnä oli, oli miljoona euroa suunnittelurahaa, ja sitten kun näitä yhtiöitä puuhailtiin, niin ennen kuin ne saatiin loppuun nämä erinomaiset edellisen hallituksen kaavailut, niin sehän erotti sitten itse itsensä myös, ettei sitten pystynyt viemään näitä omiakaan kaavailuja loppuun, niin että on hyvä, että tämä nyt saatetaan sitten ministerin toimesta järjestäytyneesti ja niin kuin meidän näkökulmastamme oikeilla tavoin eteenpäin. [Timo Heinonen: Kuka erosi?] — Heinonen ei varmasti muista, että silloinen hallitus erotti itse itsensä ennen viime vaaleja.

15.31 Matias Marttinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Täällä monet kollegani ovat myös kehuneet tämän lisäbudjetin sisältöä. Totean aivan alkuun, että lisäbudjetissa on myös paljon kannatettavia kohteita. Liikenneministeri Marinille haluan toivottaa menestystä ja tarmoa näiden suurten liikennehankkeiden eteenpäin viemisessä. Luulen, että siitä emme saa tässä salissa suurta riitaa aikaiseksi. Toki toivomme paljon, paljon nopeutta ja toivomme näkevämme myös pian tuloksia.

Mutta, arvoisa rouva puhemies, se mistä tänäänkin olemme tässä salissa keskustelleet, koskee tämän hallituksen talouspolitiikan linjaa. Edustaja Viitasen kanssa olemme käyneet keskustelua, ja hän totesi, että tämä hallitus on muuttanut talouspolitiikan suuntaa. Totesin hänelle, että toisesti on. Tämä hallitus on hylännyt täysin Juha Sipilän hallituksen hyvän perinnön.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Kun Juha Sipilän hallitus aloitti 2015 työnsä, Suomessa otettiin velkaa 6 miljardia, työttömyys oli korkealla, näkymät olivat erittäin huonot. Se hallitus laittoi tämän maan taloutta kuntoon. Yhä useampi suomalainen sai toivoa siitä, että pääsee töihin, toimeentulo paranee. Verotulot kasvoivat nopeasti, velanotto väheni nopeaa vauhtia.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus olisi voinut jatkaa tällä samalla, vastuullisella linjalla: laittaa tämän maan talouden kuntoon ja huolehtia siitä, että tulevat sukupolvet eivät saa kohtuutonta vero- ja velkataakkaa kannettavakseen. Mutta kuten totesin aikaisemmin, tämä hallitus on valinnut sen sijaan velanoton tien, pysyvien menolisäysten lisäämisen tien. Ja kuten puhuimme jo aikaisemmin, työllisyystoimet loistavat täysin poissaolollaan tämän hallituksen ohjelmassa.

Hallitus kertoi meille budjettiriihen jälkeen, että heillä on 25 kohdan lista käytössä. Useat ministerit kertoivat meille tässä salissa, että näin on käynyt. Kuitenkin pienen tarkastelun jälkeen kävi ilmi, että valtiovarainministeriö ei pysty laskemaan yhdellekään työllisyystoimelle positiivista työllisyysvaikutusta. Samaan aikaan myös talouspolitiikan arviointineuvosto on lausunnossaan vuoden 2020 talousarviosta hyvin kriittisesti kommentoinut tämän hallituksen talouspolitiikkaa, ensi vuoden budjettia toteamalla, että ”työllisyysastetavoitteen saavuttamiseksi ei ole vielä esitetty toimenpiteitä”. Tämä on aivan suoraa asiantuntijoiden kriittistä tekstiä, joka teidän täytyy ottaa nyt nöyrästi vastaan ja toimia sen mukaisesti. Päinvastoin, itse asiassa arvioiden mukaan hallituksen toimien vaikutus työllisyyteen on negatiivinen, kun otetaan huomioon ne toimet, mitä te olette nyt laittamassa toimeen. Eli on siis näin, että työllisyystilanne Suomessa olisi parempi, mikäli te ette olisi tehneet yhtään mitään.

Tämän lisäksi olette myös päättäneet, kuten olemme täällä jo aikaisemmin keskustelleet, luovuttaa päätösvallan kolmikantavalmisteluun. Nyt pidätte käsiä ristissä ja toivotte, että tuloksia syntyy. Ei tarvitse olla suuri ennustaja todetakseen, että ei tällä tavalla niitä toimia kyllä tule. Teiltä pitää löytyä rohkeutta tehdä itse niitä työllisyystoimia, jotta Suomen talous saadaan kuntoon ja työtä vailla olevat ihmiset pääsevät töihin.

Te olette nyt hallituksessa, me olemme oppositiossa. Teidän tehtävänne on kantaa nyt sitä vastuuta, joka teille on suotu. Mutta tällä suunnalla, arvoisa puhemies, maaliin asti ei kyllä mennä.

Arvoisa puhemies! Uskon, että me kansanedustajat täällä salissa jaamme huolen siitä, että Suomessa liian moni ihminen on vailla työtä. Uskon myös, että me kaikki eri puolueissa uskomme myös siihen, ettei tämän maan taloutta saada kuntoon ilman vaikuttavia työllisyystoimia. Me olemme esittäneet omat työllisyystoimemme, joilla tähän maahan on mahdollista luoda kymmeniätuhansia uusia työpaikkoja. Niihin sisältyy muun muassa paikallisen sopimisen laajentamista, ulosoton suojaosan korottamista, varhaiskasvatusmaksujen alentamista, muutamia toimia nyt mainitakseni.

Olemme myös tarjonneet näitä toimia hallituksen käyttöön jo ennen budjettiriihtä, jotta hallitus olisi voinut tarttua näihin, tehdä päätöksiä, jotta päästäisiin heti näkemään myös tuloksia. Mutta vaikka täällä edustaja Viitanen yrittää nyt perustella asiaa toisin, emme vielääkään ymmärrä sitä, minkä takia tämä hallitus ei tee päätöksiä heti. Miksi te odotatte ensi vuoteen, jotta sitten nähdään, mitä on tulossa?

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Käydään puhujalistaan. Täällä on aikamoinen määrä puheenvuoroja tälle iltapäivälle.

15.37 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Täällä on kysytty tänään useammasa puheenvuorossa kokoomuksen linjaa velkaantumiseen, verotukseen ja panostuksiin. Sanoisin ihan tiiviisti, että meille tärkeää on ratkaisujen kestävyys, niin taloudellinen, sosiaalinen kuin ekologinenkin kestävyys. Työn verotuksen laskua vastaavasti esimerkiksi haittaveroja voidaan nostaa, eli on kompensointiajatus taustalla näissä ratkaisuisissa, mitä me olemme esittäneet. Lisäksi maltillisella verotuksella voidaan nähdä olevan positiivisia vaikutuksia talouden dynamiikkaan, ja sitä kautta näimme sen perusteltuna.

Olemme esittäneet, että investointirahoja tulisi suunnata oikeisiin investointeihin, kuten korkeakoulujen pääomitukseen ja nopeisiin raideyhteyksiin. Työllisyystoimet ottaisimme kaiken politiikan kärjeksi. Se on asia, jonka perään olemme erityisesti kysyneet tässä hallituksessa.

Täällä edustaja Viitanen taisi kysyä sitä, miten me ratkaisisimme työllisyysshaasteet. Me olemme julkaisseet elokuussa 16 kohdan työllisyystoimien listan, jolla voidaan saada työpaikkoja lisää. Sitä listaa saa hyödyntää. Samoin olemme vaihtoehtobudjetissa esittämässä vielä tarkennuksia tähän kokonaisuuteen. Kun täällä on kaivattu näyttöjäkin, niin kyllä niitä näyttöjäkin on. Edellinen hallitus sai 140 000 työpaikkaa aikaan. Toivon menestystä nykyiselle hallitukselle myöskin tämän tavoitteen eteenpäin viemiseksi.

Tässä eräitä nostoja siitä, miten kokoomus veisi tätä yhtälöä, tätä kokonaisuutta eteenpäin. Kun huolehdimme talouden pohjasta, niin näin pääsemme myöskin tekemään tärkeitä panostuksia ihmisten hyvinvointiin.

Kiitos myöskin ministeri Marinille näistä selvityksistä nopeiden raideyhteyksien ja hankeyhtiöitten osalta. Tässä kuulimme tänään tärkeän lupauksen ripeästi eteenpäin viemisestä, ja nyt todella odotamme myöskin, että tämä valmistelu etenee ripeästi, jotta EU-rahoituskierrokselle ehditään mukaan. Puoli vuotta tässä on jo turhaan hukattu, ja nyt toivomme, että näiden lupausten mukaan nopeasti edetään.

Edellisessä puheenvuorossani otin jo esiin hyvinä asioina ensiavun kuntatalouteen, mikä tähän lisätalousarvioon sisältyy, nyt kun kuntatalous kärsii yhtä aikaa sekä verotilitysten aiheuttamasta rytmihäiriöstä että vakavasta kestävyysongelmasta, mutta tällä ratkaisulla tämä vaikea tilanne ei vielä kokonaisuudessaan ratkea, tämä on vasta ensiapu. Olen myös iloinen, että mukana on muutama vuosi sitten synnyttämämme kansainvälisen tasa-arvopalkinnon jatkaminen, mistä jo tuossa aikaisemmassa puheenvuorossani mainitsikin. Kiitokset haluan lausua myöskin panostuksista turvallisuuteen ja Kuopion tragedian jälkihoitoon. Ne ovat tärkeitä ja perusteltuja lisäyksiä.

Arvoisa hallitus, kun vielä rakentaisitte talouden pohjan kuntoon, niin että olisi mahdollista kiittää myöskin kestävästä talouspolitiikasta, niin tässä oltaisiin toisenlaisissa lähtökohdissa. — Kiitoksia.

15.40 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edellä edustajat Ikonen ja Martinen puhuivat todella hyvin talouden kestävyydestä ja kokoomuksen tavoitteista sen suhteen, mutta haluan vielä arvostamalleni edustaja Viitaselle hieman ehkä taustoittaa sitä, miksi oppositio nyt kantaa niin suurta huolta näiden hallituksen työllisyystoimien puuttumisesta.

Kun Sipilän hallitus aloitti, niin odotukset Suomen talouden suunnan kääntymisestä olivat todella korkealla. Suomi oli elänyt vaikean lamavaiheen, julkiseen talouteen jouduttiin ottamaan paljon velkaa, ja myöskin työllisyyden kohentamiseen toivottiin valtioapua. Silloin yritys-elämä ja suomalaiset laajasti uskoivat, että hallitus tulee menestymään

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

työssään, ja näin kävi: maahan saatiin yli 140 000 uutta työpaikkaa, ja tällä on saatu myös julkiseen talouteen kestävyyttä ja liikkumatilaa. Siinä mielessä kokoomus ja keskusta ja perussuomalaiset hallituksessa tekivät hyvää työtä. No, arvoisa puhemies, sitten kun kysytään yrityksiltä — Ylellä oli vasta iso uutinen siitä, miten Elinkeinoelämän keskusliiton Yrittäjäpaneeli tilanteen arvioi — niin yritykset eivät luota Rinteen hallituksen kykyyn luoda uusia työpaikkoja ja pystyä vastaamaan itselleen asettamiinsa tavoitteisiin. Kyseeseen vastanneista yrittäjistä neljä viidestä ei usko hallituksen kykyyn edistää työllisyyttä. Lisäksi lähes 90 prosenttia vastaajista epäilee, ettei hallitus saavuta tavoitettaan työllisyyden parantamisesta — ja tämä siis Ylen uutisointi tästä EK:n Yrittäjäpaneelistä. Elikkä tämä on, arvoisa edustaja Viitanen, se suuri ero niissä odotuksissa, ja tämän vuoksi hallituksen pitäisi nyt aivan välittömästi kyetä esittämään konkreettisia toimia, jottei suomalainen elinkeinoelämä ja jotteivät suomalaiset pienet ja keskisuuret yrittäjät joudu tekemään niitä johtopäätöksiä, että hallitus ei edes aio tehdä toimia. Luottamus ei valitettavasti tällä hetkellä ole kovin korkealla.

Arvoisa puhemies! Myös tuota edellistä debattia haluaisin vielä selventää siltä osin, että kun taitavina urheilumiehinä tunnetut edustajat ja eduskuntaryhmiensä puheenjohtajat Lindtman ja Arhinmäki taitavasti jatkoivat tätä suunnistusvertausta, niin tosiaan tämän vuoden radalle, kartalle, rastit on aseteltu niin, että velkaa piti maalissa oltaessa olla 1,4 miljardia, mutta Rinteen hallitus on lisännyt velanottoa omilla lisätalousarvioillaan 2,4 miljardiin. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Eli kun olemme kulkeneet nyt valtiolaivana tai suunnistajana siinä suolla kilometrin verran väärään suuntaan, niin se, että tällä lisätalousarviolla sitten mennään 19 metriä takaisinpäin, ei vielä auta pois sieltä velkaantumisen suolta, jonne ei pitäisi nyt sitten suunnistajan mennä eikä tätä valtiolaivaa ohjata — ihan mitä vertausta haluatte oppositiossa tässä mielessä käyttää. Menolisäysten, varsinkin pysyvien menolisäysten, tulisi perustua työllisyyden kohenemiseen, jotta ne voidaan kestävästi rahoittaa. Sinänsä nämä menokohteet ovat varmasti tärkeitä ja tarpeellisia, eihän sitä kiistä kukaan, mutta se ongelma tulee siitä, miten ne rahoitetaan, ja nyt Rinteen hallitus on rahoittamassa kaiken velaksi.

Tässä mielessä, arvoisa puhemies, korostan sitä, että Suomeen pitää luoda ilmapiiri, jossa syntyy uusia, erityisesti avoimen sektorin työpaikkoja, yksityisiä investointeja. No, näitä investointeja on Suomeen syntymässä kyllä, esimerkiksi metsäteollisuuteen suuria investointeja, vaikkapa tuonne Meri-Lappiin, jonne Metsä Group suunnittelee Kemiin suurta sellutehdas-, biojalostamohanketta. Ja tässä mielessä ihmettelen, että kun tässäkin lisätalousarviossa löytyy kaikkiin hyvin kohteisiin lisää rahaa, niin miksi sitten Nelostiehen ei löydy lisää rahaa. Nelostie, joka yhdistää koko Suomen Helsingistä Utsjoelle asti, on elinkeinoelämämme pääväylä, ja Maksniemen kohdalla Oulu—Kemi-välin korjauksen loppuun saattamiseen tarvittaisiin noin 800 metrin matkalle muutaman miljoonan lisärahoitus, jotta tämä koko remontti tulisi sillä tavoin valmiiksi. Tätä ei löydy tuolta lisätalousarviosta, ja tätä ihmettelen, koska sillä on paitsi paikallisten ihmisten myös Suomen elinkeinoelämän kannalta valtavan suuri merkitys. Arvoisa puhemies, kiitän liikenneministeri Marinia siitä, että hän kertoi tämän ongelman tuntevansa ja aikovansa tuoda tähän asiaan ratkaisuja, mutta peräänkuulutan sitä, että juuri näissä asioissa pitäisi nyt ripeästi edetä.

Arvoisa rouva puhemies! Sisäministeri Ohisalo ehti jo lähteä, mutta myös hänen hallinnonalalleen olisin voinut esittää sen kaltaisia todellisia tulevaisuusinvestointeja kuin vaikkapa lisärahoitusta Tullille, esimerkiksi Lentotullin toimintaan tai Tullin toimintaan tuolla pohjoisessa, Torniossa. Näillä voitaisiin estää huumeiden maahantuloa, ja tämän huume-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

ongelman kitkemisen myötä voitaisiin säästää todella huomattavissa kustannuksissa niin sosiaali- ja terveydenhuollossa kuin vaikkapa turvallisuusviranomaisten ja oikeuslaitoksen määrärahoissa. Elikkä tässä mielessä sisäministeriä kannustaisin nyt kyllä olemaan hieman terhakkaampi oman hallinnonalansa osalta ja panostamaan sellaisiin järkeviin menolisäyksiin, jotka kääntyvät valtiontalouden kannalta säästöiksi, esimerkiksi sen myötä, että huumeongelmaa saataisiin kitkettyä sillä, että Lentotulliin ja Tullin toimintaan vaikkapa tuolla Torniossa sitten panostettaisiin.

Tässä, arvoisa puhemies, lyhyesti muutamia huomioita lisätalousarviosta.

15.47 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! On ehkä hyvä tässä alussa palauttaa mieleen, että nyt puhutaan tämän vuoden parista viimeisestä kuukaudesta, ei koko maailmasta. Mutta nyt kun kerran on avattu tämä iso keskustelu, niin käydään sitten tämä iso keskustelu kunnolla loppuun asti.

Tässä todettiin, että 2008 on ollut viimeinen vuosi, kun Suomessa on tehty ylijäämää alijäämän sijaan, ja se kertookin paljon maailman kehityksestä. 10 vuotta sitten on jo odotettu, miten väestön ikääntyminen, kansainvälisen talouden epävarmuus ja eriarvoistuminen tulevat vaikuttamaan Suomeen, ja oikeastaan sen jälkeen kansainvälinen tilannehan on pikemminkin vaikeutunut kuin helpottunut. Jos joku olisi tullut vuonna 2008 sanomaan, että maailman suurimman talouden johtoon nousee tosi-tv-tähti, joka aloittaa kauppasotia ja ihan todellisia kriisejä ja konflikteja Twitterissä, niin itse en olisi sitä uskonut. Tämä kertoo paljon siitä, kuinka vaikea on ennakoida maailman kehitystä ja kaikkea sitä, mikä suomalaisen talouteen vaikuttaa. Tämä kertoo paljon myös siitä, kuinka tärkeä on vahvistaa kansainvälistä yhteistyötä ja huolehtia siitä, että me olemme todella kokoamme suurempi pelaaja kansainvälisillä kentillä.

Tämä myös muistuttaa siitä, kuinka tärkeää on se, että ensinnäkin me valtiona varaudumme kaikista pahimpaan mutta samalla annamme jokaiselle suomalaiselle — ennen kaikkea lapsille ja nuorille — mahdollisuuksia toimia nopeasti muuttuvassa maailmassa. Se on meidän tärkein vastuumme ja tehtävämme. Siksi tämän hallituksen tärkein tavoite onkin nostaa Suomi maailman ensimmäiseksi hiilineutraaliksi hyvinvointivaltioksi vuoteen 2035 mennessä. Sen takia me myös panostamme koulutukseen ja tki-toimintaan ja huolehdimme todella siitä, että jokaisella on se osaaminen, mitä muuttuvassa maailmassa tarvitaan. Vaikeus tulee kuitenkin siitä, että tällaisten toimien vaikutuksia esimerkiksi työllisyyteen on todella vaikea arvioida. Ennakointi muotoutuu todella vaikeaksi, kun pitäisi ymmärtää tällaista kompleksista, alati muuttuvaa maailmaa. Maailmaa ei nimittäin voi mikromallintaa, vaan tarvitaan monipuolisempaa arviointia: empiirisiä tutkimuksia, kansainvälisiä esimerkkejä, kokeiluja ja lukuisia muita tietolähteitä, joita yhdistelemällä saadaan tietoa siitä, miten ollaan parhaassa mahdollisessa tilanteessa tässä maassa 10 vuoden kuluttua.

VATT on nostanut hyvin esiin valtiovarainvaliokunnan kuulemisissa, että on tehtävä myös niitä toimia, joita on vaikea mikromallintaa. On nimittäin valtava määrä työllisyyteen, talouteen ja ennen kaikkea lasten ja nuorten osaamiseen ja tulevaisuuteen vaikuttavia toimia, joiden vaikutuksia ei voi mikromallintaa. Mallien kapeus ei siis voi tarkoittaa hyvistä toimista luopumista. Me tiedämme empiirisen tutkimuksen pohjalta, muun muassa OECD:n kokoaman tutkimuksen pohjalta, että esimerkiksi varhaiskasvatus, muu koulutus ja ennalta ehkäisevä hyvinvoinnista huolehtiminen ovat tehokkaimpia työllisyystoimia. Voiko tällaisten toimien vaikutusta laskea? Kun menee valtiovarainministeriöön kysy-

mään, että laskekaa, paljonko mielenterveyspalveluihin panostaminen nostaa työllisyyttä seuraavan 10 vuoden aikana, niin eiväthän he sellaista saa millään lasketuksi, koska kyse on valtavan kompleksisesta ja monimutkaisesta asiasta, jota ei voi mikromallintaa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö olisi niin, että mielenterveysongelmat ovat suurin syy työkyvyttömyyteen. Me tiedämme myös, mitä toimia on, joilla mielenterveyden ongelmiin voidaan puuttua, ja me tiedämme, että kun työkyvyttömyys vähenee, niin työllisyys kasvaa. Eli varsin lyhyen, loogisen päättelyketjun ja empiirisen tutkimuksen pohjalta tiedämme, että esimerkiksi mielenterveyspalveluihin kannattaa panostaa, me tiedämme, että se on työllisyystoimi. Sen takia on valtava pettymys tulla tähän saliin ja kuulla, että esimerkiksi tällaiset panostukset eivät ole työllisyystoimia. Ikään kuin tällaisella ei olisi mitään väliä, koska niitä ei voi mikromallintaa. Sen tähden tahdoin muistuttaa siitä, kuinka todellisuus on paljon näitä talousmalleja monimutkaisempi asia, ja siitä ovat meitä valiokunnassa ihan taloustieteilijätkin muistuttaneet. He kyllä tietävät, missä heidän malliensa rajat kulkevat.

Lyhyesti on myös todettava, että kun puhutaan talouden kestävydestä ja ennen kaikkea hyvinvointivaltion kestävydestä, niin silloin on syytä puhua myös verotuksesta. Arvioiden mukaan juurikin sen viimeisimmän ylijäämävuoden jälkeen me olemme menettäneet verovälttelyn ja aggressiivisen verosuunnittelun tähden jopa miljardi euroa verotuloja. Se tekee vuositason noin 100 miljoonaa tappiota. Jos se kaikki oltaisiin laitettu suomalaisten osaamiseen ja hyvinvointiin, niin varmasti olisimme erilaisessa tilanteessa nyt. Sen takia onkin hyvä, että toimimme juuri kuten ministeri Lintiläkin tässä toi esiin, pyrimme vahvistamaan kansainvälistä yhteistyötä, vahvistamaan tietojenvaihtoa. Juuri tänään keskustelimme valiokunnassa siitä, kuinka ruvetaan entistä tarkemmin kysymään ja katsomaan, minne rahat menevät: pyritäänkö siirtämään rahoja sinne, missä niitä vähemmän verotetaan, pyritäänkö välttelemään vastuita niin, että ne rehelliset yrittäjät, rehelliset suomalaiset, jotka veronsa kunnialla maksavat, häviävät siinä kisassa. Ja tätä suuntaa on vahvistettava, jotta voimme varmistaa, että jatkossakin täällä kerätään kestävästi veroja, jotta saamme todella panostettua tulevaisuuteen, osaamiseen, hyvinvointiin, saamme näin varmistettua, että jatkossa yhä useampi suomalainen on työkykyinen ja pystyy ennen kaikkea tavoittelemaan niitä omia unelmiaan.

Näillä toimilla on mentävä eteenpäin, vaikka näiden toimien vaikutuksia on vaikea mikromallintaa. On syytä tunnistaa erilaisten mallien rajat ja ennemmin yhdistellä eri tietolähteitä kuin nojata liiaksi siihen, mitä yhdestä kapeasta mallista voidaan ulos saada. Näin rakennetaan parasta Suomea kaikille. — Kiitos.

15.53 Eeva Kalli kesk: Arvoisa rouva puhemies! On erittäin hieno asia, että nyt käsitellyssä olevassa lisätalousarviossa on esitetty voimavarojen lisäämistä pienten yritysten neuvontaan ja tukemiseen. 290 000 euron lisäys pienten yritysten juridiseen työsuhdeneuvontaan helpottaa lukuisten kovaa työtä tekevien yrittäjien onnistumista työssään, parantaa yritysten työntekijöiden asemaa ja vahvistaa yhteiskunnan yrittäjämysteistä henkeä. Erityisesti yksinyrittäjien ja pienten yritysten tiedon ja neuvonnan tarve työsuhteasioissa on merkittävä. Tällöin korostuu tarve erityisesti englanninkieliselle neuvonnalle, mutta tarvittaessa myös muilla kielillä. Yrittäjäkentältä on tullut palautetta työsuhdeneuvonnan tarpeesta. Palvelu lisää työnantajien ja työntekijöiden yhteistyötä. Tavoitteena on, että työllistämisen kynnys yrityksillä madaltuu ja yhä useampi suomalainen saa työtä. Tästä panostuksesta on syytä kiittää erityisesti elinkeinoministeri Kulmunia.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Arvoisa puhemies! Työsuhdeneuvonnan ohella on syytä huomioida 5,8 miljoonan euron lisämääräraha Maahanmuuttovirastolle. Tästä 4,7 miljoonaa euroa kohdistetaan Maahanmuuttoviraston toimintaan ja 1,1 miljoonaa ict-järjestelmiin. Lisärahoituksella turvataan viraston sujuva toiminta ja estetään uhanneet lomautukset. Näin varmistetaan, että Maahanmuuttoviraston myöntämien lupien käsittely ei hidastu nykyisestä loppuvuonna vaan päästään jatkamaan sekä työperäisen maahanmuuton että turvapaikkakäsittelyn jonojen purkamista. On viisaampaa edesauttaa jokaisen käsiteltävän tapauksen asian etenemistä kuin ylläpitää tilannetta, jossa liian moni asiansa käsittelyä odottava turhautuu vastaanottokeskuksessa tai yritys jää vaille tarvitsemiaan työntekijöitä. Tämä se vasta kalliiksi tulee. Kiitos erityisesti sisäministeri Maria Ohisalolle tästä lisärahoituksesta.

Tälle esitykselle tulee toivottavasti tukea myös perussuomalaisen eduskuntaryhmästä, koska tekin varmasti kannatatte sitä, että turvapaikkahakemusten käsittely olisi mahdollisimman ripeää. [Sebastian Tynkkysen välihuuto] — Nyt esitettävällä Maahanmuuttoviraston lisärahoituksella vastataan osaltaan myös maakuntien yritysten työvoimapulaan. Tulevaisuudessa työperäisen maahanmuuton käsittelyaikoja on kyettävä entisestään tiivistämään siten, että niiden käsittely kestäisi enintään yhden kuukauden.

Arvoisa rouva puhemies! Kiitän hallitusta ja puolustusministeri Kaikkosta myös puolustusmateriaalihankintoihin esitettävästä lisäpanostuksesta, joka mahdollistaa Laivue 2020 -hankintapäätöksen toteuttamisen. Nyt esitettävä tilausvaltuuden enimmäismäärän kasvattaminen ja määrärahan lisääminen tekevät mahdolliseksi tämän kansallisesti monella tavalla tärkeän hankinnan toteuttamisen. Tällekin esitykselle siten vahva tuki.

15.56 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Talouspolitiikan suunta on muuttunut, ja se näyttää olevan nykyiselle oppositiolle kauhistus. Tämä hallitus ei leikkaa eikä heiluta ruoskaa työttömille, minkä takia oppositio jatkaa näköjään samaa, jo tutuksi tullutta valitusvirttään, että työllisyystoimet ovat riittämättömiä. Kuitenkin tämä hallitus on jo kesäkuussa satsannut lisärahoitusta ammatilliseen koulutukseen ja liikennehankkeisiin. Molemmat ovat työllisyyden edistämisen kannalta erittäin tärkeitä toimia. Tämä käsillä oleva lisätalousarviokin sisältää muun muassa yritysten työsuhdeneuvonnan lisäämistä. Lisää uusia työllisyystoimia on tulossa heti vuoden 2020 alussa, kun nykyisen hallituksen ensimmäinen oma varsinainen budjetti tulee voimaan. Nythän käsitellään vasta edellisen hallituksen valmisteleman, vuoden 2019 budjetin korjaavaa, siis täydentävää lisätalousarviota. Tässä keskustelun kuluessa on käynyt ilmi varsin selvästi se, että mikään työllisyystoimi ei tule kuitenkaan riittämään kokoomukselle, koska siinä ei tule olemaan kysymys sosiaaliturvan leikkauksesta.

Tässä käsillä olevassa vuoden 2019 neljännessä lisätalousarvioesityksessä esitetään määrärahoihin 95 miljoonan euron lisäystä ja tuloarvioon 114 miljoonan euron lisäystä. Neljäs lisätalousarvio myös vähentää nettolainanottoa 19 miljoonalla eurolla. Lisätalousarvio pitää sisällään monia tärkeitä ja kannatettavia asioita, kuten muun muassa hätäkeskusjärjestelmän toiminnan turvaamiseen 2,7 miljoonaa euroa, Maahanmuuttoviraston toiminnan turvaamiseen 4,7 miljoonaa euroa ja viraston välttämättömiin ict-menoihin 1,1 miljoonaa euroa lisärahoitusta. Nostan esiin myös, että Kansallisteatterin Pienen näyttämön suunnittelukustannuksiin ehdotetaan lisärahaa, ja myös Kansallisarkiston toimintamenoihin ehdotetaan vajaan miljoonan euron lisäystä perustoiminnan edellytysten varmistamiseksi. Lisäksi myös kansainväliseen tasa-arvopalkintoon ehdotetaan 300 000:ta euroa.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Arvoisa puhemies! Nostan tästä lisätalousarviosta tarkemmin esiin yhden mielestäni todella tärkeän asian. Kuopiossa 1.10. tapahtuneen väkivaltaisen iskun jälkihoidon tukitoimiin ehdotetaan yhteensä miljoonan euron määrärahalisäystä. Lisäyksestä 0,4 miljoonaa kohdennetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle ja 0,6 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Ehdotetun lisämäärärahan tavoitteena on varmistaa, että kaikki, joiden elämää tragedia on traumatisoinut, saavat tarvittavan psykososiaalisen tuen ja tarkoituksenmukaisen hoidon. Tavoitteena on tasapainon palauttaminen ja työ- ja toimintakyvyn säilyttäminen yksilö-, perhe- ja myös yhteisötasolla. Ehdotettu lisärahoitus mahdollistaa sen, että Kuopiossa koulutus jatkuu sujuvasti ja tilanne voisi normalisoitua. Lisärahoituksella muun muassa rekrytoidaan psykologisesta tuesta vastaavia ammattilaisia, varmistetaan riittävät palvelut opiskeluhuollossa ja työterveyshuollossa sekä lisätään opetushenkilöstöä ja ohjaajia. Tämä jälkihoito on todella tärkeää sekä lasten ja nuorten että kouluhenkilökunnan tukemiseksi, ja tästä ripeydestä haluan lausua erittäin suuret kiitokset hallitukselle. Tämän asian hoitaminen on varmasti jäänyt monien mieleen ripeydessään, ja siitä kiitokset.

16.01 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto on yleisistunnossaan 19. syyskuuta päättänyt Merivoimien uusien taistelualusten hankinnasta. Laivue 2020 -hankkeelle on aiemmin jo myönnetty rahoitusta yhteensä 1,23 miljardia euroa. Valtioneuvosto on syyskuisessa päätöksessään hyväksynyt lähes 100 miljoonan euron kustannuslyi-tyksen. Laivue 2020 -hankkeen kokonaiskustannukset ilman indeksi- ja valuuttakurssi-muutoksista aiheutuvia menoja ovat päätöksen mukaan 1,3 miljardia euroa, ja nyt tarvitta-vat lisärahat, tai nämä valtioneuvoston päätöksen mukaiset lisärahat, osoitetaan tässä vuo-den 2019 neljännessä lisätalousarviossa.

Tämä hankintapäätös koskee neljää suurikokoista Pohjanmaa-luokan taistelualusta tais-telujärjestelmineen. Laivue 2020 -hankkeen valmistelun aikana on annettu ymmärtää, että hankittavat neljä sotalaivaa kuuluisivat korvettiluokkaan. On puhuttu muun muassa Poh-janmaa-luokan korveteista ja monitoimikorveteista. Kuitenkin puolustusministeriön omien määreiden mukaan korvetit ovat aluksia, joiden uppouma on 600—3 000 tonnia, fregattien uppouma on 2 500—6 000 tonnia. Alusten koosta ja siten käyttötarkoituksesta on annettu ristiriitaista tietoa, joka on omiaan hämärtämään käsitystä siitä, mitä todellisuudessa ollaan hankkimassa. Nimittäin nämä Pohjanmaa-luokan alukset ovat uppoumaltaan 3 900 tonnia, eli ne kuuluvat selkeästi fregattiluokkaan eivätkä korvetteihin. Alusten pi-tuus on kasvanut tämän hankkeen aikana vuoden 2015 aluskonseptista noin 90 metristä 114 metriin nyt tähän hankintavaiheeseen tultaessa. Alukset tulevatkin olemaan Itämeren suurimpia — muun muassa Ruotsin tärkeimpiä pintataistelualuksia, eli Visby-luokkaa, monin verroin suurempia.

Voidaan siis, arvoisa puhemies, perustellusti kyseenalaistaa näiden tulevien Pohjanmaa-luokan fregattien soveltuvuus Suomen sokkeloisten ja saaristoisten vesi- ja rannikkoaluei-den puolustamiseen. Alusten kasvanutta kokoa perustellaankin puolustusministeriön suun-nasta sillä, että niillä on voitava toimia pitkäkestoisesti, ilman saariston antamaa suojaa.

Suomi on tehnyt uusia sotalaivoja koskevaa tutkimustyötä yhdessä Yhdysvaltojen kans-sa. Pohjanmaa-luokan uudet alukset ovat pituudeltaan ja uppoumaltaan suunnilleen sa-mankokoisia kuin Yhdysvaltojen Freedom-luokan taistelualukset. Myös puolustusministe-riön Pohjanmaa-aluksista julkaisemat havainnekuvat muistuttavat erehdyttävästi yhdys-valtalaisia Freedom-luokan aluksia.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Arvoisa puhemies! Näiden tietojen valossa ja Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan nykysuuntauksen taustaa vasten herää epäily, että näillä uusilla taistelualuksilla on tarkoitus osallistua Yhdysvaltojen ja Naton osoittamiin kansainvälisiin tehtäviin maailman merillä — enemmänkin kuin puolustaa Suomen rannikko- ja merialueita. Siinä mielessä, arvoisa puhemies, kyseenalaistan kyllä tällaisen 100 miljoonan euron lisäyksen tähän hankintaan. Näyttää ilmeiseltä, että se johtuu alusten kasvaneesta koosta, josta vuonna 2015, kun hanketta on pantu eteenpäin, ei ole ollut selvää käsitystä. — Kiitos, arvoisa puhemies!

16.05 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Hallitusta ei pidä oppositiosta aina haukkua vaan myös kehua silloin, kun hallitus on hyvällä ja oikealla tiellä. Ainakin itseä lämmitti se, että perusväylänpitoon tämä hallitus laittaa nyt rahaa 1,4 miljardia, joka on täsmälleen sama summa, mikä viime vuonna pantiin perusväylänpitoon. Eli on hyvä, että hallitus ei ole lähtenyt tästä poikkeamaan alaspäin, koska se olisi silloin vaikeuttanut teollisuuden puuhuoltoa ja monia muita toimintoja erityisesti maaseudulla.

Ministeri Marin ei tässä salissa enää ole. Hän puhui nopeista raideyhteyksistä: Turun tunnin junasta ja maan pääradasta. Ne ovat hyvin tärkeitä, ja eihän kenenkään kansanedustajan ole mieltä lähteä vastustamaan hyviä hankkeita, koska tulevaisuudessa työnteko on entistä enemmän ajasta ja paikasta riippumatonta. Mutta ministeri Marin on jo useita kertoja jättänyt joko epähuomiossa tai muuten nopeat itäradat sinne puheen loppuosaan, ja ne ovat sitten ikään kuin joskus soviteltavissa ja mahdollisesti toteutettavissa. Ainakin edellinen hallitus ja useat puolueet ennen vaaleja olivat sitä mieltä, että nopeat itäradat täytyy ehdottomasti toteuttaa. Ja minä toivon, että nopeat itäradat sitten kuitenkin menevät Turun tunnin junan ja maan pääradan rinnalla, sillä jos Itä-Suomi jälleen kerran jäisi ilman näitä nopeita liikenneyhteyksiä, niin olisihan se aikamoinen takaisku jo nytkin vaikeuksissa olevalle Itä-Suomelle.

16.07 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Tässä olemme käyneet monipuolista keskustelua tästä käsillä olevasta neljännestä lisätalousarvioesityksestä ja myös muutoinkin hallituksen toimista ja ehkä erityisesti työllisyyspolitiikasta.

On ilo todeta, että hallitus tekee monipuolisesti tavoitteellista ja aktiivista työllisyyspolitiikkaa, mikä näkyy myös tässä lisätalousarviossa. Myös se näkyy, että aika on erilainen ja tarvitaan erilaisia toimia siihen, että luomme työtä ja toimeentuloa koko Suomeen. Tarvitaan erilaisia työllisyystoimia.

Keskustalle on erittäin tärkeää, että me luomme koko maahan työtä ja toimeentuloa. Talous- ja työllisyystilanne on tänä vuonna sujunut sen verran suopeissa merkeissä, että tässä lisätalousarviossa voidaan tehdä useiden sosiaaliturvaetuuksien arviomäärärahoihin vähennyksiä kuluvalle vuodelle. Esimerkiksi työttömyysturvan valtionosuuksiin ehdotetaan kaikkiaan 80 miljoonan euron vähennystä. Tämän kehityksen tulee jatkua, ja sen eteen pitää tehdä töitä.

Tiedämme myös sen — mikä tässä lisätalousarviossa todetaan — että maailmantalouden epävarmuus näyttää jatkuvan ja jopa syvenevän. On erittäin hienoa, että hallitus nyt esittää 290 000 euron lisämäärärahaa yritysten työsuhdeneuvontaan. Tämä on tärkeä viesti meidän yrityksillemme siitä, että kyllä yrityksiä kuunnellaan. Tämä tarve työsuhdeneuvonnalle on tullut nimenomaan yrityksiltä, pieniltä yrityksiltä, jotka tätä toivovat. Hallitus haluaa näin vahvistaa sitä toivon näköalaa, että Suomessa kannattaa yrittää, ja hallitus haluaa

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

kaikin tavoin ja eri tavoin tukea meidän yrityselämäämme. Yrityselämän tukeminen on siksi niin erityisen tärkeää, että uudet työpaikat syntyvät pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Tavoitteena on, että työllistämisen kynnys olisi entistäkin matalampi, ja on äärimmäisen tärkeää, että nyt huolehdimme siitä, että tätä työsuhdeneuvontaa tulee olemaan saatavilla koko Suomessa. Nythän meillä on hyvin valoisat näkymät myöskin työllisyyden suhteen, meillä on paljon avoimia työpaikkoja. Nyt vain täytyy saada yritykset ja työntekijät kohtaamaan, työttömät, työkykyiset ihmiset, töihin, ja sitä kautta me luomme hyvinvointia ja vahvistamme valtiontaloutta.

16.10 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Lisätalousarvio nelosessa on keskusteltu lähinnä teknisistä ja täydentävistä muutoksista ja kaikkien mielestä hyvistä, pienistä korjauksista ja tärkeistä asioista. Me kaikki olemme niistä samaa mieltä.

Täällä on hehkutettu sen lisäksi näitä suuria väylähankkeita, jotka ovat nyt lähdössä liikkeelle. Nämä väylähankkeet sisältävät kuitenkin muutamia erittäin merkittäviä kysymyksiä.

Väylähankkeiden rahoitus on herran hallussa. Tein kysymyksen — ministeri Lintilä vastasi siihen — mikä koski nimenomaan kuntien roolia näiden suurien väylähankkeiden rahoituksen kohdalla. Jos kunnat halutaan mukaan rahoittamaan näitä hankkeita, tulee tämä rahoitus kaatamaan kuntia entistä syvemmälle. Suurien väylähankkeiden rahoitusta halutaan todellakin pistää kuntien piikkiin muuttamalla Kuntien takauskeskus -lakia ja mahdollistamalla tätä kautta kuntien suuret rahoitukset ja takaukset näille hankkeille. Tämä ei tietenkään käy päinsä.

Suunnitteluvaihe, josta nyt ollaan keskusteltu, ja erilaiset neuvottelut hankeyhtiöiden tiimoilta, tulevat jo olemaan ensimmäinen koetinkivi. Jos kunnat maksavat suunnittelua pääomittamalla hankeyhtiöitä, näkevätkö ne koskaan mitään tuottoja sijoituksilleen? Pääoma on yhtiössä ja pysyy. Meillä ei ole mitään tietoa tästä.

Rakentaminen, joka tulee olemaan taas mittakaavaltaan aivan jotain muuta, onkin aivan uusi asia, vielä suurempi asia, varsinkin tässä tilanteessa, kun hallitus pyrkii tasapainottamaan julkista taloutta. Peeaa-kunnat eivät pysty satojen miljoonien investointeihin noin vain. Jos rakentaminen rahoitetaan hankeyhtiön ottamalla velalla, mahdolliset käyttömaksut tai muut menevät ensin yhtiön käyttömenoihin, korkoihin, lyhennyksiin. On ihan herran hallussa jälleen kerran, saavatko pääomittaneet yhtiöt koskaan mitään osinkoja tai muuta.

Tilanne on siis erittäin kriittinen. Hallitusohjelmassa on viittaus tähän Kuntien takauskeskus -lakiin, ja jos siellä lähdetään muutoksia tekemään, riskeerataan myöskin kuntalain 189 §:n määräykset, joiden mukaan kunta ei saa vaarantaa kykyään vastata sille laissa säädettyistä tehtävistä eikä ottaa merkittävää taloudellista riskiä. Jos Kuntien takauskeskus -lakia muutetaan, tulee tämä riski realisoitumaan.

Jotta nämä elintärkeät väylähankkeet saataisiin rahoitettua, täytyy olla avoin erilaisille rahoitusmuodoille, myöskin yksityiselle rahalle. Yksityiset eivät tietenkään saa vedättää veronmaksajia, eikä sieltä saa tulla tämmöistä kuppausilmiötä, ja tällöin meidän täytyy harkita tässä rahoitustilanteessa parempaa sopimusosaamista, hankeosaamista, hankintaosaamista ja pyrkiä myös mahdollistamaan muu raha kuin julkinen raha näiden investointien rahoittamiseksi. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

16.13 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeri Marinia debatissa annetuista tiedoista tunnin junaa koskien. Olisin halunnut jatkaa keskustelua ministerin kanssa, mutta valitettavasti hän on ehtinyt jo lähteä. Uskon, että ministerille välittyvät tiedot tätäkin kautta.

Täällä on neljännessä talousarviossa korostetusti keskusteltu hankeyhtiöistä. Liikennehankkeiden suurimpana haasteena on kuitenkin nykyisen häntähaun päättyessä alkava uusi EU:n hakukierros, jossa on suurin absoluuttinen määrä rahaa saatavilla. Puhutaan puolesta miljardista eurosta. Loppuvuoden määrät ovat huomattavasti pienempiä, satoja miljoonia euroja pienempiä.

Ministeri Marin totesi debatissa aiemmin tänään, että ensin pitää suunnitella, jotta rakentamispäätös voidaan tehdä. Olen hänen kanssaan täysin samaa mieltä, mutta tämä Espoon kaupunkiradan osakokonaisuus on jo valmis, kuten aiemmin totesin. Suunnitelmat ovat täysin valmiit, vain rakentamispäätös puuttuu. Varsinais-Suomen kansanedustajaryhmä on pyytänyt, että hallitus reagoisi asiaan. Pyydän, että harkitsette asiaa. Jos emme tee rakentamispäätöstä pian, meillä ei ole mahdollista saada hankkeeseen näitä useita satoja miljoonia, ja silloin hanke siirtyy hamaan tulevaisuuteen ja joutuu kilpailutilanteeseen muiden hankkeiden kanssa, joissa suunnittelu ei ole yhtä pitkällä ja joihin on myöhempinä vuosina saatavilla yhä vähemmän EU:n kautta kanavoituja liikennehankkeiden tukia.

Arvoisa puhemies! Nämä työssäkäyville ihmisille tärkeimmät liikennehankkeet valitettavasti etenevät kuin lähijuna aamuruuhkassa, vaikka niiden pitäisi toimia kuin junan vessa.

16.15 Mikko Lundén ps: Arvoisa herra puhemies! Minäkin tahtoisin kysyä vähän näistä hankeyhtiöistä. Minä en missään nimessä vastusta näitä nopeita raideyhteyksiä. Itse minä asun Salossa, ja voin kertoa teille, että tunnin junahanke on siellä suht koht kuuma peruna tällä hetkellä. Minä haluaisin tietää tämän hankeyhtiön rahoituksen. Esimerkiksi Salon kaupunki tulee tekemään, niin kuin moni muukin kunta Suomessa, äärimmäisen pitkän miinuksen tänä vuonna, joten millä nämä kunnat rupeavat rahoittamaan tätä hommaa — otammeko me sitten velkaa siihen, että hankeyhtiö toteutetaan? Niin että tästä minä halusin vain kysyä. Valitettavasti ministeri Marin kerkesi lähtemään. Mitä jos tämän junaraitteen varrella olevat kunnat eivät suostu siihen hankeyhtiöön mukaan, mitä sitten tapahtuu? Tämä olisi ollut minun kysymykseni ministerille, mutta valitettavasti hän on jo lähtenyt. Ei muuta. — Kiitos.

16.16 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Näistä raitainfranhankkeista puhuttaessa aina täytyy ihmetellä, missä todellisuudessa sitä oikein eletään, kun oma todellisuuteni on se, että se raitainfra kaipaa kunnostusta, siellä on nopeusrajoituksia, siellä on katkoja liikenteessä, ja nyt sitten, sen sijaan että sitä rataverkkoa korjattaisiin miljardilla, puhutaan useiden miljardien uusista hankkeista. Mistä rahat näihin hankkeisiin, sitä olen monesti tässä yhteydessä ihmetellyt.

Noin ylipäänsä tähän lisätalousarvioon sisältyy paljon menoja. Menojahan on helppo esittää, ja niitä on vaikea vastustaa. Eihän sellaista politiikkaa olekaan, joka ei osaisi menoja keksiä ja rahaa käyttää, mutta sitten tulee se ongelma, kun se raha pitäisi jollain tienata. Hallituksella ei tunnu olevan keinoja kertoa, mistä se raha otetaan, koska työstähän sen pitäisi tulla, mutta hallitus ei esitä mitään keinoja työllisyyden parantamiseen. Täytyy huomioida se, että tämä kaikki velkavetoinen budjettirahoitus, mitä tässäkin lisätalousarviossa

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

nyt esitetään, perustuu epärealistisiin työllisyyslaskelmiin, jotka eivät tule toteutumaan edes siinä tilanteessa, että talous kehittyisi suotuisasti — puhumattakaan, että se kehittyä epäsuoituisasti.

Toinen, missä tässä keskustelussa menevät puurot ja vellit sekaisin, on se, että sekä hallitus että oppositiopuolue kokoomus sotkevat nyt Maahanmuuttovirastolle esitetyn lisärahan työllisyyteen. Eihän työperäinen maahanmuutto, vaikka ihan oikeasti uskoisimme, että sitä Suomeen tulisi, ole mikä ratkaisu suomalaisten työllisyysongelmiin. Siinä puhutaan aivan eri asioista. Ei suomalaisten työllisyys parane sillä, että Suomeen tulee työperäisiä maahanmuuttajia, vaikka he kuinka tekisivät työtä eivätkä olisi tosiasiallisesti sosiaaliturvan perässä muuttavia maahanmuuttajia, jotka tulevat Suomeen vain siksi aikaa töihin, että pääsevät sosiaaliturvan piiriin, kuten käytännössä tuntuu monesti olevan. Ei ole työvoimapulaa vaan halpatyövoimapulaa. Mutta ei tällä missään tapauksessa suomalaisten työllisyyttä tulla parantamaan.

Maahanmuuttovirastolle kyllä sinänsä voitaisiin antaa rahaa, jos se raha käytettäisiin esimerkiksi siihen, että vaaralliset palautettavat turvapaikanhakijat saadaan pidettyä säilössä vaarantamatta henkilökunnan turvallisuutta, ja yleensäkin voitaisiin lisätä resursseja siihen, että tuhannet luvattomasti maassa olevat kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet voitaisiin palauttaa. Sellaiseen voisi rahaa laittaaakin Maahanmuuttovirastolle.

16.18 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Olen yrittänyt seurata tätä lisätalousarvion käytävää keskustelua ja erityisesti olen kiinnittänyt huomiota kokoomuslaisten edustajien jonkinlaiseen epäjohtamukaisuuteen, joka ei minulle tahdo aueta. Tässä tulee erityisesti mieleen puheenvuorot, joita edustajat Heinonen ja Autto muun muassa täällä ovat käyttäneet. Heinosen hyvin painava puheenvuorohan luetteli lisätalousarvion kaikki ne kohdat, jotka ovat järkeviä, mielekkäitä, ja fiksusti hallitus on pohtinut nämä painopisteet, mitä tässä lisätalousarviossa on otettu — ei siis kritiikkiä itse näihin hankkeisiin. Kritiikki tuli siitä, kuinka se rahoitetaan. Se jäi täysin ilmaan, mitä edustaja Heinonen haluaisi tehdä tässä tilanteessa, kuinka ne rahoitettaisiin, kun kuulemma tätä ei voida niin sanotusti velkarahalla tehdä, kuten hän sanoi. Hän käytti termiä, vai käyttikö edustaja Autto sitä termiä, että lasten kustannuksella tämä tehdään.

Edustaja Autto keksi kyllä kuitenkin vielä edustaja Heinosen esityksen päälle, joka oli siis positiivinen esitys tästä hallituksen lisätalousarviesityksestä, Nelostie-hankkeen, johon olisi pitänyt saada lisärahoitusta. Kun kuuntelin sen edustaja Auton puheenvuoron huolellisesti, niin jäin vain pohtimaan sitä, että lastenko kustannuksella tämä Nelostien rahoitus täytyisi tehdä. Hanke sinänsä voi olla hyvinkin kannatettava ja järkevä, en ota kantaa siihen, mutta mikä on teidän looginen vastauksenne? Kuinka se rahoitetaan, jos kerran mitään muutakaan kohtaa täällä ei voitaisi rahoittaa? [Timo Heinosen välihuuto] Kokoomus oikeastaan käyttää vain retorista valmiutta kertoa, että hankkeet ovat hyviä, mutta tätä rahoitusta täytyisi tehdä jollakin tavalla, ja kun miettii sen tavan, mitä kokoomus tarjoaa, niin joko hankkeita ei toteuteta lainkaan, mikä olisi tietenkin se johtopäätös todennäköisesti, tai sitten niin kuin täällä on sanottu, niillä toimilla, mitä te olette koko ajan esittäneet neljän vuoden aikana: ruoskaa työttömille, leikkauksia. Me emme hyväksy leikkauksia.

16.20 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Hallitus aikoo lisätä rahaa Maahanmuuttovirastolle, jotta käsittelyaikoja saataisiin lyhyemmäksi oleskelulupahakemusten osalta. Tänään vihervasemmisto ja, oikeastaan voisi sanoa melkein, viherkeskusta-

kin ovat roimineet perussuomalaisia aika lailla tässä budjettikeskustelussa sanomalla, eikö teille mikään riitä: eikö tämä nyt ole hyvä, että niitä käsittelyaikoja saadaan lyhyemmäksi ja ne henkilöt, joille ei tulla myöntämään oleskelulupaa, saataisiin sitten nopeammin pois maasta? Tämähän käy meille, tämä käy meille varsin hyvin. Me nimenomaan haluamme sitä, että nämä käsittelyajat lyhenevät, mutta samaan aikaan on kysyttävä sitä asiaa, miksi te sitten vaikkapa esimerkiksi kiintiöpakolaisten määrää nostatte ettekä ole myöskään valmiita suitsimaan tätä vapaata humanitaarista maahanmuuttoa, mitä tulee Ruotsin puolelta, tai tekemään sellaista lainsäädäntöä, joka sitä pystyisi suitsimaan.

Toisaalta myöskin nostettiin tällaisia argumentteja kuin se, että ulkomaalaisten työllisyysaste olisi kovempi kuin suomalaisilla. Siis tässä ei ole mitään järkeä käsitellä maahanmuuttoa ikään kuin tämmöisenä yhtenä pakettina. Eihän voida sanoa sillä tavalla vaikka suomalaistenkaan osalta. Suurin osa suomalaisistahan on töissä. Kyllähän meidän täytyy siitä huolimatta keskittyä siihen segmenttiin ja puhua siitä segmentistä, joka ei ole töissä, ja siitä, mitkä ovat ne syyt. Samalla tavalla on esimerkiksi maahanmuuton osalta. Me arvostamme korkean osaamisen maahanmuuttoa ja erityisosaajia, jotka tulevat tänne, jotka tulevat tekemään uusia työpaikkoja, joihin myöskin suomalaisia tulee töihin, mutta sitten kun me puhumme just esimerkiksi humanitaarisesta maahanmuutosta tai niistä ihmisistä, jotka tulevat matalapalkkaisille aloille, niin heidän osaltaan on nähtävissä, että vaikka työllistytäisiinkin muutamaksi vuodeksi, niin sen jälkeen hyvin pian jäädään sitten niitten sosiaali-tukien varaan. Näin ollen tämä on se porukka, mihin pitää keskittyä, ja pitää todeta, että ei, he eivät ole julkiselle taloudelle hyödyllisiä ja tämmöistä maahanmuuttoa Suomeen ei kannata ottaa. Mitä taas tulee just näihin hallituksen resursseihin, niin että saataisiin niitä oleskelulupia nopeammin, niin kyllä minä olen sitä mieltä, että ehdottomasti näille erityisosaajille pitää saada päätös nopeammin. Suomi tarvitsee kuitenkin näitä tyyppejä aivan ehdottomasti, ja sitä vastaan meillä ei ole yhtään mitään. — Kiitos, puhemies.

16.23 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kokenut ja taitavaksi tunnettu edustaja Kiljunen osaa tietysti sanankäytön mestarina hyvin hämätä sitä tosiasiaa, että nimenomaan Rinteen hallitus on tänä vuonna omilla lisätalousarvioillaan kasvattanut velanottoa miljardilla eurolla. Ja ei sitä muuta muuksi se, että täällä taitavasti vyörytätte sitä meidän ikään kuin retoriseksi keinoksemme, että onko se lastemme piikkiin tekemistä vai onko se holtitonta velanottoa. Suomi velkaantuu näiden Rinteen hallituksen lisätalousarvioiden myötä miljardilla enemmän kuin mitä tämän vuoden talousarviota tehtäessä arvioitiin.

Sitähän kukaan ei ole kiistänyt, etteivätkö nämä menokohteet olisi, arvoisa puhemies, kaikki varmasti tarpeellisia ja tärkeitä. Ja aivan kuten edustaja Kiljunenkin sieltä puheestani osasi huomioida tämän tärkeän Nelostien remontin Maksniemen kohdalta, siellä pitäisi olla myös muita todellisia tulevaisuuspanostuksia, mitä sieltä tällä hetkellä puuttuu.

Arvoisa puhemies! Hallituksen ja opposition keskeisin ero on se, että hallitus ei ole esitellyt minkäänlaisia työllisyystoimia, joilla varmistettaisiin, että talous kasvaa, jotta valtiontaloudella on kestävä pohja, jolle rakentaa näitä lisämenoja ja jolta rahoittaa myös tarpeellisia investointeja. Opposition puolelta varsinkin kokoomus on pitkin kesää tuonut ihan konkreettisia ehdotuksia tähän keskusteluun, ja ilman muuta toivomme, että myös hallitus ottaisi käyttöön näitä kokoomuksen esittelemiä ratkaisuja. Emme ole millään tavalla niistä mustasukkaisia. Eli tämä, arvoisa puhemies, on hallituksen ja opposition keskeinen ero tässä keskustelussa.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Mutta vielä, arvoisa puhemies, jos sallitte, niin edustaja Yrttiaholle, jonka mielenkiintoinen ja asiantunteva puheenvuoro herätti varmasti monissa ajatuksia, haluaisin todeta, että maanpuolustus on tietysti meille Suomessa aivan valtavan tärkeä asia. Panostamme siihen paljon. Laivue 2020 -hanke osoittaa, että meillä on tarkoitus myös tulevaisuudessa pitää huolta Suomen puolustuksesta. Itse ajattelen niin, että meidän kannattaa aina pyrkiä tekemään myöskin välttämättömyydestä hyve, eli kun turvaamme Suomen kauppamerenkulkua myös kriisitilanteissa ja luomme meille valmiuden myös mereltä käsin puolustaa Suomea tilanteessa, että joutuisimme sotaan, niin kun teemme sen investoimalla kotimaisen puolustusteollisuuden kautta, luomme suomalaiselle puolustusteollisuudelle myöskin edellytyksiä tehdä menestyksestä vientikauppaa tulevaisuudessa. Täten meidän välttämättömät investointimme omaan turvallisuuteemme voivat koitua myöskin elinkeinoelämämme menestykseksi tulevaisuudessa. Siksi se, että huomaatte, että alukset ovat sen kaltaisia, että niillä voi olla myös kansainvälistä käyttöä, ei varmasti ole väärä havainto, vaan uskon, että tällä nimenomaan teemme viisaan, kauaskantoisen päätöksen ja teemme välttämättömyydestä hyveen.

Puhemies Matti Vanhanen: Tähän päiväjärjestykseen varaamamme 2,5 tunnin aika on kohta lopussa. Myönnän vielä yhden varsinaisen puheenvuoron.

16.26 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Kiljunen totesi aikaisemmin, että kokoomuksen keinot työllisyyden edistämiseen liittyvät työttömiltä leikaamiseen.

Palataan nyt ensin näihin perusasioihin, mistä täällä jo edustaja Kiljusen kanssa keskustelimme aikaisemmin, sillä en ole saanut mitään vastausta vielä hallituksen riveistä näihin kysymyksiin, joita olemme täällä esittäneet yhdessä kollegoiden kanssa. Ensinnäkin on faktaa, että tältä hallitukselta puuttuvat työllisyystoimet täysin. Se on fakta, sitä te ette pääse pakoon. Täällä on nostettu esille sitä, että tämä hallitus on tehnyt 25 kohdan työllisyyslistan — harmi vain, että sille listalle ei voida arvioida minkäänlaista positiivista työllisyysvaikutusta. Mitä ovat sellaiset työllisyystoimet, jotka eivät tuo yhtään uutta työpaikkaa tähän maahan? Samaan aikaan tämän hallituksen tekemät muut toimet arvioiden ja tutkimusten mukaan vähentävät työllisyyttä, siis vähentävät työllisyyttä. Eli sillä, että tämä hallitus ei olisi tehnyt mitään, [Pia Viitasen välihuuto] olisi ollut parempi vaikutus tämän maan työllisyyteen kuin sillä, että te nyt teette näitä toimia, mitä taas nyt olette tekemässä. Ja samoin myös talouspolitiikan arviointineuvosto on kiinnittänyt kriittisesti huomiota tämän hallituksen sekä talouspolitiikkaan koko julkisen talouden kohdalta että myös erityisesti työllisyyspolitiikan kohdalta.

Arvoisa puhemies! Olemme tarjonneet hallitukselle oman vaihtoehtomme, jonka olemme esitelleet jo elokuussa. Olemme tarjonneet keinoja, joilla tämä hallitus voi tavoitella sitä 60 000 uuden työllisen lisäystä. Tämä on ollut teidän käytettävissänne jo ennen budjettiriihtä. Teillä oli jo mahdollisuus tehdä päätöksiä, mutta te olette sen mahdollisuuden jo ohittaneet ja sivuuttaneet. Nyt sitten odotamme mielenkiinnolla, mitä nyt ensimmäisen puolen vuoden jälkeen tulee tapahtumaan. Mitään päätöksiä ei ole vielä tehty. Päätösvalmistelu on siirretty kolmikannalle, ja kuten totesin aikaisemmin, en ole järin toiveikas siitä, että tämän prosessin jälkeen tähän maahan saadaan päätökset, joilla 60 000 uutta työpaikkaa saadaan luotua. Mutta, arvoisa puhemies, jäämme odottamaan, mitä hallitus saa aikaan.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Sitten, arvoisa puhemies, vielä aivan lyhyesti haluan todeta toisesta asiasta. Täällä edustaja Yrttiaho otti esille Laivue 2020 -hankkeen, ja näin raumalaisena kansanedustajana totta kai tuen voimakkaasti viisaan puolustusministerin toimia, joilla tämä hanke on viety eteenpäin. Se on tärkeää, perusteltua huoltovarmuuden, länsirannikon meriteollisuuden kannalta, että laivat rakennetaan Raumalla, mutta haluaisin vain varmistaa sen, että ei kai Yrttiaho sinänsä vastusta tätä Laivue 2020 -hanketta vaan kritiikki kohdistui nyt vain tähän kasvaneeseen kustannukseen — itse toki kannatan sitä, että hanke viedään tällä kustannuspohjalla eteenpäin.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä ja tarvittaessa kommentointia jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohden tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 16.30.

Keskustelua jatkettiin kello 19.10.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä.

19.10 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Tuossa edellä tuli puhetta Laivue 2020 -hankkeen ylittyneestä budjetista. Se hankkeen hinta on noussut 1,2 miljardista 1,3 miljardiin nyt tässä hankintavaiheessa eli noin 100 miljoonalla eurolla. Nostin tämän esille ja kritisoin tätä, ja kun sieltä kokoomuksen suunnasta sitten edustajat Autto ja Martinen hieman oppoivat, niin tässä haluan vielä vastata, kun edustaja Auttokin on vielä paikalla, siihen kritiikkiin. On kolme kohtaa, kolme ongelmaa, mitä tulee näihin Suomen valtavan suuriin menossa ja tulossa oleviin asehankintoihin.

Ensinnäkin on niin, että näiden aseiden tarkoitus tässä HX-hankkeessa eli 64 monitoimihävittäjän hankinnassa ja tässä Laivue-hankkeessa eli neljän tosiasiasa fregattikokoluokan taistelualuksen hankinnassa ei selvästikään ole pääasiassa turvata Suomen puolustusta, Suomen turvallisuutta. Ne eivät siihen näyttäisi parhaalla mahdollisella tavalla soveltuvan. Näyttää siltä, että ohjeet on otettu Yhdysvalloista ja Natosta näiden hankintojen suhteen. Tietysti olen sitä mieltä, että Puolustusvoimien kalustoa ja aseistusta eli niin sanottua suorituskykyä, niin kuin nykyään sanotaan, pitää tietenkin uusia ja siitä tulee pitää huolta, mutta kyllä se tulee tehdä niin, että se aseistus, mitä hankitaan, soveltuu ensi sijassa Suomen puolustukseen ja Suomen turvallisuuden kannalta parantaa sitä.

Toinen pointti: Nämä hankinnathan ovat historiallisen kalliita. Laivue-hanke on 1,3 miljardia tässä vaiheessa ja HX-hanke 10 miljardia tässä vaiheessa, pelkkä hankintahinta. HX-hankkeestahan tiedetään, että näiden hävittäjien ylläpitokustannukset tulevat olemaan ehkä 30—40 miljardia niiden elinkaaren aikana. Näillä on huomattava budjettitaloudellinen vaikutus. Julkisen talouden suunnitelmassa puolustusmäärärahat nousevat näiden hankkeitten myötä vuoteen 2023 mennessä 3,2 miljardista 5 miljardiin euroon. Millä muulla hallinnonalalla hyväksytään tällaisia euromääriä korotuksia? Ei millään. Kansantaloudelliset vaikutukset, heijastusvaikutukset, ovat tietysti sitten vielä kauaskantoiset. Tietysti Suomi

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

velkaantuu näiden hankintojen takia, ja nämä hankinnat syrjäyttävät julkisia menoja esimerkiksi sivistyksestä, hyvinvoinnista, työllisyydestä hyvin voimakkaasti. Ne eivät tuota mitään, asehankintahan ei tuota mitään. Pääosa näistä Hornetien korvaajista tulee lepäämään luolissa, ne eivät tuota mitään.

Sitten kolmas pointti, [Puhemies: Aika!] kriittinen pointti, on se, että päätöksenteko näiden asehankintojen suhteen [Puhemies: Aika!] on hyvin pitkälle salattua, eduskunta ei pääse näistä päättämään, valtioneuvoston päätöksenteosta ei saa tietoa, päätökset salataan. Julkista keskustelua ei siksi [Puhemies koputtaa] voi käydä, tai sitten sitä joudutaan käymään puolustushallinnon sanelun pohjalta.

Tässä nämä kriittiset huomiot. [Puhemies koputtaa] — Kiitoksia, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tuosta paikalta pidetty puheenvuoro voi kestää 3 minuuttia, mutta sitten sitä voi tulla täältä jatkamaan — tämä jatkossa tiedoksi.

19.14 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Yrttiaho avasi keskustelun tästä puolustusmenojen voimakkaasta kasvusta Suomessa. Tässä lisätalousarviossahan meillä on laivueisiin liittyvä pieni panostus, tai merkittäväkin panostus. Pystyn tunnistamaan edustaja Yrttiahon huolen siitä lähtökohdasta, että Suomi on hyvin aktiivinen kansainvälisesti aseistariisunnan edesauttajana. Suomi on hyvin, hyvin vahvasti painottamassa sitä, että globaaliin aseistariisuntaan tulisi panostaa enemmän. Me tavallaan edellytämme ja toivomme, että eri maat lopettaisivat tämän kilpavarustelukierteen, ja nyt näyttää pahalta, niin kuin edustaja Yrttiahon sen muotoili: Suomi itse ei ole tässä oikein mallioppilas, päinvastoin. Tunnistan tuon laivuehankinnan 1,3 miljardin kustannusarvion suhteessa siihen, että kun me tätä uutta hallitusta tässä leivoimme, meillä oli juuri saman verran näihin yhteiskunnan kehittämiseen oleviin investointeihin lisävaraa. Siellä annettiin 183 miljoonaa eläkkeisiin, siellä sanottiin 100 miljoonaa luonnonsuojeluun, 100 miljoonaa kehitysyhteistyöhön — tässä on 1,3 miljardia. Minä ymmärrän, että edustaja Yrttiaho pohdiskelee tätä asiaa. Ja kun verrataan sitten puolustusmenoja kansantuotteeseen, niin tällä hetkellä Suomi on hyvin kohtuullisella tasolla, 1,4 prosentin tasolla, mutta se nousee nyt tässä hyvin nopeasti kahteen ja puoleen prosenttiin, 2,4 prosenttiin — yksi korkeimpia kansantuotesuuksia asevarusteluun Suomessa, koko Euroopan unionissa ja Euroopassa. Voidaan luonnollisesti edustaja Yrttiahon tavoin vähän pohdiskella sitä, kuinka me olemme voimavarojamme käyttämässä, mitä meille tarkoittaa inhimillinen kehitys, inhimillinen hyvinvointi ja niin edelleen.

19.16 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Haluan oman kantani tuoda hyvin selväksi, että jos jostain meidän ei pidä tinkiä, niin se on turvallisuus. Aivan toisin kuin edustaja Yrttiaho toi esiin, niin nimenomaan se, että panostamme puolustuksen ylläpitämiseen, tuottaa turvallisuutta. Ei ole tietenkään niin, kuten edustaja Yrttiaho totesi, että nämä hankinnat ovat tuottamattomia, vaan ne tuottavat sitä kaikkein arvokkainta hyödykettä, jolle ei voi laskea hintaa mutta jolla on valtava arvo yhteiskunnalle: turvallisuus, rauha Pohjolasessa, rauha Euroopassa. Tässä mielessä näen, että on hienoa, että hallitus panostaa nyt tähän Laivue 2020 -hankkeeseen ja vastaa sen tarpeisiin riittäväillä määrärahoilla.

Tosiaan haluan vielä myös alleviivata sitä mahdollisuutta, mikä näissä isoissa investoinneissa on, jos onnistumme oikein toimimaan, niin kotimaisen puolustusteollisuuden ja sitä myötä laajemminkin suomalaisen elinkeinoelämän kehittämiseen. Eli ei missään nimessä

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

voi ajatella niin, että nämä rahat ikään kuin vain siirtyisivät jonnekin pois muusta yhteiskunnasta, vaan ne kanavoituvat työnä, toimeentulona mutta myös monenlaisena tuotekehityksenä suomalaisen yhteiskunnan hyväksi ja ennen kaikkea vahvistavat sitä yhteiskuntamme peruskalliota, turvallisuutta, jonka pohjalta sitten kaikki muu hyvinvointi voi rakentua.

19.18 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ei meidän kannata avata nyt tulospoliittista keskustelua tässä, mutta ihan ymmärtääksemme tätä globaalia turvallisuusjärjestelmää, joka on aina parempi ottaa perspektiiviksi, koska turvallisuus viime kädessä on yhteinen koko maailmassa. Me elämme joukkotuhuohauksien maailmassa tällä hetkellä jo. Edustaja Autto on täysin oikeassa — turvallisuus on aivan ykkösasia. Se on aivan ykkösasia. Nyt on vaan vastattava siihen, ovatko nämä miljardihankinnat, joita me teemme näihin kalustuksiin, jotka nyt on määritelty tässä meille ja on eduskunnalle esitetty, se järkevin, optimaalisin tapa vahvistaa turvallisuuttamme vai voitaisiinko nämä miljardit käyttää aivan toisella tavalla. Minä en nyt avaa sitä keskustelua, mutta voin vakuuttaa teille suoraan: joka ikisessä maailman 193 maassa, joissa parlamenteissa käydään — useissa ei käydä — käydään keskustelua turvallisuudesta, lähtökohta on tämä asevarainen turvallisuusajattelu, ja jokainen maa panostaa yhä enemmän ja enemmän pahimmillaan joukkotuhuohauksiin, joiden suorituskyky on sitten kaikkein maksimaalisin. Tässä suhteessa me olemme kiertessä kiinni, ja nyt meidän täytyisi tietysti miettiä sitä, kun kansainvälisesti tätä asiaa pohtii, että mitkä ovat ne tavat, joilla me itse asiassa vahvistamme aidolla tavalla turvallisuutta. Asevarainen turvallisuusajattelu on aina ongelmissa sen takia, että siinä on vastavoima. Meidän aseemme on uhka jollekin toiselle ja päinvastoin. Enkä puhu Suomen aseista vaan puhun kansainvälisesti näistä aseista. Ja tämän takia täytyisi pystyä kääntämään turvallisuuspoliittinen keskustelu uuteen kulmaan. Sen takia tunnistan edustaja Yrttiahon ongelmanasettelun, vaikka en hänen kanssaan samaa mieltä johtopäätöksistä välttämättä olekaan — tunnistan tämän ongelmanasettelun, ja minusta on aitoa, että me käymme vakavasti tämän keskustelun, mutta ei ehkä juuri tässä yhteydessä.

19.19 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljuselta varsin viisaita sanoja tuossa edellä.

Mutta edustaja Autolle vielä näistä oletetuista hyödyistä, joita tällaiset asehankinnat tuottaisivat: Paljonhan puhutaan mahdollisesta teollisesta yhteistyöstä tai vastakaupoista, joita nämä tuottaisivat, mutta esimerkiksi Hornet-hankinnan yhteydessä ei niitä vastakauppoja juuri tullut, vaikka niitä paljon lupailtiin silloin 90-luvun alussa. Samaa pelkään, että HX-hankkeen suhteen tulee käymään. Kyllä kaikki tässä kilpailussa mukana olevat hävittäjät ja niiden valmistus on niin tarkkaan Naton kontrolloimaa, ettei siinä kyllä päästetä Naton ulkopuolisia maita muuta kuin tietenkin maksamaan laskuja. Se lienee valitettava tosiasia. — Kiitos.

19.20 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä meillä nyt on aiheena neljäs talousarvion lisäesitys, ja samoin tuntui, että se tavallinen talousarvio, mikä siellä oli, unohti tämän Itä-Suomen. Missä ovat sieltä Itä-Suomesta nämä isot tiehankkeet? Missä ovat muut väylähankkeet, mitä Itä-Suomikin kaipaa? Tuntuu sille, että Itä-Suomi nyt jää vähän niin kuin nuolemaan näppejään tässä, joten toivoisin, että hallitus panostaisi kuitenkin

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

kin siihen paikalliseen, alueelliseen politiikkaan ja ei unohtaisi Itä-Suomeakaan. Itä-Suomessakin on hyvin eloisia ihmisiä ja eloisia alueita, niitä pitää ylläpitää vain.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden tulotietojärjestelmää koskevien lakien voimaantulosäännösten muuttamisesta sekä verotusmenettelystä annetun lain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 62/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.30 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Illan ohjelmassa taitaa olla neljäkin verolakiesitystä, joissa tämä kyseinen hallituksen esitys 62 on suppeimmasta päästä.

Eli arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tulotietojärjestelmää koskevien lakien voimaantulosäännöksiä siten, että eläke- ja etuustulot ilmoitetaan tulorekisteriin vasta vuonna 21, eikä jo ensi vuoden alusta. Muutoksen tarkoituksena on varmistaa, että ilmoitusmenettely on toimiva ja että tulorekisterin kehittämistyössä voidaan keskittyä tulorekisterin käytettävyyden parantamiseen. Tulorekisterin käyttöönotossa vuoden 2019 alusta on ilmennyt erilaisia ongelmia. Käyttöönotto ei ole sujunut suunnitellusti, ja resursseja on kulunut näiden ongelmien selvittämiseen. Resursseja on siten käytetty palvelun parantamiseen, eikä niitä ole voitu suunnata tietosisällön ja käyttäjätahojen laajentamiseen.

Käyttöönottoon liittyvät ongelmat ovat osaltaan antaneet aiheen hallitusohjelman kirjaukselle, jonka mukaan tulorekisterin käyttöönotossa ilmenneet ongelmat selvitetään ja niitä korjataan, jotta helpotetaan pienyritysten ja kansalaisjärjestöjen toimintaa. Tässä esityksessä ei ole kuitenkaan kyse näistä pienille toimijoille tarkoitetuista helpotuksista, vaan niistä hallitus antaa tällä viikolla erillisen hallituksen esityksensä. Esityksessä ehdotetaan eläke- ja etuustulojen ilmoittamisen lykkääntymisen lisäksi pieniä teknisiä muutoksia verotusmenettelylakiin ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylakiin.

16.32 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Niin kuin ministeri kertoi, tässä yhteydessä kysymys on nimenomaan siitä, että tätä voimaantuloa lykätään eläke- ja etuustulojen suhteen. Tietenkin se on siinä suhteessa järkeenkäypää, että — niin kuin ministeri kuvasi — tässä on ollut tietynlaisia käyttöönoton ongelmia, ja tietenkin ne on saatava kuntoon. Mutta sitten varmasti, kun ongelmat ovat kunnossa, on silti hyvä asia kun saamme tämän

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

sujuvamman järjestelmän toimimaan. Sillä tavalla tietenkin hanke on sinänsä hyvin positiivinen, niin kuin tiedämme jo pidemmän ajan takaa.

Mutta puhemies, oikeastaan sen takia halusin tässä yhteydessä käyttää puheenvuoron, kun ministeri tuossa puheenvuoronsa loppupuolella viittasi siihen erittäin tärkeään asiaan, että tämä ei suinkaan jää ainoaksi muutokseksi, mikä tämän suhteen on tulossa. Lähiaikoina — oli hyvä kuulla, että hyvin pian — on tulossa vielä tämä seuraava vaihe, joka on mielestäni erittäin tärkeä ja vastaa nimenomaan siihen kansalaisyhteiskunnan käymään keskusteluun ja huoleen siitä, että tässä voimaantumisen yhteydessä ilmeni myös tietynlaisia käytännön vaikeuksia, vaikkapa sitten ihan tavallisille kansalaisjärjestöille siitä, että jos tehdään palkintoja, annetaan jostain arvoista tai mistä vaan suurin piirtein sukat palkinnoksi, niin pitääkö sekin ilmoittaa rekisteriin. Siitä heräsi aika iso keskustelu, kuinka tämä tuntui sinänsä hyvin epätarkoituksenmukaiselta, ja oli erittäin tärkeää nyt tässä jo todeta, että saamme varsin pian — hyvä niin, ministeri ja hallitus — hyvin pian tähän salin käsittelyyn näiden epäkohtien korjaamisen. Itse olen käynyt keskusteluja monen kansalaisjärjestökentän toimijan kanssa, ja siellä on todellakin toivottu, että näitä selkeytyksiä, parannuksia, muutoksia tulee tähän olemassa olevaan säätelyyn, jotta tilanne selkeytyy ja tulee kohtuulliseksi eikä ole tällaisia ylilyöntityyppisiä asioita, mitä välillä kävi ilmi. Siksi kiirehdin tämän esityksen seuraavan vaiheen tuloa tänne ja tuen täydellä sydämellä sitä, että näin toimimme, ja mielestäni se on ehdottoman hyvä ja tärkeä asia.

16.34 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan tässä edellä aika lailla tuli esille, että kun tulorekisteriä viime kaudella luotiin, niin aika nopeasti esille tuli se, että tiettyjä pieniä valuvikoja sinne jäi.

Tein itse kirjallisen kysymyksen viime keväänä maaliskuussa nimenomaan tästä, johon ministeri Lintilä viittasi, että nyt on tulossa tämä korjausesitys liittyen näihin pieniin palkintoihin, joita tulokinnon mukaan ryhdyttiin vaatimaan merkittäväksi. Kyseessä on siis agilityn, frisbeegolfin, ammunnan ja tämäntyyppisten pienten kilpailujen ilmoittamisesta, joissa kerätään ehkä joku pieni osallistumismaksu ja sitten se jaetaan: viisikymppinen voittajalle ja kaksikymppinen kolmannelle ja niin poispäin. Muistan, kuinka ministeri Lintilän edeltäjä, valtiovarainministerinä silloin toiminut ministeri Orpo kertoi, että tähän kohtuutomaan tilanteeseen pitää saada muutoksia, ja tässä on hyvä esimerkki siitä, että vaikka maassa vaihtuu hallitus, niin tällaiset korjaukset tehdään. Nämä eivät varmaan tunne sinänsä hallitus—oppositio-rajoja, vaan kun todetaan, että isossa uudistuksessa tapahtuu joku tämäntyyppinen valuvika, niin se korjataan, ja tässä ministeri Lintilä on toiminut täysin oikein. Aika ajoon muuten tulee myös palautetta siitä — tämä nosti esille sitä —, että voisiko näistä harrastuksista aiheutuvia kustannuksia vähentää toisaalta myös verotuksessa. Tämäntyyppisiä pohdintoja tietysti usein käydään varsinkin sellaisissa harrastuksissa, joissa kustannukset ovat hyvin isoja, ja nyt tartuttiin sitten näihin äärimmäisen pieniin palkintoihin, joita sieltä tuli, joilla valtaosalla ei käytännössä ole edes rahallista arvoa.

Mutta kiitokset ministeri Lintilälle tästä esityksestä ja siitä ensi viikolla annettavasta korjausesityksestä.

16.36 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean, että on todella tärkeätä, että on otettu opiksi ja havaittu, että ensi vuoden alusta ei voida vielä tätä tulorekisteriä laajentaa eläke- ja etuustuloihin. Mutta se on kyllä todella tärkeätä, että me jatkossa voimme tehdä, ja tässähän ehdotetaan tätä vuoden päähän eli vuodesta 2021 alkaen. Ja

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

miksi tämä on erityisen tärkeää? Sen takia, että tässä talossa on vahva tahto ja hallituksella on vahva tahto viedä eteenpäin sosiaaliturvan uudistusta, ja me kaikki tiedämme, että olisi helpompaa, että työtulot ja sosiaaliturvatulot voitaisiin paremmin yhteensovittaa, että ne näkyisivät samasta rekisteristä. Tästä asiastahan on tässä tulorekisterin kakkosvaiheessa, jota nyt tällä hallituksen esityksellä lykätään hieman eteenpäin. Minä sanon sen takia, että on hyvä, että Verohallinto ja valtiovarainministeriö omassa valmistelussaan ottavat tämän myös itse huomioon. Tämä on ollut iso hanke. Jos muistan oikein, niin viime vaalikaudella ensin laitoimme tulorekisterin valmisteluun 24 miljoonaa euroa digitalisaation kärkihanke-rahoituksesta ja sen jälkeen etsimme vielä suurin piirtein saman verran rahoitusta. Eli me olemme tehneet tätä noin 50 miljoonan euron edestä, ja on selvä asia, että näitä hyötyjä ei saada aivan hetkessä käyttöön. Mutta tällaisten tulorekistereiden, mitä tässä näin nyt ollaan tekemässä, hyöty tullaan näkemään tulevina vuosina, tulevalla vuosikymmenellä ja pitkässä juoksussa.

Myös itse pidän tärkeänä sitä, kuten tässä ministeri Lintilä toi esille, että näitä pieniä yrityksiä ja kansalaisjärjestöjä ja palkintoja ja näitä koskeva esitys tulee tänne nopeasti. Kaikki kansanedustajat ovat saaneet heti tämän vuoden alusta lähtien niistä paljon palautetta. Sitä tervehdin myös ilolla.

16.38 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Pieni lisäys vielä tuohon äskeiseen puheenvuorooni. Ensinnäkin totean, että ministeri on varsin onnekas, kun niin tästä esityksestä kuin sitten jo tulevastakin kiitellään, hyvä niin. Kaikki ymmärrämme tämän tärkeyden.

Tuli mieleen, kun edustaja Heinonen tuossa mielestäni ihan oikein puhui myös yleisesti harrastamisen mahdollisuuksista, niin tämä tuleva toimenpidehän on yksi toimenpide, jolla kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä parannetaan.

Itse kyllä myös sitä tervehdin ilolla, että noin yleisesti harrastamisen edistämiseksi on budjetoitu erillistä määrärahaa, jotta jokaisella ihmisellä ja jokaisella nuorella olisi mahdollisuus harrastaa. Sehän on nyt sitten tämä kuuluisa ikään kuin Islannista saatu idea suomalaisiksi Islannin malliksi, mitä aletaan toteuttamaan. Siitä olen myös hyvin iloinen, koska siitä viime kaudella myös käytin paljon puheenvuoroja. Tämä oli näyttävästi tavoitteissa esillä, ja tältä osin on hieno asia, että harrastustoiminnan edellytykset niin omalla budjettimomentillaan kuin vaikkapa lisääntyvinä liikunta- ja kulttuurirahoina tullaan turvaamaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 63/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.40 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on muuttaa Sitran hallintorakennetta koskevaa sääntelyä siten, että se vahvistaa rahaston parlamentaarista ja laaja-alaista ohjausta. Esitys perustuu parlamentaarisen työryhmän maaliskuussa 2019 julkaistuun loppuraporttiin. Kiitän eduskuntaryhmiä perusteellisesta pohjatyöstä.

Sitralle ehdotetaan omaa, Suomen Pankin pankkivaltuutetuista erillistä hallintoneuvostoa, jonka jäsenmäärää lisättäisiin. Hallintoneuvoston tehtävät säilyisivät keskeisiltä osiltaan ennallaan, jotta Sitran nykyinen asema riippumattomana toimijana turvataan. Uudistuksella halutaan vahvistaa Sitran ohjausta hallintoneuvoston tasolla ja hallintoneuvoston syventämistä Sitran toimintaan. Sitran laaja-alainen tehtäväkenttä ja asema myös puoltavat nykyistä laajempaa parlamentaarista osallistumista ohjaukseen. Hallintoneuvosto vastaisi myös asiantuntemukseltaan, strategiselta tasoltaan ja tulevaisuuteen suuntautumiskyvyltään paremmin Sitran kaltaisen toimijan päälinjojen ohjaamisen tarvetta.

Samalla ehdotetaan selkeytettäväksi Sitran hallinto- ja johtamisjärjestelmää. Esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi eräitä hallintoneuvoston tehtäviä suhteessa Sitran hallituksen tehtäviin.

Hallituksen jäsenten valintamenettelyä ja kokoonpanoa ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan paremmin Sitran toiminnallisia tarpeita. Yliasiames ei ehdotuksen mukaan enää olisi hallituksen jäsen vaan hallituksen johdon ja valvonnan alainen. Hallintoneuvosto valitsisi edelleen yliasiemiehen. Hallintoneuvoston tehtäviä ja hallitusta koskevaa sääntelyä täsmennetään siten, että ne ilmentävät hallituksen asemaa suhteessa yliasiemieheen.

Tämä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivänä tammikuuta 2020.

16.42 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Lintilälle hallituksen esityksen selkeästä esittelystä. Ehdotus on tarpeellinen. Jotta Suomi kukoistaa, tarvitsemme rohkeaa eduskunnan alaisena toimivaa tulevaisuustalo Sitraa, jonka tehtävänä on rakentaa huomisen menestyvää Suomea. Sitra on muutoksen tekijä, joka tarttuu tulevaisuuden monimutkaisiin haasteisiin. Se haastelee maailmaa muovaavia megatrendejä, karttoittaa Suomen tulevaisuuden suuntia, konseptoi uusia mahdollisuuksia ja sysää uudistuksia vauhtiin. Sitra on merkittävä instituutio myös elinikäisen oppimisen ja jatkuvan oppimisen kannalta. Kykyä oppia koko ajan uutta on elämäämme ja yhteiskuntaamme ylläpitävä voima. Sen ansiosta voimme onnistua ja kehittää yhteiskuntaamme. On hyvä asia, että Sitra on kiinteästi mukana myös jatkuvan oppimisen uudistuksessa, jonka parlamentaarinen uudistusryhmä on aloittanut työnsä.

Sitran itsenäinen asema edellyttää vastuullisuutta ja avointa suhdetta yhteiskuntaan. Tarvitaan toiminnan läpinäkyvyyttä ja arviointia. Tarvitaan toimivaa keskusteluyhteyttä eduskunnan ja Sitran välillä. Sitran parlamentaarisen rajapinnan laajentaminen on perusteltua. Vuonna 2018 eduskunta täsmensi Sitran roolia julkisena toimijana, johon liittyy säännös hallinnon yleisten lakien noudattamisesta. Parlamentaarinen työryhmä on pohti-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

nut Sitran tulevaisuutta. Hallituksen esitys nousee tämän parlamentaarisen työryhmän ehdotusten pohjalta. Kiitos tämän työryhmän pohjatyölle.

Esityksessä ehdotetaan perustellusti, että perustetaan Sitralle oma Suomen Pankin pankkivaltuutetuista erillinen hallintoneuvosto. Nykyisellään Sitran ohjaus hallintoneuvoston tasolta ei välttämättä toteudu parhaalla mahdollisella tavalla. Tämä johtuu siitä, että pankkivaltuutettujen pääasialliset tehtävät liittyvät Suomen Pankkiin. Tämä ei välttämättä mahdollista syventymistä ja erikoistumista Sitran toimintaan. Samalla ehdotetaan, että hallintoneuvosto kootaan riittävän laaja-alaisesti ja parlamentaarisesti.

Tällainen uudentyyppinen hallintoneuvosto voi asiantuntemuksella, strategisella otteella ja tulevaisuuteen suuntautumisella ohjata aikaisempaa paremmin Sitran päälinjoja ja painotuksia. Laaja asiantuntijuus tukee Sitran johtamista ja toimintaa. Ehdotus selkeyttää Sitran hallinto- ja johtamisjärjestelmää. Se täsmentää hallintoneuvoston, hallituksen ja yliasiamiehen välisiä suhteita. Yliasiamies ei ole enää hallituksen jäsen, vaan hänellä on läsnäolo- ja puheoikeus hallituksen kokouksissa. Yliasiamies on hallituksen johdon ja valvonnan alainen. Lain tultua voimaan eduskunta valitsee hallintoneuvoston aina vaalikaudeksi.

Arvoisa puhemies! Sitran tulee toimia jatkossakin ketterästi ja monipuolisesti. Sen tulee ennakoita, tehdä selvityksiä, käytännön kokeiluja ja pilotteja, koota analyyseja, testata uusia malleja ja kehittää niitä eteenpäin. Sitran tulee edelleen yhdistää ajattelu ja tekeminen. Sitran tulee toimia eduskunnan ja Suomen ajatus- ja toteutuspanajana, jonka tekeminen pohjaa tutkittuun tietoon ja näkemykseen. Näin se rakentaa vahvaa perustaa muutokselle. Samalla se käynnistää monipuolista yhteiskunnallista keskustelua. Sitran tulee kouluttaa, rahoittaa, tuoda yhteen, kutsua koolle ja törmäyttää laajoja verkostoja ja viestiä toiminnastaan vaikuttavasti ja vastuullisesti. Kaiken toiminnan ytimessä olkoon edelleen yhdessä tekeminen.

Arvoisa puhemies! Sitran tulee näistä perustelluista muutoksista huolimatta säilyttää kokeileva ja tulevaisuuteen katsova toimintatapansa. Näin se tuo jatkossakin Suomeen ja päätöksentekomme kokeilevaa kulttuuria ja yrittävää asennetta.

16.48 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Ennen kuin itse tähän hallituksen esitykseen pari sanaa, niin haluan todeta sen, että on tärkeää, että poliittinen päätöksenteko ja yhteiskunnallinen keskustelu laajemmin käyttää Sitraa mahdollisimman paljon hyväkseen. Samalla totean myös sen, että on tärkeää, että eduskunnassa myös keskustellaan Sitran asemasta ja roolista tässä suomalaisessa yhteiskunnassa. Voi sanoa, että Sitra oli ajatuspaja, think tank, jo ennen ajatuspajoja, koska Sitrahan perustettiin jo silloin 1967 Suomen juhliessa itsenäisyytensä 50-vuotisjuhlaa, ja on itse asiassa ollut kyllä aika moderni ajatus 60-luvulla perustaa tällainen Sitra, ja siitä meidän kannattaa meidän silloisia päättäjiä kiittää, että näin tehtiin.

Sitten tämä itse esitys, joka meillä on tässä käsittelyssä: Haluan kyllä sen todeta, että on hyvä juttu, että vuosi sitten silloinen valtiovarainministeri Petteri Orpo laittoi tämän työryhmän liikkeelle, jossa oli silloinen kansanedustaja, nykyinen puhemies Matti Vanhanen vetämässä tätä työryhmää, jossa käytiin laajasti parlamentaarisesti läpi sitä, että minkälaisia muutoksia Sitran hallintoon kaiken kaikkiaan pitäisi tehdä. Itse asiassa itse pohdiskelen sitä, miksi vasta nyt näitä muutoksia tehtiin, kun Sitra on kuitenkin ollut kymmeniä vuosia olemassa, ja me kaikki olemme tienneet sen, että Suomen Pankin pankkivaltuusto toimii tässä myös hallintoneuvostona, ja nyt tämä esitys lähtee siitä, että tulee oma hallintoneuvosto, joka irrotetaan siitä pankkivaltuustosta. Eli miksi se tehdään vasta nyt? Minusta se

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

on oikein hyvä ajatus. Tätä kautta voimme vahvistaa myös tätä parlamentaarista osaamista ja asiantuntemusta ja kokemusta sinne Sitran hallintoneuvostoon.

Tässä esityksessä esitetään myös sitä, että jatkossa yliasiamies ei olisi itse enää hallituksen jäsen. Totta kai olisi läsnäolo- ja puheoikeus, mutta yliasiamiehen osalta olisi niin, että jatkossa Sitran hallitus johtaisi ja valvoisi myös yliasiamiehen tehtävää.

Minä pidän näitä uudistuksia moderneina ja uskoisin, että ne täyttävät tätä eduskunnan tahtoa, mikä täällä työryhmässä kaiken kaikkiaan on ollut.

Pidän tätä erittäin hyvänä ja toivon tälle hyvää käsittelyä ja nopeaa käsittelyä, ja sitten vaan laki voimaan.

16.50 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Kannatan tässä parlamentarisessa valmistelussa tehtyjä esityksiä ja suuntaviivoja Sitran tulevaisuudeksi, ja siinä mielessä voi kiittää ministeriä myös hyvästä hallituksen esityksestä.

Kuitenkin haluaisin esittää myös tällaisen vähän ehkä epäortodoksisen ajatuksen nyt tähän keskusteluun, kun uutta hallintoneuvosta ollaan valitsemassa. On tietysti selkeä historiallinen peruste sille, miksi aiemmin eduskunnan pankkivaltuutetut ovat toimineet Sitran hallintoneuvostona, eli kun meillä Suomen eduskunnassa on erittäin edistyksellisesti aikanaan perustettu tulevaisuusvaliokunta, joka tekee tärkeää työtä ja sen oman työnsä sisällön kannalta on kyllä hyvin lähellä sitä työtä, mitä Sitran tulee tehdä, niin voisivatko sitten nämä kulkea aika lailla lähellä toisiaan, tulevaisuusvaliokunta ja tämä tuleva hallintoneuvosto, jotta sitten mahdollisimman paljon saataisiin — ja ehkä jopa mahdollisimman merkittäville poliittisille päättäjille, joita varmasti tämä Sitran hallintoneuvosto vetäisi puoleensa — myös vastuuta sitten tästä tulevaisuustyön tekemisestä?

Arvoisa puhemies! Meillä Suomessa on ollut hyvää herraonnea. Valtioneuvoston jäseniksi valitaan lähes poikkeuksetta erittäin taitavia ansioituneita poliitikkoja, mutta se työtahti, jota valtioneuvoston jäsenet joutuvat tekemään ollessaan ministereinä, on todella huima, uuvuttava inhimillisestä näkökulmasta tarkasteltuna. Siinä mielessä tuollainen yhdistetty tulevaisuusvaliokunta- ja Sitran hallintoneuvosto -jäsenyys voisi olla erinomainen paikka hautoa niitä uusia ajatuksia, ja sinne voisi hakeutua sillä tavalla kokeneita kansanedustajia, jotka olisivat siinä sitten ehkäpä ministeriputkessa, jotta meillä olisi mahdollisimman hyviä raikkaita ajatuksia Suomen eteenpäinviemiseksi siinä vaiheessa, kun se vastuu sitten tuolla ministeriaation puolella koittaa.

16.53 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että tämä Sitran hallintoa uudistava lainsäädäntö on nyt täällä eduskunnassa. Itselläni on se tausta, että niin viime kuin tälläkin kaudella toimin Suomen Pankin valtuutettuna ja myös olin jäsenenä tässä parlamentarisessa työryhmässä, mitä edustaja Matti Vanhanen ansiokkaasti johti ja jossa todellakin syntyi sitten pohja tälle uudistukselle parlamentaarisesti valmisteltuna. Tietenkin se on hyvä asia, että nyt ollaan tässä kaiken kaikkiaan edistymässä.

On tärkeää, että hallintoneuvoston asemaa vahvistetaan, ja on erittäin perusteltua mielestäni, että se kytketään nyt irti pankkivaltuutetuista ja tulee oma erillinen, koska voi olla, että vähän erityyppisiä tehtävänkuvia ja näkökulmia näissä kahdessa elimessä on esillä ja tarvitaankin. Sitä kautta menee hyvään suuntaan. Myös se, että hallintoneuvoston sisällä vahvistetaan parlamentaarisuutta, että kaikki eduskuntaryhmät saavat sinne kylliksi edustusta ja muuta, on tietenkin hyvin tärkeä periaate. Samoin myös sen tietynlaisen yhteyden täytyy säilyä eduskuntaan, ja sitä voidaan vahvistaa.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Voin kyllä todeta sen, että tässä työryhmytyössä ja vähän muutenkin on ollut paljon keskustelua siitä, että jonkinlainen varmasti luonteva yhteys esimerkiksi juuri tulevaisuusvaliokuntaan ja sen työhön on löydettävissä näitten uusien asemointien myötä, eli siinä suhteessa tietenkin tämänkaltaista keskustelua ollaan kyllä käyty.

Myöskin se, puhemies, on mielestäni erittäin perusteltua, että yliasiamies ei sitten enää ole hallituksen jäsen. Siinä mielessä oli vähän ehkä outoakin, että tämänkaltainen menettely Sitrassa oli ollut, ja nyt palataan varmaan tässäkin ehkä niin sanotusti sellaiselle totutulle hallintomallille.

Yhteen asiaan haluaisin vielä kiinnittää huomiota: Tuossa työryhmän työn yhteydessä kirjasimme sinne myös sellaisen ajatuksen, mikä nousi esiin, että myös Sitran lakisääteistä toimenkuvaa tulisi tarkistaa, ministeri, tällaiselle ehkä nykypäivän toimintaympäristöä vastaavalle tasolle. Niinpä keskustelua oli siinä yhteydessä ja myös tuossa mietinnössä on kirjauksia siitä, että tähän tehtäväkenttään tulisi nykyisten tehtävien ohella määritellä esimerkiksi tällaisena yhtenä tehtävänä eriarvoisuuden vähentäminen ja tietynlainen demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen vaaliminen. Mielestäni nämä ovat kyllä sellaisia kysymyksiä, että näihin on syytä jollakin tavalla palata. Minulla ei ole nyt tarkkaa käsitystä siitä... Tässä yhteydessä ilmeisesti sitä ei ole kirjattu, mutta toivon mukaan myös tätä ajatusta edistetään, koska se sai kyllä ihan yleisesti hyväksynnän siellä meidän työryhmässä, missä parlamentaarisesti näitä asioita pohdimme, ja pidän erittäin tärkeänä, kun miettii tämän päivän haasteita — erittäin tärkeänä — että esimerkiksi senkaltaiset asiat kuin eriarvoisuuden vähentäminen ja muut tulevat näkyviin myös Sitran toimintakentässä.

16.56 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies ja hyvät edustajat! Pidän myös erittäin hyvänä, että on tehty hallinnollisia uudistuksia tai esityksiä niistä, erityisesti sitä, että pankkivaltuusto ja Sitran hallintoneuvosto ovat jatkossa erilliset toimielimet ja sitten sitä, että Sitran yliasiamies ei tule enää olemaan hallituksen jäsen. Nämä varmasti ovat varsin yksimielisesti sellaisia uudistuksia, joita jo nyt ylipäättään yhtiöiden hallituksissa on. Nykyisin toimitusjohtaja ei yleensä ole itse hallituksen jäsen ainakaan tämän kokoisissa organisaatioissa.

Tässä on ihan hyvää pohdintaa käyty. Toki sitten jonkun verran on vielä avoimia kysymyksiä, joista edustaja Viitanen nosti esimerkkinä demokratiatavoitteet, joita pidän itse varsin hyvinä tavoitteina ja jotka ovat ylätasen tavoitteita, jotka eivät kuitenkaan liiaksi poliittisesti ohjaa organisaatiota. On myös jonkun verran ristiriitaista, että samalla kun halutaan vahvistaa Sitran riippumatonta roolia, niin — tämä parlamentaarinen ohjaus tuntuu kuitenkin hivenen tässä tietyllä tavalla syövän sitä riippumatonta roolia. On tietysti hyvä, että parlamentaarinen ohjaus tai tämä kokoonpano on sellainen, että siellä on laajemmin puolueet edustettuina, mutta kyllä vielä hieman vaatii pohdintaa, miten tämä tulevaisuudessa sitten toimii ja minkälaisia tavoitteita tältä parlamentaariselta ohjausryhmältä eli hallintoneuvostolta sitten odotetaan.

Sen lisäksi, että sitten vielä hallituksessa — jos siellä hallituksessa on, kuten nyt — on ministeriöiden johtoa, niin kyllä se ohjaus aika paljon on kiinni tämän päivän poliittisissa tavoitteissa, mikä ei ole ihan täysin linjassa sitten taas Sitran roolin kanssa, kun Sitra on tulevaisuustalo ja think tank. Itse kyllä vielä pohtisin sitä, miten tätä tulevaisuusorientaatiota ja riippumatonta roolia voitaisiin edelleen vahvistaa. Voisiko Sitran toimielimissä olla myös esimerkiksi tutkimuspuolen asiantuntijoita mukana, tai voidaanko Sitran organisaatiossa vahvistaa tutkimuspuolen asiantuntemusta jollain tavalla?

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Kun tässä hiljattain julkaistiin tämmöinen arviointiselvitys Sitran toiminnasta, siinä oli aika vähän haastateltu juuri tutkimusrajapinnassa toimivia tahoja, vaikka Sitra hyödyntää oikeastaan melkein pääasiallisesti tietoa. Silloin kriittinen tiedon arviointi on tosi keskeisessä roolissa, ja tutkimuspuolella on tietyt tiedon hankkimisen ja tiedon käyttämisen kriteerit, joita yleisesti pidetään ihan luotettavina, kun puhutaan tietoon pohjautuvasta päätöksenteosta tai tietoon pohjautuvasta ideoinnista.

Sitten lisäksi vielä niin kuin varmaan tässä suomalaisessa keskustelussa yleisesti ottaen olisi hyvä meidän itsellemme selkeyttää sitä, miten voidaan käyttää verkostoja, mikä on lobbaamisen merkitys. Kun katsoo nyt ihan julkisia lähteitä, niin tässä yliasiamiehen valinnassa painotettiin verkostojen merkitystä. Sitten kun katsoo taas EU-komission toimintaa, niin komissiohan julkaisi ihan hetki sitten päätöksensä kuultuaan riippumatonta eettistä komiteaa sen osalta, että EU-komissiota ei voi kahteen vuoteen lobata uuden yliasiamiehen taholta. Tämä voi toki koskea ihan ketä tahansa poliitikkoa tai muuta toimijaa, mutta meillä ei ole Suomessa oikein selkeät pelisäännöt sen osalta eikä sitä keskustelua käyty, että mikä on tarkoituksenmukaista verkostojen käyttämistä. Nyt tietyllä tavalla tämä tavoite, niin kuin julkisuudessa on perusteltu, että verkostoja olisi käytössä, niin sehän ei nyt sitten toteudu.

Eli ehkä tässä on vielä vähän pohtimista, että mitä Sitralta oikeasti halutaan. Jos Sitralta halutaan riippumatonta toimintaa, ei se parlamentaarinen tai poliittinen ohjaus voi olla liiallista silloin. Sitä me tuskin kukaan haluamme. Jotta siellä aidosti saataisiin uusia ideoita ja saataisiin sellainen think tank, joka uskaltaa toimia, niin kyllä se vaatii sitä, että sillä on sitten myös itsellään mahdollisuus määrittää sitä toimintaansa. Se ei tietenkään tarkoita sitä, että erilaisia organisatorisia uudistuksia ei voitaisi tehdä, mutta kyllä se sitten varmaan on sen organisaation itsensä pohdittavissa ensisijaisesti, että miten toimintaa vaikka tehostetaan.

Pidän sinänsä hyvänä niitä tavoitteita, että vaikuttavuus kasvaa ja vaikkapa just ihmisten, kansalaisten keskuudessa voidaan näkyä enemmän. Mutta pitää myös herkästi miettiä, että mikä on sitten sellaista poliittista ohjausta, mikä liittyy ehkä tietyn hallituskauden tavoitteisiin, koska niitähän ne ministeriöiden johdotkin — periaatteessa ainakin heidän pitäisi toteuttaa nykyistä hallitusohjelmaa ja niitä tavoitteita, mitä on päätetty sillä kulloisellakin kaudella, mutta Sitran tulevaisuusorientaatiohan on paljon pidempi, tai ainakin pitäisi olla, ja toivottavasti jatkossakin on vähintään kymmenen vuotta eteenpäin. Tällaisia seikkoja minun mielestäni pitäisi vielä huomioida jatkokeskustelussa. — Kiitos.

17.03 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva lakiesitys perustuu tässä eduskunnassa tehtyyn parlamentaariseen yhteistyöhön. Nykyisen puhemiehen, Vanhasen, vetämä Sitran asemaa ja uudistamista pohtiva parlamentaarinen työryhmä teki esityksensä, ja haluan kiittää valtioneuvostoa ja valtiovarainministeriötä. Se on tässä lakiesityksessä kunnioittanut niitä linjauksia, joita tässä talossa on tehty. Eli voi sanoa, että tämä lakiesitys on tavallaan jo yhden parlamentaarisen kierroksen käynyt ja nyt meidän tehtävämme on viedä eteenpäin ne linjaukset, jotka me yhdessä täällä olemme päättäneet.

Arvoisa puhemies! Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra kutsuu itseään tulevaisuustaloksi, ja se on oiva nimitys. Sitralla on laissa määritelty tehtävä, ja sen tarkoituksena on lain mukaan edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä, talouskasvua sekä kansainvälistä kilpailukykyä.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Sitra on kiistatta merkittävä toimija suomalaisessa yhteiskunnassa. Samalla on todettava, että myös Sitran on uudistuttava ja eletävä ajassa. Vain sillä tavalla se voi turvata toimintaedellytyksensä myös jatkossa ja olla vahva toimija Suomen ja suomalaisten tulevaisuuden rakentajana. Nyt tämä lakiesitys ja jo aiemmin tässä eduskunnassa hyväksytty lakiesitys, joka selkeytti Sitran hallinnollista asemaa julkishallinnollisena toimijana, ovat juuri oikeita linjauksia tähän muutokseen vastaamisessa. Näillä esityksillä pyritään varmistamaan, että Sitran toiminta vastaa niitä tarpeita, joita sille laissa on asetettu.

Puhemies! Erityisen tärkeää on huomata se, että myös tässä lakiesityksessä varmistetaan, ja myös me eduskunnan käsittelyssä varmistamme, että Sitran asema riippumattomana toimijana turvataan. Samaan aikaan on tarve vahvistaa Sitran parlamentaarista ja laaja-alaista ohjausta. Ja aivan erityisen tärkeää tässä mielessä on vahvistaa nimenomaan eduskuntayhteyttä, Sitran yhteyttä eduskuntaan eduskunnan alaisena toimijana. Ja myöskin sitten tässä hallinnossa selkeytetään, voi sanoa, nykyisten hyvien käytäntöjen mukaisiksi Sitran eräitä käytäntöjä.

Ehkä tärkein muutos on se, että Sitralle nyt ensimmäistä kertaa sen historian aikana luodaan oma itsenäinen hallintoneuvos. Ja tämän muutoksen merkitys on juuri se, että tämä mahdollistaa sen, että eduskuntaryhmät voivat asettaa juuri Sitran toimialaan ja sen laissa määritettyyn tehtävään tulevaisuuteen orientoituneita tai tällä alalla toimivia kansanedustajia. Sitrahan historiasta johtuen on ollut pankkivaltuusto ja on ollut samalla Sitran hallintoneuvosto, mikä juontaa siihen aikaan, että Suomen Pankki on se, joka perusti Sitran. Ja kun sitten Sitra hallinnollisesti erotettiin 90-luvun alussa Suomen Pankista, niin silloin päädyttiin siihen, että samalla pankkivaltuusto toimii Sitran hallintoneuvostona.

On selvää, että tässä on ollut tilanne, jossa tämän pankkivaltuuston jäseniltä edellyttämät kriteerit ovat ajaneet etusijalle talous- ja rahapolitiikan osaamisen, jolloin sitten tämä, voi sanoa, tulevaisuusorientaatio on tullut hyvänä kakkosena maaliin. Nyt Sitralle tulee oma hallintoneuvosto, joka pystyy puhtaasti keskittymään ja antamaan sen ajan ja panoksen, jonka Sitra vaatii.

Myös tämän hallituksen kokoonpanon tarkoituksena on vastata muutokseen niin, että se elää ajassa. Nythän tässä on ollut aikaisemmin niin, että on ollut tietty kolme ministeriötä, jotka on nimetty ja joista esitykset hallituksen jäseniksi tulevat. Jatkossa valtioneuvosto tekee valtiovarainministerin ehdotuksesta valtioneuvoston yleisistunnolle ehdotuksen Sitran hallituksen jäsenistä, jotka tulevat sieltä ministeriöstä, ja ne voivat olla mitä ministeriöitä tahansa. Ja tämä taas mahdollistaa sen, että valtioneuvostossa ja Sitran hallituksen kokoonpanossa pystytään paremmin ottamaan huomioon ikään kuin kulloisetkin teemat, joihin Sitra kunakin aikana paneutuu. On täysin selvää, että esimerkiksi tänä päivänä ne teemat, joissa Sitran täytyy työskennellä, ovat tekoäly, digitalous, ilmastonmuutos, kiertotalous ja myöskin sitten nousevana aiheena, voi sanoa, silver economy, tämä niin sanottu ikärakenteen muutos, joka kohtaa meitä ensimmäisenä maana Euroopassa, olemme siinä ikään kuin etujoukossa.

Yliasiemiehen valinta säilytetään esityksen mukaan hallintoneuvostolla. Tärkeä muutos on se, että yliasiemies ei ole enää hallituksen jäsen, mutta hänellä luonnollisesti on puhe- ja läsnäolo-oikeus hallituksen kokouksessa. Tämä vie Sitran hallintoa nykypäivään, askeleen oikeaan suuntaan, ja tämä selkeyttää rahaston hallintojohtamista ja ennen kaikkea vastuu- ja valtasuhteita.

Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä, että, kuten tähänkin asti, tämä muutos on valmisteltu hyvässä parlamentaarisessa yhteistyössä. Haluan sanoa erityisesti sen, että pidän tärkeänä,

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

että myös täällä eduskuntakäsittelyssä tämä lakiesitys käsitellään niin, että se tapahtuu hallitus—oppositio-rajat ylittävästi eli että Sitran lakiesitys vietäisiin mahdollisimman suurella yksimielisyydellä, ja en usko, että tässä suuria intohimoja löytyy.

Haluan yhden asian sanoa myöskin Sitran hallintoneuvoston nykyisenä puheenjohtajana ja myöskin suurimman eduskuntaryhmän puheenjohtajana. Pidän tärkeänä, että nyt kun tämä hallintoneuvoston kokoonpano on 13—17, niin sehän tarkoittaa sitä, että tällä nykyisellä kaavalla kaikki vakiintuneet pienimmät eduskuntaryhmät eli esimerkiksi yli kolmen edustajan eduskuntaryhmät eivät tällä kaavalla automaattisesti meidän nykykäytännöllämme saisi jäsenpaikkaa [Puhemies koputtaa] tänne hallintoneuvostoon. Pidän luonnollisena sitä, että Sitran hallintoneuvostoon tulee laaja edustus myös pienemmistä eduskuntaryhmistä, mutta olen vakuuttunut, että se pystytään tekemään samalla tavalla kuin Ylen kohdalla eli eduskuntaryhmät pystyvät tämän neuvotteluissa varmistamaan. Ja pidän tärkeänä, että nyt kun Sitran parlamentaarista ohjausta lailla sitten voidaan vahvistaa ja oma hallintoneuvosto tulee, niin siellä on mahdollisimman laajasti edustettuina kaikki eduskuntaryhmät. Ja uskon, että eduskuntaryhmät tämän sitten, kun Sitran hallintoneuvostoa ryhdytään muodostamaan, osaavat ottaa huomioon kokoonpanon laajuutta, lukumäärää harkitessaan. — Kiitos, arvoisa puhemies.

17.11 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Sitralla on tulevaisuutta vain jos se toimii riippumattomasti, läpinäkyvästi, rehellisesti ja ammattimaisesti. Olen saanut vuosien varrella runsaasti yhteydenottoja liittyen Sitran toimintaan. Olen saanut huolestuneita kysymyksiä siitä, onko Sitra entisten ja nykyisten poliitikkojen suojatyöpaikka. Olen saanut myös kysymyksiä siitä, ovatko kyseessä terveet verkostot vai epäterveet, onko kyseessä lobbaus- ja korruptiopesä. Nämä kysymykset, joita julkisuuteen tulee ja myöskin joita tuolla kentällä jatkuvasti tulee vastaan, täytyy ottaa todella vakavissaan. Tämän vuoksi on tärkeää, että tuleva Sitra, uudistunut Sitra on kaikin puolin vakuuttava, toimii kaikin puolin moitteettomasti ja läpinäkyvästi ja puolueettomasti. Riippumattomuus on turvattava. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen ja valmisteverotuslain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 66/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tämän asian osalta enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Mennään keskusteluun. Edustaja Heinonen. Korjaan: ministeri Lintilä.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Keskustelu

17.12 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvin lyhyesti.

Hallitusohjelman mukaan fossiilisten polttoaineiden verotusta korotetaan kuluttajahintojen ennustetun nousun mukaisesti 250 miljoonalla eurolla vaalikauden aikana. Esityksessä ehdotetaan, että korotus toteutetaan ensi vuonna 1.8.2020 alkaen. Veronkorotus on bensiinille ja sitä korvaaville tuotteille keskimäärin 5,3 senttiä litralta ja dieselille ja sitä korvaaville polttoaineille keskimäärin 5,6 senttiä litralta.

Veronkorotusten mitoitustaan perustuu hallitusohjelman mukaan kuluttajahintojen ennustettuun nousuun vaalikauden aikana. Tämä kompensoidaan pienituloisille etuustasojen muutoksilla ja tuloverotuksen keventämisellä. Veronkorotus painotetaan hiilidioksidiveroon. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että biodieselin vero säilyy edelleen EU:n määrittelemällä 3 sentin minimitasolla. Biodieselin verotus ei siten tämän esityksen johdosta kiistä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt siihen äsken lupaamaani keskusteluun.

17.14 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri, hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! Antti Rinteen hallitus esitteli ensimmäisen talousarvionsa alkusyksystä, ja silloin Helsingin Sanomat uutisoi, että autoilijat on listattu yhdeksi suurimmista häviäjistä. Tänäpä meillä on käsittelyssä yksi keskeinen osa tätä ensi vuoden talousarviota, josta tänään käsittelyssä ovat bensa- ja dieselverojen korotukset, noin 254 miljoonaa. Se on hallitusohjelman mukainen tavoite: hallitusohjelmassa todetaan, että Antti Rinteen hallitusohjelman mukaisesti veroja korotetaan 250 miljoonalla. Eli tämä on puhtaasti fiskaalinen, taloudellinen toimenpide, jolla rokotetaan lisää suomalaisia autoilijoita, ja ymmärrän hyvin, että esimerkiksi keskustan edustaja Rantakangas ei enää täällä salissa keskustelemassa ole, kun hän aiemmin täällä kantoi huolta asumisen mahdollisuuksista ja liikkumisen mahdollisuuksista pitkien etäisyyksien maassa. Tämä kyllä rokottaa karulla tavalla näitä tavallisia suomalaisia ihmisiä.

Henkilöauton käyttäjä, joka käyttää autoa vaikka noin 30 000 kilometriä, on aika normaali autonkäyttäjä. Usein, kun pendelöidään eli käydään työmatkaa, kilometrit saattavat olla tästä jopa puoletkin suurempia. Mutta tuolla 30 000 kilometrillä, tällaisilla autonkäyttäjillä, kustannukset kasvavat 140 euroa.

No, mitä tämä tarkoittaa sitten kuljetusallalle? Tutustuin kummikuljetusyritykseeni Tarkkalan kuljetukseen ja kysyin, mitä tarkoittaa yhdelle hakerekalle tämä polttoaineen veronkorotus, joka on siis tuo noin kuutisen senttiä litralta, ja he nopeasti laskivat, että yhden rekan vuotuiset kustannukset nousevat noin 8 000 euroa. Puhutaan aika merkittävästä lisärasitteesta. Kun tänään esimerkiksi edustaja Kalli täällä puhui yrittäjyydestä kauniisti, niin tämä iskee nimenomaan sinne yrittäjyyteen, kuljetuskustannuksiin, kuljetusalan yrittäjiin, mutta myös kovalla tavalla kaikkeen muuhun yrittäjyyteen, missä kuljetus on yhtenä osana. Loppupelissä tämänkin korotuksen maksavat näiden palveluiden käyttäjät esimerkiksi maidon hinnassa, ruoan hinnassa, palveluiden hinnoissa ja tämän hakeyrityksen kautta lopulta lämmityksen hinnassa, eli tämä kiertyy tavallisten suomalaisten maksettavaksi myös muuta kautta kuin oman henkilöauton käytön kautta. Eli yhdessä yössä ensi

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

heinä-elokuun vaihteessa bensen hinta ja dieselin hinta nousevat tuon noin 5—6 senttiä litralta.

Rinteen hallitus tekee siis kaiken kaikkiaan yli 400 miljoonan veronkorotukset liikenteelle — yhtenä osana myös parafiinisen dieselöljyn verotuen poisto, joka tulee väistämättä nostamaan myös uusiutuvan dieselin hintaa, ja maanteiden tavaraliikenteen päästötaivoitteet menevät tämän toimenpiteen myötä yhä kauemmaksi. Hallitus siis tuolla parafiinisen dieselöljyn verotuen poistolla, josta esitys on myös eduskuntaan tulossa, rankaisee nimenomaan puhtaampien dieselien hintoja. Lopputuloksena oikeasti siis sekin on veronkiristys, mikä syö myös työllisyystavoitteita. Kun samaan aikaan hallitus suunnittelee uusia ruuhkamaksuja, käytännössä tiemaksuja, niin nekin iskevät kyllä kovalla tavalla juuri niihin ihmisiin, jotka asuvat maaseudulla, kehyskaupungeissa ja Uudellamaalla ja joutuvat käyttämään omaa autoa tullakseen esimerkiksi pääkaupunkiseudulle tai Tampereen, Turun, Jyväskylän tai Oulun seudulle töihin, missä on paljon työpaikkoja ja joudutaan käyttämään omaa autoa. Sinne myös nämä Rinteen hallituksen suunnittelemat ja, uskallan sanoa, myös pian esittelemät ruuhka- eli käytännössä tiemaksut tulevat iskemään. Toivon, että keskusta vielä vakavasti pohtii näitä toimenpiteitä. Nämä kurittavat maaseudun ihmisiä kovalla tavalla tämän polttoaineveron kiristuksen lisäksi.

Arvoisa puhemies! Oikeastaan loppuun voisi todeta sen, että vaikutus tällä bensen ja dieselin veronkiristyksellä on aika raju tavallisille suomalaisille ihmisille. Kuvasin äksen sen, mitä se tarkoittaa tavallisen auton käyttäjälle, miten se vyöryy sitten kuljetusten kautta palveluiden ja tuotteiden hintoihin. Kun sen lisäksi Antti Rinteen hallitus on samaan aikaan tekemässä myös lukuisia muita toimenpiteitä, jotka vaikuttavat esimerkiksi perheiden talouteen, niin esimerkiksi monen tavallisen, keskituloisen perheen verotus tulee ensi vuonna kiristymään. Samaan aikaan myös kotitalousvähennystä tullaan leikkaamaan, ja on monta muuta esitystä, joita vielä eduskuntaan ollaan tuomassa.

Aivan lopuksi, kun tämä hallitus autoilijoita aika kovalla kädellä rankaisee, niin yksi huoli on myös se, että autoveron alentaminen — jota tehtiin itse asiassa keskustan ja kokoomuksen ollessa hallituksessa vuosina 2016, 17, 18 ja vielä tänä vuonna 19 — päättyy nyt ensi vuoteen, eli enää autoveroa ei olla alentamassa. No, mitä meillä on autoveron tuotoille tapahtunut? Vaikka veroa laskimme keskustan ja kokoomuksen johdolla, myös perussuomalaisen ja sinistenkin ollessa hallituksessa, niin verotuotot itse asiassa kasvoivat. Eli meillä autokauppa elpyi Suomessa; ei tuotu enää välttämättä kaikkia niitä autoja kiihtyvällä tahdilla muualta, mitä aiemmin oli tuotu. Mutta nyt autovero ei enää ole laskemassa, ja tämä tulee osaltaan vaikuttamaan siihen, että autokanta ei enää uudistu eivätkä päästötkään tule pienemmiksi, sillä uudet autot ovat entistä turvallisempia ja päästöiltään pienempiä kuin nuo vanhat autot, joita esimerkiksi nyt kiihtyvällä tahdilla jälleen on tuotu Ruotsista ja Saksasta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola : Myönnän yhden vastauspuheenvuoron, edustaja Kalli.

17.21 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mielenkiintoista, että kokoomus edustaja Heinosen suulla on nyt näin huolestunut liikenteen polttoaineiden korotuksesta. Pieni historiakatsaus on ehkä tässä paikallaan. Vuoden 2011 energiaverouudistuksen jälkeen näitä liikennepolttoaineiden valmisteveroja on nostettu neljä kertaa, ja kaikkina näinä aikoina kokoomus on ollut hallituksessa.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Sinänsähän tämä ei ole mukava tehtävä nostaa liikenteen polttoaineiden verotusta. Tämä on kuitenkin mitoitettu kohtuullisesti, ja on ennen kaikkea tärkeää katsoa, mitä tällä rahalla saadaan aikaan. Kuljetusalan yrittäjien kuin myös tavallisten tienkäyttäjien näkökulmasta on erittäin tärkeää, että tiet ovat kunnossa, ja siksi on nyt tärkeää, että hallitus panostaa voimakkaasti perusväylänpitoon niin, että tiet eri puolilla Suomea saadaan [Puhemies koputtaa] entistä paremmin kuntoon.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tässä ilmeisesti halutaan debatoida enemmänkin. Te, jotka haluatte tätä, nouskaa seisomaan vielä kerran ja painakaa V-nappia.

17.22 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiaan ensi vuonna hallitus korottaa liikenteen polttonesteiden hintaa omilla aktiivisilla toimillaan, bensiiniä lähes kuusi senttiä litralta ja dieseliä kuusi ja puoli senttiä litralta, ja tämä todella tuntuu suomalaisten kukkarossa. Tässä mielessä haluan kysyä keskustan edustajilta, että ymmärrätkö te sen, että tämä vaikuttaa myös kaiken elinkeinotoiminnan kustannuksiin tuolla maaseudulla. Tässä tulee itse asiassa veroa veron päälle, kun yrittäjälle tai vaikkapa viljelijälle, maatalousyrittäjälle kaikki kustannukset kasvavat, oman tuotannon katteet heikkenevät ja sitten siitä pienemmästä käteen jäävästä osasta joutuu vielä maksamaan enemmän polttoaineitten hintoina esimerkiksi omasta asioinnistaan tai vaikkapa lasten harrastuksista johtuvan kulkemisen yhteydessä. Tämä jos mikä on aktiivista keskittämispoliittikkaa. Tässä mielessä kyllä toivoisin, että tätä korotusta polttoaineiden hintoihin ei tarvitsi tehdä.

Arvoisa puhemies! Kun hallituksen edustajat puhuvat siitä, että tähän vastaa vain yleisen kustannustason nousua, niin arvoisa puhemies, tällä hallitus synnyttää sitä kustannustason nousua nimenomaan sinne pitkien etäisyyksien alueitten [Puhemies koputtaa] ihmisille, kaikille niille suomalaisille, jotka tarvitsevat autoa asiointiinsa, työntekoonsa, harrastuksiinsa.

17.24 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aikamoista dramatiikkaa kokoomuksen edustajat täällä pystyvät esittämään ottaen huomioon kokoomuksen oman taustan näissä asioissa. Eduskuntavaalien allahan kokoomus esitti autoveron poistamista, [Timo Heinonen: Kyllä!] se on lähes 900 miljoonaa euroa vuodessa, ja se olisi korvattu sitten korottamalla nimenomaan liikennepolttoaineiden valmisteveroa, joka olisi merkinnyt 35:tä senttiä litralle. Ja kun — sitten tämä todellinen tausta — kokoomus on ollut vuosina 2012, 2014, 2015 ja 2017 korottamassa liikennepolttoaineiden valmisteveroa, [Timo Heinonen: Kyllä] niin täytyy todella ihmetellä näitä salipuheita tänään. Ja perussuomalaisetkin ovat olleet jo kerran lyhyen hallitustaipaleensa aikana tekemässä tämän saman teon. Eli me keskustelemme [Puhemies koputtaa] tästä jo kolmatta kertaa [Puhemies koputtaa] tässä salissa, ja samat asiat varmaan tänäänkin taas käsitellään läpi. [Puhemies koputtaa]

17.25 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tiedän, että edustaja Kiviranta yhtenä eduskunnan parhaista veroasiantuntijoista ymmärtää ja tietää sen, mistä tässä on tietysti kyse. Aiempina kertoina, kun kokoomuskin on ollut hallituksessa ja polttoaineveroa on kiristetty, on samaan aikaan tehty merkittäviä kevennyksiä työn verotukseen eli sitä painopistettä on siirretty. Kun olimme yhdessä teidän kanssanne halli-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

tuksessa, niin toimenpiteet olivat nimenomaan ne, että työn verotusta kevennettiin ja siirrettiin silloin jonkin verran sitä tälle puolelle. Ja tulokset olivat, edustaja Kiviranta, hyvin onnistuneita teidän kanssanne: meillä työllisyys parani ja ihmisten ostovoima kasvoi ja niin poispäin. Eli nyt täytyy muistaa, myös edustaja Kalli, kun katsotaan sitä, mitä tehdään, että voidaan toki polttoainetta silloin korottaa, jos tehdään samaan aikaan työn verotukseen vastaavat tai mielellään vähän isommat kevennykset, mutta te ette tee tällä hetkellä. Te rankaisette ensin polttoaineveroa kiristämällä, sen jälkeen [Puhemies koputtaa] tavallisen keskituloisen perheen työn verotusta kiristämällä, eli te annatte [Puhemies koputtaa] till till till, kaikki nämä veronkorotukset ihmisille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rantanen. [Esko Kiviranta pyytää puheen-
vuoroa] — Myös perussuomalaiset mainittiin teidän puheessanne.

17.26 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä sanoa, että nähtävästi keskustalle käy hallitus kuin hallitus ja verot kuin verot, riippuen aina siitä, kuka on kaverina.

Mutta se on kyllä sanottava tässä kohtaa, kun jälleen kerran työssä käyvien ihmisten verotusta kiristetään tällä polttoaineverolla, että tässä ihan samalla tavalla, kuten Heinonen hyvin kuvasi, tulee yritystoimintaan lisää kustannuksia, jotka tulevat sinne kuluttajahintoihin, joten tässä ei ole kyse pelkästään siitä, mitä maksaa se, että ajamme töihin. Mutta tuntuu toisinaan... En tiedä, oliko tarkoitus, että tässä on jonkun sortin ilmastotausta, mutta minusta on näyttänyt viime aikoina siltä, että ”ilmasto” on hyvä sana aina, kun nostetaan veroja ja sitten samaan aikaan lisätään maahanmuuttoa, ja tuntuu, että tämä ilmastokeskustelu pyörii näiden kahden ympärillä.

17.28 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan totta ja pidän erittäin tärkeänä, että tämä kustannustennousu kompensoidaan pieni- ja keskituloisille, ja näinhän tämä hallitus tekee. Etuuksia korotetaan ja pieni- ja keskituloisten ansiotuloverotusta kevennetään. [Kokoomuksen ryhmästä: Ei kevennetä!] 70 prosentin, siis suomalaisista 70 prosentin, ostovoima paranee hallituksen toimien ansiosta.

Mutta kysyisin kuitenkin edelleen kokoomukselta, onko todella niin, että kokoomus ei halua panostaa lisää perusväylänpitoon, teiden kuntoon, siihen, että kuljetusyrittäjien ja tavallisten ihmisten on hyvä ja turvallista liikkua eri puolilla Suomea, että tiet ovat kunnossa kaikkialla Suomessa.

17.28 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kallille toteaisin sen, että mitä hyötyä on kunnossa olevista teistä, jos ihmisillä ei ole enää varaa niillä teillä ajaa.

Kun katsoo tätä hallituksen ratkaisujen kokonaisuutta, niin kyllä tämä keskituloiselle autoilijalle on kylmää kyytiä. Keskituloisen palkansaajan käteen jää ensi vuonna 150 euroa vähemmän, ja sen lisäksi te korotatte polttoaineveroja. Jos mietitään reilu 30 000 kilometriä vuodessa autoilevaa, ehkä kehyskunnassa asuvaa perhettä, jossa on kaksi aikuista, polttoaineveron korotuksen kustannus on 300 euroa. Eli tämän perheen verotus toisin sanoen kiristyy reilu 600 euroa jo pelkästään palkan verotuksen kiristymisen vuoksi ja polttoaineveron kiristysten vuoksi.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Sitten on vielä ruuhkamaksut tulossa. Uudellamaalla esitetyn suunnitelman mukaan tämä on keskimäärin 700—1 000 euroa vuodessa [Puhemies koputtaa] autoilijalle. Käy niin, että kylmää kyytiä tulee, ja se kylmä kyyti on se, ettei [Puhemies koputtaa] ole varaa enää autoilla, täytyy kävellä.

17.30 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys polttoaineverojen 250 miljoonan euron kiristämisestä on tosiaan autoilijan kannalta hyvin synkkä, ja tämä hallituksen esityksen toteutuminen vaikeuttaisi esimerkiksi työssäkäyntiä ja työn vastaanottamista erityisesti niillä alueilla, joilla joukkoliikenne toimii heikosti tai sitä ei ole ollenkaan. Elinkustannusten noususta kärsivät tietysti työikäisten lisäksi kaikki suomalaiset, ja samoin elinkeinoelämä kärsisi kuljetuskustannusten noustessa.

Arvoisa puhemies! Kun lisäksi otetaan huomioon kaikki muutkin hallituksen suunnittelemaat työllisyys- ja talouskasvua heikentävät toimet, muun muassa sen suunnitelmat kotitalousvähennyksen leikkaamisesta lähes 100 miljoonalla eurolla, niin eipä hallitusta voi juurikaan kehua kulutuskysynnän ja työllisyysnäkyvien edistämisestä. Perussuomalaiset tulevatkin vaihtoehtobudjetissaan esittämään näiden molempien hallituksen esitysten peruuttamista ja tilalle paljon järkevämpiä toimenpiteitä valtiontalouden saamiseksi kuntoon.

17.31 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua ihmetyttää kokoomuksen kovin ristiriitainen linja päästöjen vähentämisessä. Polttoaineen verotuksen nostaminen on linjassa viime kaudella kahdeksan puolueen kesken sovitun ilmastopolitiikan kanssa, jossa tavoitteena on puolittaa liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Siihen nähden tämä korotus, mitä nyt esitetään, ei edes ole kovinkaan merkittävä, sillä se on vain indeksikorotuksen verran ja samalla pienituloisten käteenjäävien tulojen määrää kasvatetaan.

Kuten hyvin tiedämme, liikenne aiheuttaa noin viidesosan Suomen päästökaupan ulkopuolisen sektorin päästöistä. Monien arvioiden mukaan juuri liikenteessä päästövähennyspotentiaali on kaikista suurin. On aivan selvää, että autoilun tulee vähentyä.

Kokoomus puhuu pitkien etäisyyksien Suomesta mutta vastustaa samalla tienkäyttömaksuja. Onko niin, että ilmastopolitiikka on kokoomukselle [Puhemies koputtaa] vain puhetta, että käytännössä mihinkään ei saa koskea?

17.32 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllähän sen ymmärtää täällä, kun keskustan kollegoiden puheenvuoroja kuuntelee, että hätähän tässä tulee käteen, koska kyllä ihmiset muistavat sen, kun ensi vuonna polttoainevero kiristyy ja kuljetusyrittäjän tilanne heikkenee entisestään. Olen omassa kotivaalipiirissäni Satakunnassa tavannut paljon kuljetusalan yrittäjiä, jotka ovat jo nyt vaikeassa tilanteessa, ja tämä polttoaineveron korotus edelleen vaikeuttaa heidän asemaansa.

Edustaja Pitkolle totean sen verran, että ymmärtäisin tämän päätöksen edes jollain tavalla — silloinkaan en voisi sitä kannattaa, mutta ymmärtäisin hallituksen päämäärän — jos tällaisella päätöksellä olisi merkittävä päästöjä vähentävä vaikutus. Mutta hallitus itse omassa esityksessään toteaa, että tämän ratkaisun myötä liikenteen kokonaispäästöt vähenyvät 0,7 prosenttia. [Heikki Vestman: Ajatella!] 0,7 prosenttia. Tällä ei ole mitään tekemistä ilmastopolitiikan kannalta. Tämä on pelkästään fiskaalinen harjoitus, [Puhemies koputtaa] jonka tavallinen, ahkera työssäkäyvä ihminen ja kuljetusalan yrittäjä maksavat. [Heikki Vestman: Juuri näin!]

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

17.33 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Harmi, että edustaja Heinonen ehti jo täältä poistua, mutta on erittäin hyvä hänenkin huomata, että täällä eduskunnassa on hallituksen esitys, jonka mukaan ansiotulon verotusta kevennetään 200 miljoonalla eurolla ensi vuodesta lähtien. Se koskee pienimpien palkkatulojen, etuustulojen ja eläketulojen saajia. Korotetaan työtulovähennystä, eläketulovähennystä ja myös kunnallisverotuksen perusvähennystä.

Ensi vuonnahan ansiotuloverotus kaiken kaikkiaan ei kiristy. Se on sitten eri asia, että on kiky-sopimus, jonka mukaan vielä siirtyy eläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja työnantajalta työntekijälle, mutta se on minusta jo aikoja sitten kompensoitu palkansaajille.

17.34 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtio kerää tieliikenteestä jo nyt noin 8 miljardia euroa erilaisina verotuloina, joten luulisi siitä riittävän tien tön ja sen parantamiseen ja kunnossapitoon ilman uusia veronkorotuksia.

17.34 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En havainnut tuossa lakiesityksessä juurikaan arviota sen vaikutuksista linja-autoliikenteen kustannuksiin. Sillähän on merkitystä, kun ajatellaan vaikkapa juuri syrjäseutujen liikkumismahdollisuuksia etenkin sen jälkeen, kun henkilöautoilu kallistuu tämän esityksen myötä.

Liikenteen Lipasto-laskentajärjestelmällä laskien tämä veronkorotus nostaisi linja-autoliikenteen kustannuksia 12,4 miljoonaa euroa vuodessa valtakunnallisesti. Sillä olisi saman järjestelmän mukaan laskien, hintajousto huomioiden noin prosentin vähentävä vaikutus linja-autoliikenteen matkamääriin. [Heikki Vestman: Ei enää julkista liikennettä!] Se tarkoittaisi 2—3 miljoonaa matkaa vuodessa valtakunnallisesti. Sitten tämän päälle mahdollisesti tulisi vielä tämä [Puhemies koputtaa] parafiinisen dieselin veroedun poiston vaikutus. Eli ainakin liikenteen [Puhemies koputtaa] päästövähennystavoitteiden kannalta olisi pikemminkin tärkeitä lisätä joukkoliikenteen ja linja-autoliikenteen käyttöä kuin vähentää sitä, [Puhemies koputtaa] mitä tämä toimenpide tekee, ja toivoisinkin, että jos ministeriltä saisi tähän pienen vastauksen, millä tavalla tämä on tarkoitus huomioida. Onko mahdollista, että joukkoliikenteen [Puhemies: Minuutti on täynnä, arvoisa edustaja!] järjestäjille kompensoitaisiin rahallisesti nämä menetykset?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Koetetaan pitää tästä minuutista kiinni.

17.36 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt, kun hallitus on korrattamassa sekä bensiinin että dieselin pumppuhintoja, kysyisin, en tiedä, onko oikea ministeri nyt aitiiossa, mutta kysyn kuitenkin arvoisalta ministeriltä: Sillä kohtaa, kun bensiini ja diesel ovat lähes samassa hinnassa, mihin perustuu käyttömaksujen lisäksi diesel-käyttöisessä ajoneuvossa käyttövoimavero? Koska useimmiten juuri pieni kansalainen syrjäseudulla, missä ei ole joukkoliikennettä, hommaa jonkun halvan diesel-ajoneuvon, ja on aivan kohtuutonta, että siinä on vielä käyttömaksun lisäksi melkoinen käyttövoimavero. Onko tähän olemassa jotakin muuta ratkaisua? Tämä on aika kohtuutonta verrattuna bensiinautoilijaan.

17.37 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisille tosiaan henkilöauto on välttämätön osa niin arjen palveluiden saavutettavuutta kuin kaikkea

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

muuta asiointia ja ennen kaikkea työn tekemistä. Ja jotta meillä talouden pyörät pyörivät, tarvitaan tietysti myös erittäin hyvä tieinfrastruktuuri.

Arvoisa puhemies! Kun Suomessa liikenteestä kerätään veroja lähes 8,5 miljardia euroa vuosittain, niin täytyy löytyä valtion kassasta rahaa siihen, että tiet pidetään hyvin liikennöitävässä ja turvallisessa kunnossa ja pystytään myös tekemään uusia tarpeellisia infrastruktuuri-investointeja. Tässä mielessä ei voi perustella tätä tulevaa veronkorotusta sillä, että sillä toteutetaan tämä parlamentaarisen liikennejärjestelmätyöryhmän työ, vaan kyllä eduskunnan salissa on käsittääkseni täysin laaja yhteinen ymmärrys siitä, että infrastruktuurista pidetään joka tapauksessa hyvää huolta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Lundén, ja sen jälkeen puhujalistaan.

17.38 Mikko Lundén ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomessa on jo ennestään yhdet maailman kalleimmat polttoaineet ja niihin kohdistuva verotus. Näillä veronkorotuksilla hallitus aikoo vaikeuttaa tuntuvasti maaseudun ja pohjoisten syrjäseutujen elinoloja. Pitkät opiskelu-, ostos- ja työmatkat hankaloituvat nousevien kustannusten vuoksi. Yritystoimintaan veronkorotuksella on niin ikään haitallinen vaikutus, sillä valtaosa tavaroista Suomen maanteillä liikkuu kumipyörillä. Hallituksen toimenpiteet tarkoittavat käytännössä tiettyjen alueiden autioitumista, palveluiden ja työpaikkojen vähenemistä. Yhteiskuntamme maksaa niin kalliin hinnan näistä hallituksen vihreistä ilmastomuutoksen vastaisista tempauksista, ettei meillä ole yksinkertaisesti varaa tällaiseen. Verotuksen muuttaminen ei ole lainkaan välttämätöntä, ja se on hyvin lyhytnäköistä politiikkaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi vähäksi aikaa vielä puhujalistaan.

17.39 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys ei taida ilahduttaa muuta kuin verokarhua ja sitäkin vain hetkellisesti. Polttoaineveron korotus iskee kaikkeen siihen, mitä me tässä maassa tarvitsemme: aktiivisuuteen, työssäkäyntiin ja yrittämiseen — juuri siihen, mihin ihmisiä pitäisi päinvastoin kannustaa. 250 miljoonan euron korotus polttoaineveroon kurittaa tavallista autoilijaa ja kuljetusalan yrittäjää. Ihmiset huomaavat ensi vuonna bensapumpuilla, miten verotus kiristyy ja litrahinnat kasvavat yli 5 sentillä litralta. Tämä siksi, että nykyinen hallitus saisi maksatettua vaalilupauksensa, joiden perusteella tämä nykyinen hallitus saatiin kasaan.

Suomi liikkuu pyörillä. Polttoaineen hinta vaikuttaa koko yhteiskuntaamme, työnteon kannustimiin ja Suomen teollisuuden kilpailukykyyn. Jo nykyisellään Suomessa diesel on viidenneksi kalleinta, bensiini kolmanneksi kalleinta koko Euroopassa. Yhteensä liikenteestä kerätään yli 8 miljardia euroa verotuloja vuodessa. Hallituksen veronkorotuksen pullittaa bensapumpulla tavallinen perheenisä tai -äiti, joka käyttää työssäkäyntiin omaa autoaan. Kun samalla hallituksen budjetti merkitsee sitä, että tavallisen keskitulaisen palkansaajan verotus kiristyy ensi vuonna — edustaja Kalli, verotus kiristyy, ei kevene niin kuin täällä äsken keskustelussa annettiin ymmärtää — monelle palkansaajalle jää käteen palkastaan vähemmän kuin mitä jää tällä hetkellä. Täällä edustaja Kiviranta totesi, että kilpailukykyopimuksen sivukulujen kasvu olisi ikään kuin jo kompensoitu, mutta eihän se ole tavallisen työssäkäyvän ihmisen murhe katsoa, kun hän tulee töistä kotiin ja saa palkkakuitin, ja jos hän saa vähemmän käteen kuin mitä hän on saanut aikaisemmin, niin eihän se ole

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

sen tavallisen palkansaajan murhe pohtia, että mistä se johtuu, vaan arvoisat kollegat, se on meidän tehtävämme ja meidän vastuumme huolehtia siitä, että työnteon kannustimet säilyvät hyvinä tässä maassa. Ja se on nyt vastuu, arvoisa hallitus, mikä teidän täytyy kantaa.

Kuljetusalan yrittäjille veronkorotus merkitsee tämän lisäksi jopa tuhansien eurojen lisäkustannusta vuodessa. Moni yrittäjä on ottanut minun yhteyttä tästä päätöksestä, joka koetaan epäoikeudenmukaiseksi ja yrittäjyyttä rokottavaksi. Ei tämä hallituksen linja ole työntekoon ja yrittäjyyteen kannustava. Veronkorotuksella on myös vaikutuksensa elinkeinoelämälle ja teollisuudelle, joiden kilpailukyvyistä ja mahdollisuudesta työllistää suomalaisia meidän pitäisi tässä salissa pikemminkin huolehtia. UPM:n toimitusjohtaja Jussi Pesosen mukaan dieselin hinnankorotus tarkoittaa yhtiölle vuosittain 4 miljoonan euron lisäkustannusta. Tämä vastaa yhden kokonaisen paperikoneen vuotuista liikevoittoa, siis yhden vuoden kokonaista, vuotuista liikevoittoa. On siis selvää, että tällä korotuksella on myös isot vaikutukset suomalaisen teollisuuden kilpailukykyyn ja siihen kykyyn, miten yritykset pystyvät Suomessa ylipäänsä toimimaan. On selvä asia, että tämänkaltaisen lisäkustannus yrityksille ja kuluttajille heikentää sekä työnteon kannustimia että maamme kilpailukykyä. Ymmärrän kyllä, miksi keskustan kollegani ovat täällä salissa nostaneet tästä melkoisen äläkän, sillä kyllä ihmiset tulevat muistamaan sen, millaista politiikkaa tämä hallitus tekee. Se nähdään ensi vuonna sitten, kun bensapumpuilla hinnat taas nousevat.

Arvoisa puhemies! Tällä päätöksellä ei ole myöskään perusteita ilmasto- ja liikennepolitiikan kokonaisuuden kannalta. Korotuksen on arvioitu vähentävän liikenteen päästöjä vain 0,7 prosentilla. On selvää, että tällöin ilmastonäkökulmasta perusteet ovat turhia tai että päätöstä ei voida siitä näkökulmasta perustella. Tankkaaminen kallistuu, mutta päästöt syntyvät edelleen.

Annan suosituksen hallitukselle ja toivon, että tähän tartutte: Jättäkää tämä korotus tekemättä ja laittakaa tarmonne vero- ja liikennepolitiikkaan, joka tukee uusien käyttövoimien tuloa markkinoille, erityisesti kaasu- ja sähköautojen yleistymistä, puhtaampien polttoaineiden käyttöä ja Suomen autokannan uudistumista, sillä autokantamme on yksi Euroopan vanhimpia. Meille myös tuodaan vuosittain jopa 40 000 käytettyä, isomoottorista autoa, ja tämäkään ei tue päästöttömän liikenteen saavuttamista. Vetoan, arvoisa puhemies, valtiovarainministeri Lintilään: ottakaa maltti ja järki käteen ja perukaa tämä epäoikeudenmukainen päätös.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 17.44.

Keskustelua jatkettiin kello 19.21.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 10 käsittelyä.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

19.21 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Olisi kyllä tehnyt mieli sanoa tuohon edelliseen asiaan, että Hornetithan koottiin siellä Kuoreveden hallissa elikkä tässä mielessä Suomeen tuli töitä, mutta koska se ei liity nyt tähän asiaan, niin jätän sanomatta.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä polttoaineverojen kiristys on todella harmillinen uudistus hallitukselta. Ja se, että ensi kesänä sitten bensapumpulla noin 6 senttiä ja dieselpumpulla 6,5 senttiä kiristetään tavallisten suomalaisten autoilun kustannuksia ja tuodaan sitten verotusta verojen päälle, niin sillä valitettavasti esimerkiksi maaseudulla kyllä nopeutetaan sitä kehitystä, joka on viime vuosina johtanut siihen, että kaupungistuminen Suomessa on ollut varsin nopeaa, ja kaikki kaupungistumisen tuomat muutokset eivät ole hyvästä Suomessa. Esimerkiksi metsäkadon suurin aiheuttaja on urbanisaatio, kun joudutaan laajentamaan kaupunkeja voimakkaasti väestön muuttaessa pois tuolta aiemmilta asuinalueiltaan. Ja tässä mielessä haastaisin kyllä varsinkin Suomen Keskustan edustajia ottamaan kantaa siihen, onko tämä nyt toivottavaa kehitystä, kun tämä polttoaineverojen korotus niin voimakkaasti osuu nimenomaan maaseudun elinkeinotoimintaan, maaseudulla asumiseen, ja maaseudulla työssäkäyville ihmisille tässä tulee veroa veron päälle, kun työssäkäyvien verotus muutenkin on kiristymässä tulevana vuonna.

Liikenteestähän sinänsä jo kerätään 8,5 miljardia euroa veroja vuosittain, ja esimerkiksi siihen hallituksen sinänsä erittäin hyvään ja tarpeelliseen toimeen, että ensi vuoden talousarvioon esitetään, että päästään parlamentaarisen liikennejärjestelmän työryhmän esittämään 300 miljoonan euron lisäykseen perustienpidossa, täytyy kyllä löytyä rahaa muutenkin, kuin että entisestään täytyy 250 miljoonalla eurolla sitä autonkäyttäjän verorasitusta lisätä.

Joten tässä mielessä, arvoisa rouva puhemies, haastaisin kyllä nyt hallitusta ja erityisesti maaseudun puolestapuhujina tunnettuja monia päteviä keskustan kansanedustajia miettimään tämän esityksen mielekkyyttä ja sitä, voisiko tämän vielä kumota, ja miettiä, että lähdetäisiin puolustamaan maaseudun elinkeinoja, siellä yrittäjyyttä. Sieltä kuitenkin lähtee liikkeelle monia niistä pitkistä arvoketuista, jotka sitten täällä edelleen pääkonttoreissa jalostuessaan lopulta tuottavat ne vientitulot ja tulot, joilla sitten tämä suomalainen hyvinvointiyhteiskunta rahoitetaan. Eli elinvoimaisen maaseudun puolesta haluan tässä puhua.

19.25 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Polttoaineveron korotus puhuttaa ja tietysti hallituksen aikeet harmittaa. Hallitus ei taida nyt ihan täysin miettiä Suomen kilpailukykyä eikä myöskään yrittäjyyttä. Verotus näyttää ohjaavan liikennettä rautateille. Kuitenkin kumipyörät ovat ne, millä Suomi kulkee, ihan peruspyörillä. Kuitenkin tämä on unohtunut hallitukselta. Onhan näin, että suurempi osa ihmisistä Suomessa kulkee autolla nyt ja tulevaisuudessa. Autolla kuljetetaan ihmisiä, autolla kuljetetaan ruokaa, autolla kuljetetaan tavaroita. Autolla kulkee ja kuljetetaan enemmän kuin raiteilla. Toki rautatietkin ovat tärkeitä, sitä en sano, mutta jokainen meistä tarvitsee kumipyöriä. Vaikka kuinka käytetään raideliikennettä, tarvitaan silti kumipyöriä. Esimerkiksi ruoka, se kulkee ainakin josain vaiheessa aina kumipyörillä, niin maito, niin liha, niin jauhot.

Veronkorotus vaikuttaa: kulkeminen kallistuu, työmatkat kallistuvat, tuotteet kallistuvat, ja suomalainenhan maksaa. Kun Delhissä on sumuista, niin Suomessa pitkien matkojen maassa meidän autoilijoita tunnutaan syyllistävän. Suomessa haaveillaan sähköautoistamisesta, mutta jotenkin uskallan epäillä, että ei se ihan niin äkkiä tapahdu, tuskin helposti. Kuuleman mukaan Suomessa autojen arvo on keskimäärin 3 600 euroa, niin että ostavatko kaikki todella sen sähköauton? En jaksa oikein uskoa siihen. Hintatekijä on iso teki-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

jä. Olisi hyvä, jos hallitus peruisi tämän höttöisen tuntuksen ideansa. Perukaa polttoainevevon korotus.

19.28 Ari Koponen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys kasvattaa sekä yritysten että kotitalouksien kustannuksia, kuten tässä salissa on jo niin monta kertaa kuultu. Todelliset kustannukset ovat suurella todennäköisyydellä paljon suurempia kuin esitys antaa ymmärtää. Suomi on pitkien etäisyyksien maa, jossa autoilu varsinkin haja-asutusalueilla on usein välttämätöntä. Täten ihmisen liikkumista tulisi helpottaa eikä hankaloittaa niin kuin tämä esitys tulee nyt tekemään. Tällä esityksellä tulee olemaan negatiivisia vaikutuksia esimerkiksi apua tarvitsevien perheiden lasten harrastusmahdollisuuksiin, ja se lisää sitä kautta eriarvoisuutta.

19.29 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin huomiota siihen, että sen jälkeen kun Antti Rinteen hallitus on muodostettu, niin kokoomuksen eduskuntaryhmän puolelta on tullut hyvin monessa puheenvuorossa kipakkaa arvostelua toisaalta velkaantumisesta, toisaalta siitä, että hallitus ei ole tehnyt riittävästi ilmastotekoja heti näinä ensimmäisinä kuukausinaan. Nyt tämä liikennepolttoaineiden, nimenomaan fossiilisten liikennepolttoaineiden, veronkorotus ei ole sinänsä mikään iso asia mutta kuitenkin auttaa jossain määrin näihin molempiin. Se lisää valtion tuloja noin kaksi- ja puolisataa miljoonaa euroa, ja lisäksi nostetaan yhden tai oikeastaan kahden fossiilisen polttoaineen verotusta hieman. Kun nyt verrataan sitten sitä, miten tämä suhtautuu liikennepolttonesteen hintojen ja verotuksen kehitykseen ylipäättänsä, niin hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että viime vuonna bensiinin valmistevero oli kuluttajahintaindeksillä noin 3 prosenttia alempi ja ansiotasoindeksillä verrattuna noin 5 prosenttia alempi kuin vuonna 2010. Eli tämä veronkorotus, joka nyt tulee, on vain pari prosenttiyksikköä korkeampi kuin nyt ihan pelkkä vuoden 2010 verrattu inflaatiokorjaus.

Lisäksi vertaisin siihen, miten raakaöljyn maailmamarkkinahintojen muutos on vaikuttanut molempiin. Tänä vuonna bensiinin kuluttajahinta on keskimäärin noin 14 senttiä matalampi kuin vuonna 2012 mutta toisaalta 24 senttiä korkeampi kuin vuonna 2016. Dieselin kuluttajahinta on myös noin 14 senttiä matalampi kuin vuonna 2015 ja 15 senttiä korkeampi kuin vuonna 2016. Eli jos vertaa tähän 14—24 sentin hintavaihteluun, mikä aiheutuu raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan muutoksesta, niin tässä nyt kuitenkin bensiinin osalta veromuutos on vähän yli 5 senttiä ja dieselille myöskin vähän yli 5 senttiä litralta eli kysymys on kuitenkin vain murto-osasta sitä hintamuutosta, minkä maailmanmarkkinahintojen heittelehtiminen on aiheuttanut.

Tällä haluaisin nyt vain suhteuttaa sitä, onko kysymys dramaattisista elinkustannusten muutoksista niille ihmisille, joiden arki on henkilöauton varassa, vai ei.

19.32 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä polttoaineiden hintojen korotus on tarjonnut harvinaisen helpon tavan oppositiolle politikoida. Tässä lyödään rumpua niin kuin me tässäkin puheenvuoroja tänäänkin kuuntelimme. Edustaja Reijon vetosi sydäntä särkevästi hallitukseen, pyysi hartaasti, että peruuttakaa tämä, ja edustaja Koponen perään sitten viittasi jo, kuinka lasten harrastuksia tällä rokotetaan ja kiusataan maaseudun asukkaita ja niin edelleen. Tässä on kysymys harvinaisen selvästä pikkupolitikoinnista, jota tässä tapahtuu.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Minusta edustaja Hassin puheenvuoro oli painava. Hän osoitti siinä konkreettisilla luvuilla, että käytännössä tämä polttoaineverojen korotus on vastausta vain inflaatioon, eli inflaatiotarkistuksen verran tässä nostetaan, joka on käytännössä täysin neutraali suhteessa siihen, että kustannusrasitetta siirrettäisiin voimakkaasti johonkin erityisemmin.

Mutta tässä on myöskin periaatteellinen kohta. Yksi periaatteellinen näkökohta on hallituksen ohjelmassa viitattu ilmastomuutokseen vaikuttaminen. Tämä on pieni ele, siis hyvin pieni ele siinä suhteessa. Isompi ele se on siinä suhteessa, kun täällä pohdiskellaan ylipäätään liikenteen verottamista, ja siitäkin on paljon käyty keskustelua. Jos liikenteen verotusta on — ja sitä on meillä suomalaisessa yhteiskunnassa ja pitääkin olla — niin tämä polttoaineen verottaminen on se oikein verotuksen muoto liikenteelle. Siinä suoraan verotetaan liikenteessä käyttömääriä, eli siinä verotetaan sitä, kun käytetään autoa, jolloin se käyttää polttoaineita. Se on huomattavasti mielekkäämpi verotuksen muoto kuin se keskustelu, mitä on täällä käyty esimerkiksi tietulleista tai ruuhkamaksuista tai vastaavista, jotka ovat sitten kuormaa kuorman päälle, mikä liittyy ylipäätään autoilun verotukseen. Polttoaineverotus on luonteva, järkevä tapa verottaa liikennettä, ja tehtäköön siinä nämä luontevat inflaatiotarkistukset.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden rajat ylittävien hybridijärjestelyjen verotuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 68/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

17.44 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esitys perustuu vuonna 2016 hyväksyttyyn niin sanottuun veronkiertodirektiiviin. Sen viimeiset implementoitavat toimet ovat tämä hybriditilanteita koskeva sääntely sekä myöhemmin annettava esitys, jossa säädetään yritysten varojen arvonnousun verottamisesta silloin, kun varat siirtyvät Suomen verotusvallan ulkopuolelle.

Tämän esityksen tarkoituksena on estää niin sanotut hybridijärjestelyt. Hybridijärjestelyillä tarkoitetaan tilannetta, jossa eri valtioiden verotuksessa rahoitusvälinettä tai siihen perustuvaa suoritusta, suorituksen maksajaa tai suorituksen saajaa kohdellaan eri tavalla. Hybridijärjestelyissä verokohtelun eroavuudet johtuvat siitä, että verotuksessa syntyy kaksinkertaisia vähennyksiä ja tuloja jää verottamatta.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi menon vähennyskelpoisuutta ja tulon veronalaisuutta koskevista poikkeuksista, joita sovelletaan etuyhteystilanteissa sekä niin sanotuissa strukturoiduissa järjestelyissä. Tällaiset hybridijärjestelyyn liittyvät menot eivät ole verotuksessa vähennyskelpoisia, jos tuloa ei veroteta toisessa valtiossa tai meno vähennetään kahteen

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

kertaan. Lisäksi hybridijärjestelyyn perustuva tulo on veronalaista siltä osin kuin maksaja on vähentänyt suorituksen eikä vähennystä ole evätty.

Lakia sovellettaisiin yhteisöjen sekä henkilöyhtiöitten verotuksessa. Muutoksia ehdotetaan tehtäväksi myös elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin, tuloverolakiin ja maatilatalouden tuloverolakiin, joissa viitataan nyt säädettäväksi esitettyyn eräiden hybridijärjestelyjen verotuksesta annettavaan lakiin.

Lakien on tarkoitus tulla voimaan 1. päivänä tammikuuta 2020, ja niitä sovellettaisiin vuodelta 2020 toimitettavassa verotuksessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt lähete keskusteluun, johon varataan enintään se 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Näyttää menevän reilusti alle 30 minuutissa, ei ole puhujia listalla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle raportoitavia rajat ylittäviä järjestelyjä verotuksen alalla koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 69/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Tätäkin lähete keskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia, ja tämänkin asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta ennalta sovittuja menettelytapoja

Keskustelu

17.47 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että tietyistä verosuunnittelujärjestelyistä pitäisi ilmoittaa Verohallinnolle, jotta se voisi raportoida järjestelyistä automaattisesti muille EU-maille. Verotusmenettelylakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset raportoitavien järjestelyiden ilmoittamisvelvollisuudesta ja niiden laiminlyöntien sanktioinnista. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi erillinen laki raportoitavista järjestelyistä, jotka sisältäisivät säännökset raportoitavista järjestelyistä, ilmoitettavista tiedoista, ilmoittamisvelvollisista ja ilmoittamiseen liittyvistä menettelyistä.

Järjestely olisi raportoitava, jos se liittyy useampaan valtioon, täyttää tunnusmerkin ja on saavuttanut raportointikypsyyden. Verohallinto ilmoittaisi direktiivin edellyttämät tiedot raportoitavista järjestelyistä muille jäsenvaltioille välittämällä tiedot komission keskusrekisteriin. Osa tiedoista olisi anonymisoituina myös komission käytettävissä, jotta se voi valvoa direktiivin toteutumista.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Laki tulisi voimaan vuoden 2020 alusta. Lakia sovellettaisiin järjestelyihin, jotka ovat raportoitavissa 1.7.2020 tai sen jälkeen, erältä osin kuitenkin järjestelyihin, jotka ovat raportoitavissa 25.6.2018 tai sen jälkeen.

Esitys perustuu EU-lainsäädäntöön automaattisesta verotietojen vaihdosta jäsenmaiden välillä. Raportoinnin avulla viranomaiset saavat tietoja rajat ylittävistä verosuunnittelujärjestelyistä, joihin voi sisältyä veronkiertoa tai veron välttämistä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuntalain 142 ja 144 §:n ja pienten erillisten alueiden siirtämisestä kunnasta toiseen kuntaan annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 61/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

Tätäkin lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta ennalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.50 Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä lakiesityksessä — jonka nimi kuulostaa jotakuinkin ehkä, ei voi sanoa oudolta, mutta se ei ehkä kuvaa sitä sisältöä, mistä tässä erityisesti on kyse — elikkä lakiesityksessä ”pienien erillisten alueiden siirtämisestä toiseen kuntaan annetun lain muuttamisesta” taustalla on TEAS-selvitys, jossa on kuntien ja maakuntien muutoksenhakujärjestelmien kehittämisestä kyse ja jossa on erittäin perusteltua työtä tehty. Sen takia iso kysymys tässä lakiesityksessä on se, että kuntalain muutoksenhakua muutettaisiin niin, että muutoksenhakulupa ja valituslupa korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttävät valituslupaa. Tämä sama käytäntöhän on jo kuntien puolella tai kuntiin liittyvissä asioissa muun muassa ympäristö- ja rakennuslupien osalta, ja nyt tämä tulisi myöskin näihin kunnallisvalituksiin. Meillä on siellä lakiesityksessä kirjattu niitä määriä, kuinka paljon näitä tällä hetkellä on olemassa ja minkälaisia korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyajat näiden osalta ovat, plus ne, kuinka paljon niistä on tehty niitä muutoksia.

Tässä joillakin voi herätä se kysymys, kavennetaanko tässä kuntalaisten oikeuksia, mutta meidän näkemysmme mukaan ei, kun yhä edelleen siis demokratiaan kuuluva valitus-oikeus on olemassa elikkä kunnallisvalitus säilyy. Mutta tämä automaatti poistuu, että kaikki ne voidaan saman tien, jos tulee epämieluisa lopputulos sieltä ensimmäisestä asteesta, siirtää ja viedä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tämäkin on mahdollista, mutta se vaatii sen luvan elikkä sen perusteen ensin, jotta sen saa vietyä sinne eteenpäin. Ja tästä syystä sitten tämä esitys on tänne tullut, elikkä helpotetaan jonkun verran tätä byrokratiaa, jos tätä yksinkertaistusta haluaa käyttää.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Sitten nämä — mikä täällä lukee — pienten erillisten alueiden siirtämiseen ynnä muuhun liittyvät ovat enemmän teknisiä muutoksia, joissa siis kirjataan tänne tämä Digi- ja väestötietovirasto ja Maanmittauslaitos ja muut tällaiset muutokset, jotka sitten liittyvät niihin kohtiin, kun esimerkiksi kuntia yhdistetään tai siirretään joitakin alueita jonkun toisen kunnan alueiksi tai muita semmoisia, eli näihin liittyy näitä teknisiä yksityiskohtia.

Mutta tämä valituslupakäytäntö korkeimpaan hallinto-oikeuteen kunnallisvalituksista on tämän esityksen sisältö. — Kiitos.

17.53 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tämä on varmasti hyvä ja perusteltu esitys, ja tosiaan, kuten taitavaksi tunnettu ministeri Paatero hyvin tätä esitystä kuvasi, tässä on ehkä kaksi ulottuvuutta.

Mutta en malta olla nyt ministeriltä kuitenkaan kysymättä sitä, mikä ei nyt, arvoisa puhemies, juuri liity tähän hallituksen esitykseen, mutta kun keskustellaan nyt näitten kuntarajojen siirtämisestä, niin eihän kuitenkaan hallitus aio kokonaan luopua siitä, että tuettaisiin kuntia löytämään tällaisista strategisista kuntaliitoksista uutta dynamiikkaa niihin seutukuntiin, missä varmasti sitä voitaisiin tällaisten hallintorakenteitten ravistelemisella saavuttaa? Meillä on viime vuodet keskitytty tähän sote-rakenteen uudistamiseen Suomessa, ja tietysti haluan toivottaa nykyiselle hallitukselle menestystä siinä, koska on aivan välttämätöntä, että rakenteita uudistetaan, mutta ei pitäisi jäädä pelkän soten uudistamisen vangiksi vaan myös luoda kunnille toimintaedellytyksiä. Joten tässä mielessä, jos puhemies sallii, niin kun meillä on ministeri Paatero nyt täällä eduskunnan edessä, niin josko häneltä voisi vähän kuulla visiointia tästä kuntakentän tulevaisuudesta laajemmin.

17.54 Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero: Arvoisa herra puhemies! Tämä, kuten Autto totesi, ei kuulu tähän lakiesitykseen mutta sinänsä sivuaa aika kiinteästi, koska tässä lakiesityksessä on myöskin näitä kuntien osien osuuksia. Meillä on jo olemassa laki, että jos kaksi kuntaa yhdistyy ja toisen kunnan yhdistyessä valtionosuuksiin olisi tulossa alenema, niin tämä voidaan kompensoida. Meillä on olemassa mahdollisuus jo tällä hetkellä tukea tänä vuonna yhteen kertaan selvitystä. Jos tehdään kuntien yhdistämisestä selvityksiä, niin tätä selvitystyötä voidaan tukea, ja tällä hetkellä — olen sanonut julkisuuteenkin — kyllä mietimme yhä edelleen, onko vielä joitakin semmoisia keinoja, joilla voitaisiin näissä kohdin sitten olla kunnille ehkä motivaatiota lisäävänä täältä valtion puolelta, vaikka tällä hetkellä meillä sitä suoranaista rahaa, jota esimerkiksi Paras-hankkeessa on käytetty, ei kuntien yhdistämiseen ole.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle kuntien taloustietojen tuottamista ja raportointia koskeväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 60/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Tätäkin varten lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta ennalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.56 Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuntien taloustietojen tuottaminen ja raportointia koskeva lainsäädäntö tulee helpottamaan kaikkien kuntien tilannetta — ja mahdollisesti sitten tulevaisuudessa tämä malli siirtyy sote-maakuntien käyttöön — siltä osin, että kun tällä hetkellä tilanne on, monet teistä, meistä kuntapäättäjänä tietää, että kuntien on raportoitava hyvin erilaisia ja eri tavoin kerättyjä tietoja myöskin omasta taloudestaan. Nyt on tarkoituksenmukaista yhtenäistää tätä, ja sen takia ajatus on, että jotta valtion tasolla olisi vertailukelpoiset tiedot ja myöskin kunnille omaan päätöksentekoon vertailukelpoisia tietoja toisten kuntien tilanteista, on hyvä, että meillä on yksi paikka, josta nämä kaikki tiedot voidaan saada.

Tämä automatisointi helpottaa myöskin sitä, että niitä niin sanotusti käsin tehtyjä raportointeja voidaan vähentää. Useammasta eri raportointikanavasta päästään nyt yhteen kanavaan. Tämä on se koko asian varsinainen ajatus.

Kun tämä tulee digitaalisesti tehtäväksi, niin on olemassa myöskin se kysymys, kuinka paljon tämä vaatii kunnilta satsauksia. Tähän osittain on pystytty ja haluttu vastata myöskin niin, että tämä 30 miljoonan euron digituki, joka on nyt ollut haussa, voidaan, jos kunnat niin haluavat, osittain käyttää juuri tähän tarkoitukseen, siihen että kuntien raportointimahdollisuudet voidaan digitalisoida, minkä jälkeen raportointi sujuisi huomattavasti helpommin. Nämä rahoitukset ovat juuri käsittelyssä, ja katsotaan, mitenkä paljon — ainakin alustavasti, kun katsoin, niissä jonkun verran on juuri tähän ajateltuna.

Tähän samaan liittyy se, että tämä raportointi tulee tulevaisuudessa Valtiokonttorille. Ja sen takia Valtiokonttorille on ajateltu tässä siirrettäväksi se vastuu ja myöskin rahoitus siitä, että se pystytään sieltä kautta hoitamaan.

Sitten on kysymys siitä, onko tämä uusi vai laajeneva tehtävä. Me olemme Kuntaliiton kanssa päätyneet yhteiseen ajatukseen, että tämä ei ole uusi eikä laajeneva tehtävä, vaan tämä on itse asiassa vähenevä tehtävä, kun monesta raportoinnista päästään yhteen raportointikanavaan. Sen takia tässä ei ole näitä vaikutuksia, kun hallitusohjelmassa on luvattu, että kompensoidaan. Tässä on ajatuksena, että tulevilta vuosilta muutamia satoja tuhansia euroja valtionosuuksista voidaan vähentää, kun kunnilta vähenee tätä työtä sen osalta, että näitä raportointeja tapahtuu vain yksi ja sekin suoraan, niin että se voidaan digitaalisesti, automaattisesti ohjata sinne Valtiokonttoriin, jotenka sitä työtaakkaa kunnilta tässä tapauksessa vähenee pois.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Toivottavasti tämä saadaan nopeasti eteenpäin, koska tavoitteena olisi myöskin edetä nopeasti. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja sitten keskustelua.

18.00 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Kuntien taloustietolaki on kannatettava uudistus, jolla tavoiteltavat edut kaikki jo varmaan tuntevat. Kiitos tästä esittelystä ministeri Paaterolle.

Perusteluissa ja valmistelussa on kuitenkin useita kuntien ja kuntakonsernien todellisuudelle vieraita elementtejä, jotka aiheuttavat uudistukselle ja sen kohteena oleville yhteisöille merkittäviä riskejä.

Tämän uudistuksen onnistumisen kannalta pääkysymys ei ole se, miten tiedot saadaan kuntien ja kuntayhtymien järjestelmistä ulos, vaan se, miten tiedot saadaan niihin sisään. Uudistuksessa yhdenmukaistetaan ja automatisoidaan tietoja ja raportointia eteenpäin ja tämän automatisoinnin ajatellaan mahdollistavan säästöjä. Kuntien ja kuntayhtymien tietojärjestelmistä ei kuitenkaan lähde mitään eteenpäin, ei manuaalisesti, saati sitten automaattisesti, ennen kuin tarvittavat tiedot on saatu niihin sisään oikeina ja oikea-aikaisina.

Uudistus muuttaa lukuisten kohdeyhteisöjen talouden ja toiminnan ohjauksen yksityiskohtaisuutta, sisältöä, volyymia ja rytmitystä pysyvästi ja siten myös kustannuksia pysyvästi korkeammiksi. Sekä omat että palveluiden hankintakustannukset tulevat nousemaan.

Arvoisa puhemies! Vaikka ontuen voitaisiin perustella, ettei kyse ole uudesta kuntien lakisääteisestä velvoitteesta, näyttää vahvasti siltä, että ainakin pienemmät kunnat sekä kuntakonsernien yhtiöt tulevat olemaan uudistuksen ja sen kustannusten kanssa helisemässä.

Lisäksi esityksen vaatimus siitä, että kuntien ja kuntayhtymien on velvoitettava ostopalveluita tuottavat yritykset erittelemään laskunsa taloustietojen raportointivaatimusten mukaisesti, on joltain toiselta planeetalta. Miten yritykset voisivat tietää kuntien, liikelaitosten, kuntakonsernien, yhtiöiden ja kuntayhtymien laskentakohteet ja kustannusten kohdistusperiaatteet, elleivät nämä tiedot selviä yksikäsitteisesti tilauksista. Tällä hetkellä kuntien ostaminen on ehkä euromääräisesti pääosin hallittua, mutta tositemäärillä mitattuna täyttä sirkusta.

Arvoisa puhemies! Keskeiset uudistuksen toiminnalliset ja taloudelliset riskit piilevät sen aikataulussa. Käyttöönottoajankohdan päättämällä tilanteessa, jossa sisältöä ei ole vielä määritetty, suorastaan kerjätään katastrofia tapahtuvaksi. Kun sopassa on näin paljon kokkeja, suunnitteluun tulee kulumaan kaikki aika, niin ettei toteutukseen, testaukseen ja käyttöönottoon tule jäämään tarpeeksi aikaa.

Suurin osa kohdeyhteisöistä nojaa ulkopuolisiin taloushallinnon, raportointipalvelujen ja konsultoinnin tarjoajiin. Vaikka tavoitetilä on kaikille yhteinen, lähtötilanne on jokaisella kohdeyhteisöllä erilainen, ja siten uudistuksen käyttöönottoprojektit ovat kaikki erilaisia.

Kuluva vuosi tulee olemaan kunnille taloudellisesti historiallisen heikko, kaikkien aikojen heikoin. Uudistuksen taloudellinen ja toiminnallinen kuorma osuu esitetyssä muodossa erittäin huonoon saumaan. Uudistuksen jatkovalmistelu tuleekin uudelleenajoittaa siten, että käyttöönottoaikataulusta päätetään vasta sitten, kun määrittelyt on tehty ja osapuolilla on ollut mahdollisuus arvioida realistiset kustannukset sekä toteutus- ja käyttöönottoaikataulut ja lausua niistä.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Tuolloin tulee myös varmistua siitä, että kunnat saavat riittävän taloudellisen korvauksen uudistuksen investointi- ja käyttökustannuksista eivätkä joudu epätasa-arvoiseen asemaan.

Ei sössitä tätä tärkeää uudistusta kiireellä. — Kiitos.

18.04 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Suomalaiset kunnat ovat suorastaan hämmästyttävä menestystarina sieltä 150 vuoden takaa, 1860-luvun kuntauudistuksesta lähtien. Kunnissa ja kaupungeissa ympäri maata on pystytty käytännössä toteuttamaan se, mitä ymmärrämme pohjoismaisena hyvinvointiyhteiskuntana. Tässä ajassa kuntien taloutta haastetaan monella tavalla, ja kun katsomme kuntatalouden tulevaisuutta, on selvää, että mitään ylimääräisiä taakkoja ei pitäisi kuntien harteilla olla, jotta siellä kyetään nimenomaan tästä hyvinvointitehtävästä suoriutumaan. Tässä mielessä tämä hallituksen esitys on tervetullut, että pyritään tätä raportointivelvoitetta, joka monin tavoin on kunnille aika raskas taakka, yksinkertaistamaan ja selkiyttämään.

Arvoisa puhemies! Ehkä tähän liittyen kysyn, että kun nimenomaan tietojärjestelmät ovat se keskeinen pullonkaula siinä, että oikeaa tietoa on käytettävissä muodossa oikeassa paikassa oikeaan aikaan, niin miten ministeri Paatero arvioi sitä, että kun nyt on varattu tämä 30 miljoonaa euroa tähän digitukiohjelmaan — riittääkö se siihen työhön, mitä kunnissa oikeasti pitää tehdä, kun kysymys pelkästään uusissa ict-hankinnoissa vuositasollakin on miljardiluokkaa? Että saataisiin sillä tavoin yhtenäiset järjestelmät Suomeen, että ne todella palvelevat paitsi näitä tiedon tuottamisen tarpeita niin esimerkiksi ihan konkreettisesti vaikkapa sote-alalla sitä, että työntekijöillä on käsitys siitä, että tietojärjestelmät ovat niin yhteensopivia, että vaikkapa työntekijöiden liikkuvuus on mahdollista.

Tiedän esimerkiksi jo vähän ikääntyneempien työntekijöitten kertomusten pohjalta, että on hankalaa siirtyä vaikkapa terveyskeskuksesta toiseen, jos niissä on täysin erilaiset käyttöjärjestelmät. Ne ovat kuitenkin niitä arjen työskentelyssä kaikkein tärkeimpiä työkaluja. Joten tässä mielessä kysyn ministeriltä sitä, miten nyt aiotaan koordinoida sitä, toisaalta tukea mutta oikeasti myös ohjausta kunnille, niin että nämä digipuolen, ict-puolen asiat saadaan viimein oikeasti täysin palvelemaan niin kuntia kuin kaikkia meitä kuntalaisia?

18.06 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kunnissa on vähän kummallisuuksia raportointijutuissa. Esimerkiksi valtio laittoi omaishoitoon satoja miljoonia viime vuosina, siis satoja miljoonia. No, omaishoitajat olivat tyytyväisiä, kuntalaiset olivat tyytyväisiä, kuntapäätäjät olivat tyytyväisiä. Mutta mitä sitten tapahtuikaan? Mitenkä niille rahoille kävikään?

Jos valtio laittaa rahaa omaishoitoon, se raha ei välttämättä mene siihen, mikä on aika erikoista — se korvamerkitään johonkin, mutta se ei kuitenkaan mene perille asti. Ihmettelen sitä kovasti. Kunnilla on aika iso itsemääräämisoikeus, ja se johtuu ihan siitä. Eliikkä raha voitiin käyttää ihan johonkin muuhun tarkoitukseen.

THL:hän tätä kyseli ja sai vastauksen, että ne rahat eivät aina menneet siihen tarkoitukseen. Eliikkä olisi seurattava, menevätkö ne rahat siihen omaishoitoon vai eivät. Se on vähän sama asia kuin jos minut laitetaan ostamaan kaupasta ruokaa ja minä ostan sieltä leluja ja karkkia ja tulen takaisin oikein tyytyväisenä ja minua ei nuhdellakaan siitä — eihän se

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

nyt näin voi kuntien kohdalla olla. Ilman muuta seuranta tarvitaan, näissä pitää olla hyvin tarkkana. Jatkossa seuranta pitäisi olla parempaa.

18.08 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen tavoite on hyvä ja perusteltu, niin kuin täällä on todettu. Kuntien taloustilanteen ollessa nyt varsin haasteellinen on erityisen tärkeää, että me saamme kuntien taloustiedoista vertailukelpoista tietoa. Me tarvitsemme luotettavaa, ajantasaista ja vertailukelpoista tietoa kuntien ja valtion päätöksen tekemisen pohjaksi, jotta me voimme tehdä niitä tärkeitä päätöksiä, joilla varmistetaan, että kuntien talous saadaan terveemmälle pohjalle.

On tärkeää yksinkertaistaa menettelytapoja ja vähentää raportoinnista aiheutuvia kustannuksia. Tämän esityksen tavoitteenahan on, että taloustiedot kerättäisiin tilivuodesta 2021 alkaen Valtiokonttorin yhdenmukaisen systeemin mukaisesti ja että ne olisivat avoimen datan periaatteen mukaan helposti saatavilla. Tätä pidän myös tärkeänä elementtinä tässä uudistuksessa. Nykyäänhän taloustietojen raportointi perustuu suosituksiin ja esimerkiksi vertailukelpoisuudessa on isoja ongelmia.

Varmasti on niin, että tämä on sen verran mittava muutos, että muutoskustannuksia tulee, kun kunnat opettelevat uuden systeemin käyttöä, mutta pidemmällä aikavälillä tavoitteena tietysti tulee olla, että saadaan aikaan säästöjä, kun meillä on selkeä ja yhdenmukainen systemi. Kuntatalouden seuraaminen ja vertailtavuus paranee, mikä helpottaa sekä valtion että kuntien omaa talousohjausta.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys tavoitteineen on tosiaan kannatettava, ja lähtökohtana tulee olla, että tämä on tärkeä digiaskel, joka helpottaa kuntien talousvastaavien elämää ja täällä myös meidän elämäämme, kun kuntien taloutta koskevia päätöksiä teemme. Mutta on tärkeää, että tämä uudistus valmistellaan nyt huolella ja että muutosvaiheeseen on myös osoitettavissa riittävä tuki. — Kiitos.

18.10 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä oli tärkeä puheenvuoro koskien tätä kuntien palvelujen digitalisointia, mikä on luonnollisesti tärkeä asia meille, kehittää yhteiskuntaa myöskin tähän digisuuntaan. Mutta haluaisin muistuttaa, kun yhteiskunnassa on myöskin jonkinlainen hype tämän digitalisoitumisen osalta, että meillä on merkittävä joukko kansalaisia, jotka ovat automaattisesti näiden digipalvelujen ulkopuolella. Tässä tapauksessa viitataan ennen kaikkea seniorikansalaisiin, ikäihmisiin. On hyvä muistaa, että yli 75-vuotiaista 80 prosentilla ei ole tietokonetta käytössään, ja kun mennään yli 85-vuotiaisiin, niin siellä on jopa kolmasosa ihmisiä, joilla ei ole edes matkapuhelinta käytettävissään. Meillä on Suomessa noin 300 000 seniorikansalaista, jotka ovat kyvyttömiä käyttämään näitä digipalveluita, ja se ei auta, että me lähdemme liikkeelle siitä, että koulutetaan, koulutetaan, koulutetaan käyttämään niitä digipalveluita. Se on vähän sama kuin kehottaisimme vammaista juoksemaan. Se ei vain onnistu, koska he elävät toisessa yhteiskuntatodellisuudessa.

Sen takia minä haluaisin vedota voimakkaasti hallitukseen ja myöskin kuntapäättäjiin ja kuntiin, että älkää menkö liian pitkälle näiden digipalvelujen kautta tapahtuvassa julkisessa palvelutarjonnassa, koska me viemme ihmiset täysin kohtuuttomaan tilanteeseen ja meillä syrjäytyy merkittävä osa kansalaisia ulos jopa peruspalveluista. Meillä jopa verotus siirretään kohta kokonaan digimuotoihin, joka on tämmöisiä aivan perustavia palveluja. Osa ihmisistä kokee itsensä ulkopuoliseksi kansalaisiksi, ja tästä halusin varoittaa.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

18.11 Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero: Arvoisa herra puhemies! Hyviä huomiota, hyviä kommentteja.

Tähän aikatauluun olisinkin voinut kyllä jo alun perin sanoa, että ajatus on, että — voi olla, että on silti haastavaa — ensi vuosi, vuosi 20, olisi tämän käyttöönottoa, mutta varsinainen raportointi lakisääteisesti olisi sitten vuoden 21 alusta, elikkä ensi vuodesta laki kylä voimaan, mutta se ensi vuosi olisi sitten myöskin tätä koulutusta siellä alueilla, näitten yhtenäisten, ei kriteerien vaan raportoitavien asioiden määrittelemistä ja muuta, plus sitten sen kysymistä, että mitenkä siellä kunnissa siihen järjestelmään päästään. Siihen liittyy myöskin kysymys siitä, riittääkö tämä 30 miljoonaa — ensi vuodelle on muistaakseni 40 miljoonaa. Ei missään tapauksessa. Siis kunnathan ovat monet tehneet jo satojen miljoonien eurojen satsauksia erilaisiin digitalisointijärjestelmiin, jotka liittyvät ihan työntekijöiden työvälineisiin ja osittain, niin kuin tässä tuli huomio, myöskin kansalaisiin ja asiakkaisiin, kuntalaisiin liittyviin palveluihin.

Meillä on toinen keino, joka on tulossa tähän soten puolelle. Elikkä kun sote-rakennetta ruvetaan siellä alueella miettimään, niin siellähän on tällä hetkellä jo ollut meneillään näitä digitalisointi- ja potilastietojärjestelmien ja muiden kehittämistä. Ja on myöskin tämän vuoden lopulla tulossa mahdollisuus hakea rahoitusta koko tämän sote-rakenteen muokkaamiseen, joka osittain tarkoittaa myöskin tätä sote-puolen digitalisointia. Samoin meillä sinne kehittämispuolelle on päätetty yhdistää se Vimana ja SoteDigi yhdeksi yhtiöksi nimeiltään SoteDigi, joka sitten tulee siihen tueksi.

Hyvä huomio näiden hankintojen ja ostojen osalta tähän: Samanaikaisesti on meneillään niin sanotun Hilma-järjestelmän, mitä kautta julkisia hankintoja tehdään, kehittämis-työ, jossa tietenkin pitää samalla mallilla sitten ottaa siihen järjestelmään kaikki ne palveluiden tuottajat ja tavaroiden tuottajat eli pitää nämä laskujärjestelmät yhtenäistää. Ja sitten samalla pitää muistaa ja huomata ja tietää se, että meillä kaikilla on viime talven aikakin täällä päätettynä esityksenä ainakin olemassa tiedonhallintaan toimeenpanolaki, joka pitää ottaa huomioon. Sitten meillä on EU:n kautta tullut myöskin erilaisia velvoitteita, sähköisistä laskuista ja kaikista muista, jotenka meillä on jo niitä asioita, jotka kunnissa on tälläkin hetkellä otettava huomioon jo ensi vuoden alusta. Ja siihen tämä yhtenä. Mutta on todella tärkeätä, että sitten samalla pystytään katsomaan ne kohdat, joiden pitää olla samalla tavalla raportoituna, että ne järjestelmät tietenkin sitten toimivat.

Sitten tämä erillinen huomio tähän kansalaisten näkökulmaan: Kyllä joillakin alueilla on jo tehty hyvää työtä, ja tuolla JulkICT:n puolella on koko ajan meneillään hanke — se on hankerahoituksella tällä hetkellä tämmöisestä digituesta elikkä siitä, miten ne muutama satuhatta ihmistä, jotka eivät halua, eivät pysty, eivät kykene, joilla ei ole laitteita, pysyvät mukana näissä järjestelmissä — niin että he voivat saada ihan henkilökohtaista tukea sitten näitten palveluiden tuottamiseen tai jonkun muun vaihtoehtoisen mallin sitten hoitaa ne asiat, kun ei itse sitä digitaalista mallia pysty käyttämään. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansalaisaloitelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 57/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.16 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Suomi on varmasti maailman menestyksellä parlamentaarinen demokratia — ainakin, jos mittarina pidetään sitä, että kun meillä yksikamarinen eduskunta alkoi kokoontua vuonna 1906, olimme tuolloin edelleen yksi Euroopan köyhimpiä maita, ja tänä päivänä olemme yksi Euroopan vauraimpia maita ja lähes mittarilla kuin mittarilla kansainvälisesti arvioiden sijoitumme viiden maailman menestyneimmän maan joukkoon. Joten tässä mielessä voimme ajatella, että parlamentaarinen demokratia ja eduskunta Suomessa ovat onnistuneet tekemään hyviä päätöksiä, hyvää lainsäädäntöä ja siten rakentamaan hyvää yhteiskuntaa.

Arvoisa puhemies! On tietysti hienoa, että kansalaisyhteiskunta on myös kehittynyt ja perustuslaki on elänyt ajassa niin, että on mahdollistettu kansalaisaloite tapana tehdä aloitteita lainsäädäntöön, ja että tämä on tullut hyvin aktiiviseksi osaksi suomalaisten tapaa osallistua — voisi sanoa — päivän politiikkaan.

Mutta, arvoisa puhemies, kun asiat harvoin ovat hyvin mustavalkoisia — kuten ne aloitteentekijälle voivat helposti näyttäytyä — niin hyvin harvoin tällainen kansalaisaloite johtaa todelliseen lainsäädäntömuutokseen. Näin ollen mietin sitä, että kun käydään keskustelua kansalaisaloitteen kehittämisestä, tulisiko esimerkiksi kansalaisaloitteen allekirjoittajien määrää nostaa niin, että niin useat kansalaisaloitteet eivät tulisi tänne eduskuntaan, jotta sitten ne kansalaisaloitteet, jotka tulevat, saisivat ehkä jopa aiempaa perusteellisemmän käsittelyn ja voisivat sitten jopa johtaa siihen, että — mikäli eduskunnan enemmistö niin katsoo — niiden pohjalta valmistelua ohjattaisiin siihen, että hallitus toisi vaikkapa oman esityksensä sitten esityksen, jolla lainsäädäntöä voidaan oikeasti muuttaa.

Arvoisa puhemies! Tämä nyt tehtävä esitys on hyvin tekninen, mutta mielestäni tätä keskustelua olisi hyvä käydä. On totta, että tänäkin syksynä eduskunnassa on päästy keskustelemaan monista tärkeistä ja ajankohtaisista asioista, kun ne ovat kansalaisaloitteiden kautta eduskuntaan tulleet, mutta on todennäköistä, että hyvin harva, jos yksikään näistä aloitteista sinänsä etenee lainsäädäntöön asti. Tässä mielessä voisi olla tarpeellista miettiä uudistuksia tämän sinänsä tarpeellisen instituution merkityksen vahvistamiseksi.

18.19 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Meillä on keskustelussa nyt tämä kansalaisaloiteinstituutio ja sen saattaminen EU:n asettamien edellytysten tasolle. Itse asiassa tämä tarjoaa myöskin nyt tilaisuuden keskustella — kuten edustaja Autto tässä jo avasi tämän keskustelun — myöskin kansalaisaloiteinstituutiosta sinänsä ja sen kehittämistarpeista. Käyttäisin tilaisuutta hyväkseni osin myöskin sen vuoksi, että minulla on ollut itse tilai-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

suus osallistua hyvin vahvasti yhden kansalaisaloitteen kokoamiseen, joka sai silloin 85 000 allekirjoitusta ja joka myöskin käsiteltiin täällä eduskunnassa — jolloin learning by doing, tekemällä on oppinut. Ja tässä on joitain huomioita, jotka ehkä olisi hyvä ottaa huomioon, kun tätä kansalaisaloiteinstituutiota jatkossa kehitellään.

Ihan ensimmäiseksi on tietenkin todettava se, että suomalainen yhteiskunta perustuslakinsa mukaan ankkuroituu demokraattiseen päätöksentekoon, mutta meillähän on yksi muoto demokratiaa käytössä, eli nimenomaan edustuksellisen demokratia on se hallitseva päätöksentekomuoto. Suomessa tämä sali on juuri se korkein päätöksentekopaikka tässä meidän edustuksellisessa demokratiassamme. Meillä on myöskin ituja — ja on järjestelmiä, jotka ovat pidemmälläkin kuin Suomi konsanaan, mutta meilläkin on ituja — suoran demokratian esiintymismuodoista. Meillähän on kahdellakin eri tavalla mahdollisuuksia antaa tilaa suoralle demokratialle: suora kansanäänestys on tietenkin yksi tapa, ja toinen tapa on ollut tämä kansalaisaloiteinstituutio.

Tämäntyyppinen kansalaisaloiteinstituutio on myöskin siinä Euroopan unionin perustuslaissa — minä käytän rohkeasti sitä termiä, vaikka sitä kutsutaan vain perussopimukseksi eli Lissabonin sopimukseksi — jossa saadaan miljoonan EU-kansalaisen allekirjoituksen kautta unionin päätöksentekojärjestelmään kansalaisten tekemä aloite. Suomessa luonnollisesti on tyydytty ihan toisenlaiseen lukuun, eli 50 000 allekirjoitukseen, jolla tämä kansalaisaloite astuu voimaan, jos ne puolen vuoden aikana kyetään kokoamaan. Nämä suoran demokratian idut ja muodot ovat mitä suurimmassa määrin kannatettavia. Ne jalostavat ja kehittävät meidän demokratiaamme eteenpäin, antavat osallistumismuotoja kansalaisille, ja ennen kaikkea — kuten tässä edustaja Auttokin puheenvuorossaan totesi — nostavat keskusteluun tärkeitä kysymyksiä, ehkä sellaisia kysymyksiä, jotka hallitusten esitysten kautta tai kansanedustajien lakialoitteiden kautta eivät tähän saliin tule.

Sitten muutama huomio siitä kokemuksesta, minkä kansalaisaloitteen tekijänä olen havainnut ja elänyt läpi. Ihan ensimmäiseksi meidän edustuksellisen demokratiamme kipupiste — sanon sen tällä tavalla, kun se tarkoittaa monissa maissa aidosti kipupistettä — on neljännen valtiomahdin rooli. Eli johtavat tiedotusvälineet tässä maassa muokkaavat paljon politiikan agenda ja luovat viime kädessä todellisuuskuvan, jonka pohjalta myöskin edustuksellisessa demokratiassa päätökset tehdään. Kansalaisaloiteinstituution onnistuminen nojautuu ykkösenä siihen, että valtamedia antaa tilan. Jos valtamedia antaa julkisuustilan jollekin kansalaisaloitteelle, se menee läpi, ja jos se ei sitä anna syystä tai toisesta — aihe on niin herkkä, vaikea tai joku muu syy — niin se ei mene läpi. Eli tästä kansalaisaloitejoukosta — joita on minun käsitykseni mukaan tehty jo yli 500, jos muistan luvun oikein, voi olla, että olen väärässä tässä — niillä, mitkä media, valtamedia erityisesti nostaa esiin, on erittäin suuret läpimenomahdollisuudet.

Itse tiedän omasta aloitteestamme, joka koski eläkejärjestelmän uusimista, että kun me saimme tilaa valtamediassa, niin sillä hetkellä me saimme 10 000 allekirjoitusta saman tien, samana päivänä — heti. Eli median rooli oli aivan ratkaiseva. Jos media ei sitä tilaa anna — kuten kävi toisessa kansalaisaloitteessa, joka tehtiin, jolle sitä ei saatu — niin me emme pysty sitä viemään silloin läpi. Eli median rooli on hyvin, hyvin kriittinen kysymys, ja siihen kannattaa suhtautua myöskin avoimella mielellä, ymmärtää median rooli, mutta myöskin osaten sitä arvioida.

Toinen seikka, joka tulee vastaan ja mikä tässäkin lakiesityksessä tulee esille, on se rooli, missä muodossa, millä tavalla, nämä allekirjoitukset kootaan. Se on hallitsevasti digimuodossa internetin välityksellä. Äsken käytin puheenvuoron siitä, että meillä on yli 75-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

vuotiaita ihmisiä iso joukko, 80 prosenttia, joilla ei ole tietokonetta käytettävissä. Joten silloin, kun on asiakysymys, joka koskee ikäihmisiä kansalaisaloitteen kautta, ollaan huomattavasti toivottomammassa tilanteessa kerätä se 50 000 allekirjoitusta kuin jos nostetaan esiin sellainen teema, joka on esimerkiksi nuorille ihmisille akuutti, olennainen ja merkittävä, koska he elävät digimaailmassa ja he pystyvät heti reagoimaan siihen. Tämä on iso ongelma, minkä kanssa me olemme tekemisissä, että digitalisoituminen määrittää kansalaisaloitteen kohtalon. Meillä on selkeästi olemassa joitain osa-alueita, tässä tapauksessa esimerkiksi ikäihmisten ongelmat, jotka eivät samalla tavalla saa mahdollisuutta tulla esille — ellei sitten, niin kuin totesin, media anna sille tilaa — kuin toisentyypiset. Tämä on rakenteellinen ongelma, siitä ei voi ketään syyttää, se on rakenteellinen tilanne, mutta on hyvä myöskin tässä asiassa tiedostaa, että kansalaisaloitteelle on tämä kynnys myöskin olemassa. Se on tärkeä tunnistaa.

Kolmantena seikkana halusin tuoda esille sen — edustaja Autto sen jo omassa puheenvuorossaan toikin esille — millä tavalla kansalaisaloite käsitellään tässä eduskunnan täysistunnossa. Miten se käsitellään? Lähtökohtaisesti ideana on, se on lainsäädännön kautta määriteltä, että kansalaisaloite pitäisi käsitellä samassa kiireellisyysjärjestyksessä, samalla tasolla kuin hallituksen esitykset. Ja nehan tulevat tänne lähetekeskusteluun, ne menevät valiokuntaan — ja kyllä, valiokunnat ovat ne usein myöskin käsitelleet — ja sitten ne tulevat tänne täysistuntoon, mutta vähän tilanteesta riippuen ne elävät tai ovat elämättä.

Sitten on tämä iso kysymys, joka on tässä hallituksen esityksessä ja koskee nyt tätä esillä olevaa asiaa, eli tämä ikärajakysymys. Euroopan unionin sisällä on lähdetty liikenteeseen siitä, että kansalaisaloitteen voisi allekirjoittaa myöskin niin sanotusti alaikäinen Suomessa, sellainen ihminen, jolla ei ole äänioikeutta, eli 16 ikävuodesta alkaen. Tämä on pohdittavan arvoinen asia, koska tietysti tämä voisi olla vaihtoehto kasvattaa kansalaisia, nuoria erityisesti, ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin asioihin siitä huolimatta, että heillä ei ole vielä varsinaista äänioikeutta. Tämä on iso kysymys. Me olemme Suomessa omaksuneet sen kannan — joka on kyllä perusteltu myöskin — että äänioikeusikä, eli 18 vuoden ikä, on se, jota kautta määrittyy oikeus myöskin allekirjoittaa kansalaisaloite.

Arvoisa puhemies! Täällä palaa punainen valo, 7 minuuttia on ummessa, pitääkö minun käydä pyytämässä toinen puheenvuoro? Minulla olisi ollut iso asia tässä vielä ottaa esille eli tämä allekirjoittajien määrä, minkä edustaja Auttokin tässä otti esille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kyllä nyt melkein täytyy pyytää toinen puheenvuoro.

Ja ehdin sen tekemään, painamaan napin vielä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ehditte hyvin, sillä täällä on muun muassa edustaja Vestman, joka odottaa puheenvuoroaan.

18.27 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen teknisestä luonteesta huolimatta haluaisin edellisten puhujien tavoin kiinnittää huomiota muutamaaan laajempaan seikkaan, mitä tulee tähän kansalaisaloiteinstituutioon. Olen samaa mieltä edustaja Auton kanssa siitä, että meillä on varsin toimiva parlamentarismiin perustuva edustuksellinen demokratia, ja se turvaa erinomaisella tavalla kansalaisten vaikutusmahdollisuudet, mutta tämän rinnalla on tärkeätä, että meillä on tällaisia suoran demokratian

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

kanavia, ja tämä kansalaisaloiteinstituutio mielestäni on osoittautunut varsin toimivaksi suoran vaikuttamisen kanavaksi. Minä haluan kiinnittää huomiota näiden kansalaisaloitteiden käsittelyyn täällä eduskunnassa, mitä noissa edellisissä puheenvuoroissa on sivuttu.

Ensinnäkin täällä on tänä syksynä käsitelty jo useampi kansalaisaloite. Täällä on käsitelty kansalaisaloite, joka koskee seksuaalirikoksesta tuomitun oleskeluluvan peruuttamista ja tuomitun karkottamista, täällä on ollut käsittelyssä Suostumus2018-kansalaisaloite ja täällä on käsitelty kansalaisaloite, joka koskee kaivoslain uudistamista. Sen lisäksi täällä on käsitelty muun muassa dieselin käyttövoimaveron poistamista koskeva kansalaisaloite, joka keräsi muuten lähes historialliset 125 000 allekirjoitusta. Minä olen osallistunut täällä salissa lähes jokaiseen keskusteluun ja olen tehnyt tämän salin osalta muutamia huomioita. Ensinnäkin on äärimmäisen tärkeää, kun kansalaisaloite on täällä meillä lähetekeskustelussa, että asianomaiset ministerit osallistuvat siihen keskusteluun. Tässä noteerasin kaivoslain uudistamista koskevan kansalaisaloitteen osalta, kuinka paljon hedelmällisempää se keskustelu tämän kansalaisaloitteen johdosta oli, kun täällä oli ministeri vastaamassa, ja tähän on varmasti syytä jatkossakin kiinnittää huomiota.

Toiseksi, mielestäni tapa osoittaa kunnioitusta kansalaisaloitetta kohtaan on se, että niiden käsittelyyn osallistuisi mahdollisimman moni kansanedustaja. Tässä on myös meidän edustajien toimintaan syytä minun mielestäni kiinnittää huomiota.

Edustaja Kiljunen nosti tuossa esille myös sen, miten sitten tämä kansalaisaloite nousee mediassa esille, ja sillä on varmasti, tai voi olla, vaikutusta siihen, miten tämä kansalaisaloite sitten konkretisoituu mahdollisesti lainsäädännöksi tulevaisuudessa, mutta tähänhän me voimme täällä eduskunnassa vaikuttaa. Tämän salin lisäksi haluan kiinnittää huomiota siihen, että valiokunnillahan on myöskin vaikutusmahdollisuuksia siihen, miten tätä kansalaisaloitteita käsitellään, ja nämä julkiset kuulemiset ovat olleet erinomaisia. Tämän valiokuntatyön kautta sitten kansalaisaloitteelle on myöskin mahdollisuus antaa tukea, ja tämän asian myöskin haluaisin nostaa esille.

18.30 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! On todella ikävää kuulla kokoomuksen suunnalta, että kansalaisaloiteinstituutiota halutaan sillä tavoin heikentää, että tätä allekirjoitusmäärää lähdetäisiin nostamaan. Kansalaisaloiteinstituutio nimenomaan on tarkoitettu sitä varten, että kansalaisilla olisi mahdollisuus tuoda eduskunnan käsittelyyn mahdollisimman helposti asioita, koska edustuksellisen demokratian kautta se valitettavasti on pikkasen useamman kulman takana. Tällä hetkellä suomalaiset kokevat jo, että he eivät valitettavasti saa ääntään kuuluviin tarpeeksi. Meillä äänestysprosentti ei ole tarpeeksi korkealla tasolla ja tällainen kansalaisaktivismi ja uudet tavat vaikuttaa ottavat valtaa, ja siihen sopii äärimmäisen hyvin, että meillä on tämä kansalaisaloiteinstituutio. Vuodesta 2012, kun tämä kansalaisaloite otettiin käyttöön, meillä ei ole käsitelty kuin vasta 28 kansalaisaloitetta — vuodesta 2012 lähtien — joten se ei kyllä ole minkäänlainen määrä, jos katsotaan, kuinka monta vuotta tässä on mennyt välissä. Osa johtaa lainsäädäntöön, niin kuin me olemme nähneet, osa itsessään luikahtaa seuraaviin hallitusohjelmiin, niin kuin me olemme nähneet, ja ennen kaikkea nekin, jotka eivät suoraan päädy lainsäädäntöön, johtavat ihan valtavaan yhteiskunnalliseen keskusteluun erilaisista tärkeistä asioista, kuten tässä on mainittu: ollaan puhuttu esimerkiksi juurikin karkotuksista tai bensaverotuksista ja muista vastaavista tai sitten esimerkiksi Veikkauksesta nyt — tämä keskustelu on noussut myöskin kansalaisaloitteen kautta. Eli nämä ovat myöskin äärimmäisen tärkeitä kanavia kansalaisille mahdollistaa yhteiseen isoon keskusteluun semmoisia

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

teemoja, jotka eivät muuten sinne nousisi, ja sen takia olisi todella valitettavaa, jos me nyt lähtisimme siihen suuntaan, että alkaisimme ottaa pois sitä valtaa kansalaisilta, jota heille on annettu, säätämällä jonkin uuden rajan, että nostetaan sitä 50 000:stä 100 000:een. Voin kertoa, että sen jälkeen ainakin — jos puhutaan eläkeläisiin liittyvistä asioista — on aika vaikea kerätä 100 000 paperista lomaketta, ellei netissä lähdetä allekirjoittamaan, eli tämä on myöskin yhdenvertaisuuskysymys.

Vielä yhden näkökulman haluaisin tuoda tähän keskusteluun, ja se on se, että kansalaisaloite on myöskin väylä just semmoisille ryhmille tuoda asioita tänne käsittelyyn, jotka eivät täällä ole edustettuina edustuksellisesti, niin kuin esimerkiksi nuorille. Me emme ole täällä edustettuina samassa suhteessa kuin me olemme yhteiskunnassa. Myöskin sosioekonomisesti vähän pienempituloisista taustoista tulevat henkilöt eivät ole edustettuina, ja tämä on sen takia ihan älyttömän tärkeä juttu. [Kimmo Kiljunen: Eläkeläiset eivät ole edustettuina!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, en avaa tässä nyt laajempaa debattia, mutta myönnän vastauspuheenvuoron edustaja Autolle, kun hänen puheeseensa suoraan viitattiin.

18.33 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme tosiaan edustaja Tynkkysen kanssa täysin samaa mieltä kansalaisaloitteen merkityksestä ja siitä, miten se palvelee suomalaista edustuksellista parlamentaarista demokratiaa. Oma huoleni, ja miksi ääneen pohdiskelin asiaa, liittyy siihen, että kun näitä kansalaisaloitteita, uskoisin näin, kiihtyvään tahtiin tulevaisuudessa eduskuntaan tulee, päästäisiin tilanteeseen, jossa sitten myös koetaan, että ne konkreettisesti etenevät lainsäädäntöön asti, kun eduskunnan enemmistö voi esitetyt ajatukset hyväksyä, niin että siinä mielessä tavallaan emme ole Tynkkysen kanssa eri mieltä tästä asiasta, [Sebastian Tynkkynen: Kyllä me ollaan eri mieltä!] mutta mielestäni pitää uskaltaa käydä keskustelua. Ja myös haluan sitä korostaa, että oman pohdintani olen esittänyt yksittäisenä kansanedustajana, en niinkään puolueen edustajana tässä. Uskon, että tämä kysymys on mitä suurimmassa määrin perustuslakikysymys, ja varmasti jokaisen on hyvä [Puhemies koputtaa] tähän paneutuakin nimenomaan sen oman kansanedustajuuden kautta [Puhemies koputtaa] ennemmin kuin puoluepoliittisena kysymyksenä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Emme myöskään nosta debattiin käytettävää aikarajaa. Se on minuutti.

18.34 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Käytän myös tässä tilaisuuden käyttäen puheenvuoro kansalaisaloitteista yleisemminkin.

Olemme tosiaan, niin kuin täällä salissa on jo todettu, tällä kaudella päässeet käsittelemään useaa tärkeää kansalaisaloitetta ja asiaa, ja pidän tosi arvokkaana sitä, että näin on, ja pidän näitä kansalaisaloitteita tärkeänä osana demokratiaa ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia. Näillä kansalaisaloitteilla on tosiaan tärkeä rooli asioiden nostamisessa julkiseen keskusteluun ja tänne eduskunnan agendalle. Ja edelleen, kuten täällä on todettu, niin vaikka ne kansalaisaloitteet eivät sellaisenaan menisi läpi ja tulisi osaksi lainsäädäntöä tai johtaisi lainsäädännön muutokseen, niin ne parhaimmillaan kyllä sparraavat ja vievät lainsäädäntövalmistelua siihen suuntaan, mihin aloite on halunnut maailmaa muuttaa, ja sitä

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

kautta vaikutus voi olla merkittävä. Täällä meillä salissa käsittelyssä olleista kansalaisaloitteista näkee, että niiden eteen on nähty todella paljon vaivaa. Ne nimet, ne 50 000 nimeäkään, eivät kuitenkaan tule helposti, vaan se edellyttää työtä, ja silloin ne kansalaisaloitteet myös ansaitsevat täällä salissa ja tässä talossa arvoisensa käsittelyn.

Sisällöllisesti mielenkiintoinen kysymys on se, että tämä EU-asetus mahdollistaa aloitteen ikärajan laskun 16 vuoteen. Tässä vaiheessahan siihen asiaan ei oteta kantaa, mutta ikärajakysymyksiä on tarkoitus käsitellä myöhemmin parlamentaarisessa työryhmässä, joka selvittää puoluelain, vaalirahotuslain ja vaalilain kehittämistarpeita, ja tämä työ alkaa vielä tämän vuoden aikana.

Ilmastolakot ja ilmastomielenosoitukset ovat osoittaneet, että nuorilla on halua ja osaaamista vaikuttaa, ja on todella tärkeää, että tarjoamme myös nuorille siihen mahdollisuuksia.

Ja vielä sen totean, että tätä kansalaisaloitelakiahan muutettiin tosiaan niin, että kesäkuun alussa voimaan tulleella muutoksella pyrittiin ehkäisemään aloitteiden raukeamista eduskunnan vaihtuessa pidentämällä vuoteen sitä määräaika, jossa vastuhenkilöiden on toimitettava kannatusilmoitukset. Tätä pidin myös tärkeänä muutoksena, että meidän pitää pikemminkin — olen sitä mieltä — pyrkiä tätä instituutiota kehittämään siihen suuntaan, että se on mielekäs vaikuttamisen tapa kansalaisille, ja tuoda asioita julkiseen keskusteluun.

18.36 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä puhuttiin median toimista näitten kansalaisaloitteitten kanssa, ja täytyy sanoa, että heillä on iso vaikutus siinä, mutta jos katsoo vaikka tätä omaa kansalaisaloitetta, niin media teki kyllä kaikkensa, ettei se saisi näitä 50 000:ta nimeä, mutta niin vain kuudessa viikossa 50 000 nimeä täyttyi. Siinä varmaan isona tekijänä on sosiaalinen media, mikä auttaa kyllä näitten nimien keräämisessä. Mutta niin kuin edellinenkin edustaja sanoi, niin ei tämä 50 000 nimen kasaan saaminen ole mikään helppo ja itsestäänselvä asia. Kyllä se aihe pitää olla mielipiteitä herättävä.

Sitten tuosta ikärajan laskusta, niin itse kyllä laskisin sitä ihan sen takia, että myös nuoriso kiinnostuisi päivänpolitiikasta ja heillä olisi mahdollisuus vaikuttaa siihen. Eli laskisin kyllä tätä ikärajaa.

18.38 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite on tärkeä instituutio, ja siitä sopii keskustella monipuolisesti tällaisen teknisenkin lakiesityksen yhteydessä. Tuo allekirjoittajien määrän muuttaminen on tietysti monitahoinen asia. Itse en siihen lähtisi sen takia, että nyt tuollainen määrä sinne on määritetty ja se toimii tällä hetkellä ja se asettaa tietyn rajan sille, millaisia aloitteita tänne eduskuntaan päätyy. Tästähän on aiemmin keskusteltu esimerkiksi suhteessa Malmin lentokentän säilyttämiseen ja sitten jonkun pienemmän kaupungin vastaavan asian esille tuomiseen: pienemmässä kaupungissa ei kenties ole 50 000:ta asukasta, joita se asia koskisi, eikä sitä kautta tulisi sellaista määrää allekirjoituksia siihen aloitteeseen, että se eduskunnan käsittelyyn päätyy, verrattuna sitten Malmiin, jolloin tällainen väestömassa on helposti löydettävissä. Tämä on tietysti ongelmallista, mutta itselläni ei siihen ole suoranaista ratkaisua esittää.

Sellaisen huolen toisin esille, että kun puhutaan kansalaisaloitteista, niin niiden ei pitäisi olla kansalaisjärjestöaloitteita. Loppujen lopuksi kuinka moni kansalaisaloite, joka on päätynyt eduskuntaan käsittelyyn, on aidosti lähtenyt liikkeelle yksittäisten kansalaisten huolesta ilman minkäänlaista järjestön — pahimmassa tapauksessa veronmaksajien rahaa

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

nauttivan järjestön — masinointia? Eli kansalaisjärjestöt yrittävät ajaa lainsäädäntöön asioita, joita eivät ole saaneet hallitusohjelmaan, kansalaisaloitteen kautta julkisuutta hyväksi käyttäen, ja toisaalta puolueet ja poliitikot yrittävät tuoda asioita niin sanotusti tiskin alta ohi hallitusohjelman. Tätäkin ilmiötä on ollut havaittavissa useina hallituskausina, ja eräskin kansalaisaloite tavallaan tällaisenaan saatiin lävitse eduskunnassa. Tämmöiseen toimintaan kansalaisaloite tuskin on tarkoitettu vaan enemmänkin kansalaisten keinoksi tuoda esille huolia, joita heillä on, eikä meidän poliitikkojen keinoksi tuoda asioita esille, koska me voimme tehdä lakialoitteita.

Eräs syy siihen kysyntään, miksi kansalaisaloitteita tarvitaan, on se, että on yleisessä tiedossa, että yksittäisten kansanedustajien tai jopa pienempien kansanedustajajoukkojen lakialoitteita ei eduskunnassa käytännössä käsitellä vaan ne haudataan valiokuntiin. Edes yli 100 allekirjoittajan lakialoitteet, kansanedustajan lakialoitteet, eivät ole tulleet lainsäädännöksi, vaikka niiden periaatteessa pitäisi tulla, jos eduskunnan enemmistö on niiden takana. Onko tässä eräs syy, joka saa aikaan lisää kysyntää kansalaisaloitteelle, että koetaan, että kansanedustajaan yhteyttä ottamalla ja sitä kautta lakialoitteen eteenpäinviemisellä ei pystytä vaikuttamaan asioihin?

18.40 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kansalaisaloitteella on erittäin tärkeä rooli kansan vaikuttamisessa. Ne ovat tosiaan tärkeitä muotoja vaikuttaa. Kansalaisaloitteet ovat mahdollisia myös kunnissa. Niin kuin monet kuntapäätäjät tietävät, sielläkin niitä silloin tällöin aina liikkuu, mutta turhan harvoin niitä on. Kansalaisten vaikuttamiseen pitäisi oikeastaan kiinnittää enemmän huomiota, siihen, miten se tapahtuisi. Kansalaiset pitäisi ottaa mukaan jo siinä alkuvaiheessa, kun niitä asioita käsitellään — elikkä aika varhaisessa vaiheessa pitäisi kansalaiset ottaa mukaan. Mikä sitten olisi semmoinen konsti? Eräs konsti voisi olla kyllä se, että järjestettäisiin kyselytunteja kunnissa ja kaupungeissa, ja miksei tulevaisuudessa vaikka eduskunnassakin jotakin semmoista voitaisi miettiä. Kyllä se kansalaisten rooli on tärkeä. Heitä tarvitaan eräänä vaikuttamisen yksikkönä mukaan kovastikin.

18.41 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Muutamia huomioita tästä keskustelusta ja sitten tämä, minkä minä halusin varsinaisesti vielä puhua.

Tässä oli esillä keskustelu siitä, voisiko ikäraja olla 16 tai 18 vuotta — 18 vuotta olisi siis se äänioikeuden antava ikä. Kyllä voisi pohtia sitä 16 vuoden ikää tässä kansalaisaloitteen puolella erityisesti ottaen huomioon, että se olisi siis nuorten kasvatusta tähän demokraattiseen päätöksentekojärjestelmään, ja kun me tiedämme, että nuoret ihmiset yleensä ovat hyvin voimakkaasti, englanniksi sanotaan, issue-oriented eli ovat hyvin keskittyneet tiettyyn yksittäiseen asiaan, niin tämä olisi ilman muuta helppo tapa heidän kokea se osallisuutensa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja siinä olla aidosti mukana.

Edustaja Mäkelä nosti esille kysymyksen siitä, ovatko jotkut kansalaisjärjestöt käyttäneet ”väärin” tätä kansalaisaloiteinstituutiota. Minä en ymmärtänyt ollenkaan teidän argumentaatiotanne. Kansalaisjärjestöt käsitykseni mukaan ovat kansalaisten järjestöjä, ja siinä mielessä ihmiset, jotka tekevät kansalaisaloitteita kansalaisina, ovat usein aktiivisia joissakin kansalaisjärjestöissä. Sen minä ymmärrän hyvin, jos te olitte sitä mieltä, että puolueiden ei kannata käyttää kansalaisaloiteinstituutiota hyväksensä, ajaa puoluepoliittisia asioita. Siinä mennään vähän hakoteille, koska puolueilla on nämä edustuksellisen demokratian foorumit käytettävissään. En minä lähtisi syyllistämään kansalaisaloitteiden teki-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

jöitä siitä, että erilaisilla ihmisillä saattaa olla erityyppisiä järjestötaustoja. Niitä varmasti löytyy jokaiselta, joka on aktiivinen kansalainen.

Sitten kysymys siitä, että monet kansalaisaloitteet ovat todella johtaneet lainsäädäntöön ja keskusteluun. Nyt hallitusohjelmassakin on esimerkiksi yksi asia, joka on selkeästi kansalaisaloitteiden kautta tullut esiin, eli tämä vanhusasiavaltuutettu. Se on ollut pidempään esillä, siitä on tehty aloitteita kansalaisten toimesta. Vihdoin meillä on hallitus, joka on ottanut sen hallitusohjelmaan, ja se tullaan toteuttamaan. Ehdottomasti juuri näin on, että näillä kansalaisaloiteinstituutioilla on tässä suhteessa merkitystä.

Edustaja Tynkkynen nosti esille kysymyksen, kritisoi edustaja Auton kantaa tästä 50 000 allekirjoituksesta. Olen edustaja Tynkkynen kanssa samaa mieltä. Kokeilkaapa kerätä 50 000 allekirjoitusta, erityisesti kun joudutte sen käsin keräämään. Se on muuten valtava määrä kansalaisia. Se on muuten valtava urakka. Ei nyt nosteta kynnystä 100 000:een, mikä tekee sen mielettömäksi ja jolloin tulee entistä selkeämmäksi median vaikutusvallan korostaminen, koska silloin median kautta pystytään käytännössä sanelemaan se, tuleeko kansalaisaloite läpimeneväksi vai ei. 50 000 on ehdottomasti se maksimiraja.

Itse asiassa minä pohtisin sitä toisinpäin. Olisiko se kansalaisaloitteen allekirjoittajamäärä jopa laskettavissa? Ei välttämättä niin — alkää hätääntykö — ei välttämättä niin, että se kansalaisaloite, joka saisi esimerkiksi 10 000 allekirjoitusta, tulisi lakialoitteena tänne eduskuntaan, mutta niin, että jos on saanut 10 000 allekirjoitusta kansalaisaloitteeseen — ja on muuten iso urakka se 10 000:kin, jos se tehdään käsityönä, niin kuin monesti joudutaan tekemään tietyissä tilanteissa — se johtaisi samantyyppiseen käsittelyyn kuin täällä eduskunnassa kirjallinen kysymys, jonka kansanedustaja tekee hallitukselle. Eli jos 10 000 ihmistä on ilmaissut kantansa, niin silloin tavallaan valtioneuvoston asianosainen ministeri olisi velvollinen vastaamaan tähän yhtä lailla kirjallisesti, jolloin se synnyttäisi tätä debattia. Se olisi kansalaisaloitteen pehmennetty muoto, kun 10 000:kin on jo iso, iso määrä ja valtaosa kansalaisaloitteista, siis valtaenemmistö, ei koskaan saavuta sitä 10 000:ta. Eli jos saa 10 000 allekirjoitusta, se on jo luonteeltaan vakava kansalaisaloite, ja silloin meidän päätöksentekojärjestelmämme voisi hengittää siihen suuntaan, että siihen kansalaisaloitteeseen vastattaisiin esimerkiksi kirjallisesti, jolloin dialogi päätöksentekojärjestelmän ja kansalaisten välillä tässä eläisi.

Tämäntyyppisiä ajatuksia tässä voisi kehittää pikemminkin kuin lähteä siihen, että nostettaisiin sitä kynnystä vielä hurjempiin korkeuksiin, jolloin tosiasiasa se tarkoittaa vain median vaikutusvallan lisäämistä tässä kansalaisaloiteinstituutiossa.

18.46 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Kuten tässä on useampi kollega jo todennut, kansalaisaloite on vakiinnuttanut asemansa tärkeänä kansalaisten poliittisen osallistumisen ja vaikuttamisen muotona. Mielestäni yksi tärkeimpiä puolia tässä kansalaisaloitteessa on se, että se havainnollistaa kansalaisille sitä, mitä väliä on poliittisella päätöksenteolla ja poliittisilla valinnoilla.

Tämä hallituksen esitys, jota nyt käsitellään, kuitenkin sisältää lähinnä tosi teknisiä muutoksia, jotka eivät nyt kansalaisten näkökulmasta merkittävästi muuta tätä nykyistä järjestelmää.

Mutta haluaisin vain muistuttaa kaikille niille, jotka eivät tunne tämän asian historiaa, että tähän on saanut alkunsa siitä, että oikeusministeri Tuija Braxin oikeusministerikaudella eli vuosien 2007 ja 2011 välisellä eduskunta- ja hallituskaudella, vihreän oikeusministerin Tuija Braxin johdolla valmisteltiin se perustuslain pykälä, johon tämä koko kansa-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

laisaloitejärjestelmä nykyään perustuu ja jonka pohjalta seuraava hallitus sitten silloisen oikeusministeri Anna-Maja Henrikssonin johdolla valmisteli kansalaisaloitelain.

Olen tosi iloinen siitä, että tämä järjestelmä on olemassa ja toimii, ja kuten tässä nyt jo todettiin, niin osa kansalaisten aloitteista on johtanut varsinaiseen lainsäädäntöön, osa muuhun reagointiin poliittisten päättäjien taholta. Kansalaisaloite on siinä mielessä aika samassa asemassa kansanedustajien aloitteiden kanssa, että osasta tulee lainsäädäntöä, osasta ei. Siihenhän demokratiassa tietysti ei voida mennä, että asia olisi sillä jo päätetty, että kansalaisaloite läpäisee tämän 50 000 allekirjoittajan rajan, vaan jokainen kansalaisaloite ansaitsee huolellisen käsittelyn eduskunnassa. Mielestäni on myös tärkeää, että silloinkin, kun eduskunnan enemmistö on sitä mieltä, että kansalaisaloitetta ei hyväksytä tai että se ei johda toimenpiteisiin, asia käsitellään täysistunnossa ja jokainen kansanedustaja joutuu sitten nappia painamalla myöskin henkilökohtaisesti niin sanotusti näyttämään karvansa, että kannattaako vai ei.

18.48 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Vielä tähän kannatusikärajan muuttamiseen. Sen suhteen olisin kyllä kohtuullisen varovainen siinä mielessä, että kyllä äänioikeuden mukana tulee tavallaan myöskin vastuu sen äänestämisen vaikutuksista, koska nämä ovat kuitenkin lainsäädäntötoimia. On helppo — tällaisena klassisena esimerkkinä — olla sitä mieltä, että haluaa lisää rangaistuksia, kun ei tarvitse miettiä, mistä otetaan rahat lisääntyneisiin vanginhoitomeneihin. Eli vastuu tulee vallan mukana.

Edustaja Kiljuselle kommenttina: tuo 10 000 allekirjoittaneen eräänlainen kansalaiskysymys kuulostaa erittäin hyvältä ajatukselta, ja sellaista voisinkin kannattaa ajatuksena, jos se joskus eduskuntaan tuotaisiin.

Tästä järjestökysymyksestä: Nythän on niin, että näitä suurimpia kansalaisjärjestöjä jo nyt kuullaan eduskunnassa, valiokunnissa, erilaisten lakiesitysten ja hallituksen esitysten yhteydessä. Ne saavat jo nyt äänensä kuuluviin eduskunnassa, tapaavat kansanedustajia ja käyvät eduskuntaryhmien vieraina. Niillä on rahoitus joskus verovaroista, valtion rahoista, ja sitä kautta aivan eri resurssit kerätä allekirjoituksia ja saada julkisuutta näille kansalaisaloitteille kuin yksityisillä kansalaisilla. Ne eivät ole samalla viivalla tässä kysymyksessä. Sen vuoksi toin esille tämän kansalaisjärjestöaloitteen epätoivottavuuden ongelmatiikan.

18.50 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitos puheenjohtaja! Suomessa käydään paljon sitä keskustelua, varsinkin just ennen vaaleja, että pitäisikö pikkasen nuorempien kuin 18-vuotiaitten päästä päättämään vaaleissa, koska heitä koskevat niin monet asiat, mistä päätetään. Ja sitten aina jotkut perustelevat sitä sillä tavalla, että no, ei ehkä nyt näissä yleisissä vaaleissa, koska täällä nyt päätetään edustuksellisesti, ketkä menevät läpi, ja puhutaan niin valtavan monimutkaisista asioista, mistä tullaan päättämään.

Ja sitten taas tämän kansalaisaloitejärjestelmän kohdalla on kyse nimenomaan hyvin yksittäisistä asioista, mitä käsitellään. Ja voisi sanoa näin, minä luulen, että tässä olisi ehkä ainakin tavallaan se, että päästäisiin eteenpäin siinä, miten nuoret pystyvät hyvin konkreettisella tavalla osallistumaan vaikuttamiseen nimenomaan lainsäädännön osalta. Minä sanoisin, että tässä voisi olla kompromissiratkaisu se, että laskettaisiin 16 vuoteen sitä ikäraja kansalaisaloitteisiin osallistumisen osalta. Nuorilla on todella paljon aiheita, mitä he haluaisivat tuoda päätöksentekoon, ja me edustajat olemme lähtökohtaisesti yleensä vähän vanhempia kaikki — minäkään en enää mikään 16-vuotias teini ole, niin en ehkä samalla tavalla enää jotenkin ymmärrä kuitenkaan, että mitä siellä maailmassa liikkuu. Ja minä us-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

kon, että nämä nuoret voisivat olla myöskin hyvin aktiivisia sen suhteen, että he voisivat olla niitä, jotka erilaisten festarien yhteydessä ovat keräämässä sitten niitä allekirjoituksia heille tärkeisiin asioihin.

Ja tuo, mitä just tässä esimerkiksi kansanedustajat — perussuomalaisten Ari Koponen ja Kiljunen ja muut — ovat puhuneet, niin kyllä me voisimme oikeasti yhdessä harkita sitä, että jos tässä kohtaa laskettaisiin ikäraja 16 ikävuoteen. Samalla se toimisi myöskin semmoisena tietynlaisena ehkä testinä, että miten se aktivoi sitten nuoria. Ja minä uskon vahvasti siihen, että se tulee todella voimallisesti aktivoimaan nuoria, myöskin Lukiolaisten Liiton osalta, myöskin Nuvan osalta, monien muitten osalta. Nämäkin instituutiot saattavat nousta paljon isompaan merkitykseen, koska sieltä lähdetään synnyttämään tämmöisiä asioita, joita sitten suoraan ajetaan lainsäädäntöön. — Kiitos, arvoisa puhemies.

18.52 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tästähän virisi oikein hyvä ja rakentava keskustelu, ja mielestäni edustaja Kiljunen teki mielenkiintoisen avauksen siitä, että tätä koko kansalaisaloiteinstituutiota voisi tarkastella siitakin näkökulmasta, olisiko useampia kansalaisten ikään kuin aloitteella tekemiä valtiopäivätoimiin rinnastettavia toimia, kuten tällainen kansalaiskysymys, ehkä kansalaiskeskustelualoite ja sitten tämä varsinainen lain muuttamiseen tai kokonaan uuden lain säätämiseen tähtäävä kansalaisaloite. Tällaisen keskustelun käyminen on varmaan tarpeellista, jos esimerkiksi halutaan edetä edustaja Kiljunen esittämään suuntaan, että näitä tarvittavia allekirjoitusmääriä lähdettäisiin pienentämään. Se, mistä itse kannan erityistä huolta, on se, että kun avaamme ja olemme avanneet erinomaisen väylän kansalaisille vaikuttaa, niin on tärkeää, että se koettaisiin mielekkääksi ja juuri siihen tarkoitukseen toimivaksi väyläksi, niin että se johtaisi konkreettisiin vaikutuksiin. Ja kun tosiaan suhteuttaa vielä asiaa lain muuttamisen osalta vaikkapa kansanedustajien tekemiin aloitteisiin, niin esimerkiksi 100 kansanedustajankaan allekirjoittama aloite ei välttämättä sitten valiokunnassa etene edes mietintöön asti, ja noin teoriassa voi ajatella, että siellä on kuitenkin takana 1,5 miljoonan äänestäjän antama mandaatti, kun puolet eduskunnasta on jonkin aloitteen allekirjoittanut. Elikkä tässä mielessä pitää käydä aivan uusi keskustelu, jos tosiaan lähdetään alentamaan näitä tarvittavia allekirjoitusten määriä.

18.54 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Arvostan edustaja Tynkkysen ja Auton esille tuomia näkökohtia koskien tätä ideaa siitä, että kun nyt 50 000 allekirjoituksella kansalaisaloite tulee lakialoitteen tapaisesti käsiteltäväksi tänne eduskunnan täysistuntoon ja eduskuntaan, niin jos — tämä oli se uutuusajatus siinä — olisi 10 000 allekirjoitusta, se johtaisi toisentyypiseen menettelytapaan eli esimerkiksi ministerin kirjalliseen vastaukseen kansalaisaloitteen tekijöille, joka olisi tietysti julkinen myöskin saman tien. Sen sijaan, että me jäisimme nyt odottamaan kansalaisaloitetta tästä ehdotuksesta, niin täytyykö meidän tehdä tässä yhteinen lakialoite ja käynnistää sitä kautta tämä keskustelu eduskunnan kautta, että me haluamme tukea tässä suhteessa tätä suoran demokratian muotoa. Jätetään se harkittavaksi, en sano, että jätän sen kollegoille.

Edustaja Hassi tässä toi esille historiasta oikeusministeri Braxin. Hän korosti, että vihreän oikeusministerin Braxin aloitteesta tämä kansalaisaloiteinstituutio on tullut Suomeen. Nyt kun me menemme historiaan, niin katsotaan historiaa vielä taaemmaksi, koska tiedän myöskin sen, mistä tuleva ministeri Brax sai tämän idean tälle kansalaisaloitteelle. Hän oli hyvin vahvasti mukana myöskin Euroopan unionin perustuslakiprosessia viemässä eteen-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

päin ja konventin taustatöissä mukana. Konventissa 2003—2004 sitten sopimusteksteissä oli kehitetty tämä Euroopan laajuinen kansalaisaloite, jossa miljoona allekirjoitusta edellytettiin unionitasolla, ja se on siis edelleenkin unionin lainsäädäntöä tältä puolelta. Tässä suhteessa tiedän, kun tätä keskustelua tulevan ministerin Braxin kanssa käytiin: tähän on heureka, tämä kansalaisaloiteinstituutio täytyy saada myöskin tänne Suomeen. On hienoa, että ministerinä ollessaan hän käynnisti tämän prosessin Suomeen ja meillä on nyt olemassa tämä suoran demokratian muoto eli kansalaisaloiteinstituutio.

Haluaisin vielä, arvoisa puhemies, palauttaa keskustelun siihen, minkä edustaja Vestman täällä nosti esille, eli millä tavalla eduskunta suhtautuu näihin kansalaisaloitteisiin, kuinka me sen käsittelemme, minkä kuvan me jätämme kansalaisille, jotka ovat tämän aloitteen tehneet. Minä arvostan sitä, että tässä salissa on tänään selkeästi yksioikoinen näkemys siitä, että meidän täytyy suhtautua vakavasti ja kunnioittaen siihen, että tällainen aloite on tehty. Jotkut ovat vakavasti siihen paneutuneet ja onnistuneet saamaan kymmeniätuhansia allekirjoituksia, niin kuin totesin, usein valtavan työprosessin jälkeen. Niin kuin sanottu, itse olin käynnistävänä voimana tässä eläkkeitä koskevassa kansalaisaloitteessa ja tiedän, mikä työ on kerätä se 50 000 allekirjoitusta. Tässä suhteessa olisi arvokasta, että kun se asia tulee tänne eduskuntaan, me kansanedustajat olisimme paikalla, kun jokaista kansalaisaloitetta täällä käsitellään. Se osoittaa meidän arvonantomme tälle instituutiolle, myöskin kansalaisille. Ja hieno idea edustaja Vestmanilla: ministeri paikalle. Ministeri paikalle, se pistää meidätkin ottamaan kantaa suhteessa valtioneuvostoon, ja ministeri osoittaa arvovallan myöskin, että tähän asiaan suhtaudutaan täydellä vakavuudella eduskunnan puolelta. Nämä ovat niitä pieniä eleitä, mutta ne osoittavat sen, [Puhemies koputtaa] että instituutio on tärkeä ja vakava, ja meidän täytyy sillä tavalla siihen suhtautua.

18.57 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Kuten edustaja Tynkkynen toi hienosti esiin, näiden kansalaisaloitteiden määrä on ollut varsin mitätön vuosien aikana, ja onko siitä nytten, vaikka niitä on nyt tullut tänne enemmän tässä viimeisten kuukausien aikana, ollut haittaa täällä? Omasta mielestäni ei, vaan kaikki ovat herättäneet oikein hyvää keskustelua täällä, ja just se keskustelu, näitten asioiden keskusteluun saaminen, on se melkein tärkein asia, mitä näillä kansalaisaloitteilla voi tehdä. Eli ei muuta kuin lisää vaan.

18.58 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! En meinaa halua jatkaa tätä keskustelua muuten, mutta kun tätä on nyt käyty perusteellisesti: Tämä puheenvuoro oli juuri nimenomaan tärkeä, eli näillä kansalaisaloitteilla ollaan ihan vakavasti liikkeellä, kun keskustellaan tämän täysistunnon keskustelujen luonteesta. Useimmiten poikkeuksellisen mielenkiintoisia keskusteluja syntyy näistä kansalaisaloitteista. Ei ainoastaan kansalaisyhteiskunta ole puhunut niistä asioista, myöskin lehdistö on niistä asioista puhunut, ne ovat aikaan liittyviä aiheita, ja ne koskettavat useimmiten ihmisiä. Sen takia se aloite on tehty, ja sen takia me saamme täällä eduskunnassakin tavallaan suoran yhteyden kansalaisiin vaalien välillä, koska tämä on suoran demokratian muoto, tämä kansalaisaloiteinstituutio. Sen takia meidän täytyy antaa sille oikea arvonsa ja pikemminkin tukea sitä, että se instituutio vahvistuu kuin sitä, että se heikkenisi.

18.59 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Olen täysin samaa mieltä siitä, että kansalaisaloitteilla on saatu erittäin hyviä keskusteluja aikaan täällä eduskunnan suuressa salissa — kun edustaja Kiljunen osoitti arvostusta edustaja Vestmanin tekemille parannusehdo-

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

tuksille tämän käytännön käsittelyn osalta, että esimerkiksi hallinnonalan asianomainen ministeri on aina läsnä, kun eduskunta käy lähetekeskustelua kansalaisaloitteesta, niin samalla tavalla minusta se on erittäin tärkeää ja kannatettavaa.

Mutta oman alkuperäisen pointtini haluan vielä tuoda tähän: Kun nyt tässä ikään kuin korostamme, että näillä kansalaisaloitteilla ajetaan tällaisen eduskunnan keskustelualoitteen asemaa, niin eihän sen näin pidä olla, vaan kansalaisaloite on säädetty perustuslain mukaiseksi menettelyksi kansalaisille tehdä suoran demokratian mukainen aloite lainsäädännön muuttamiseksi. Ja tämä on minusta se edustaja Kiljusen hyvä ajattelu, että pitäisi-
kö olla kansalaisilla käytettävissään useampia erilaisia työkaluja, jotta voidaan ajatella, että tämä suora demokratia sitten tämän edustuksellisen demokratian rinnalle voisi vahvistua. Tätä hain sillä, kun alun perin halusin nostaa keskustelua siitä, olisiko syytä tarkastella jopa tämän allekirjoitusmäärän nostoa silloin, kun puhutaan todella lain muuttamiseen tähtäävästä aloitteesta. Mutta siitä olen täysin samaa mieltä, että on hyvä, että näitä aloitteita tehdään ja keskustelua ajankohtaisista aiheista syntyy.

19.00 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt täytyy jälleen oikoa näitä vääriä käsityksiä. Ei tässä ole kyse siitä, että haluttaisiin näillä 50 000:lla jonkinlaisia keskustelualoitteita tänne, vaan kyse on siitä, että ihan tosissaan kansalaiset haluavat muuttaa lainsäädäntöä ja se 50 000 nimen raja on jo vaikea saada. Ja jos on niin, että esimerkiksi se toivottu lainsäädäntömuutos ei ole mahdollinen sen vuoksi, että vaikkapa perustuslaki on niin rankka muuttaa, että yhtä toivottua asiaa ei saa läpi sen takia, että tarvittaisiin parin eduskunnan hyväksyntä perustuslain muutokselle, niin ainakin on tehty se lainsäädännöllinen harkinta, josta ikään kuin sivutuotteena tulee se yhteiskunnallinen keskustelu, joka jää talteen myöskin tulevia eduskuntia varten. Niitä ei lähtökohtaisesti tehdä sillä ajatuksella, että ne tehtäisiin joksikin keskustelualoitteeksi, vaan ne tehdään nimenomaan sen vuoksi, että lainsäädäntö muuttuisi, ja siksi se 50 000 raja on hyvä, ja jos sitä johonkin suuntaan täytyy pohtia, niin sitten mieluummin alaspäin kuin ylöspäin.

Ja vielä viimeisenä täytyy antaa kyllä erityiskiitos edustaja Kiljuselle siitä, että ikään kuin... no, se menee tällä samalla lyhenteellä kuin meillä täällä eduskunnassa KK, kirjallinen kysymys. KK, se olisi niin kuin kansalaisten kysymys tai mitä ikinä. Tällainen uusi instrumentti itse asiassa tähän suoraan demokratiaan voitaisiin tuoda.

Sitten yksi pointti oli vielä se, että tässä on myöskin se hyvä, että jos kansalaiset saavat läpi kansalaisaloitteen, niin on silloin mahdollista myöskin tuoda tosiaan ihmisiä tälle foorumille, missä me edustuksellisessa demokratiassa olemme, eli meillä on nämä julkiset kuulemiset. Meillä usein kansalaisaloitteen myötä tuolla... nyt ollaan kakkoskerroksessa, mutta neloskerroksessa on tuo Arkadia-sali, siellä sitten kuvataan, ja nämä, jotka sen aloitteen ovat panneet liikkeelle, he pääsevät asiantuntijaroolissa puhumaan siitä enemmän tähän arvovaltaiseen laitokseen ja myöskin kutsumaan yleensä muita asiantuntijoita, mitä he katsovat, että pitäisi tänne tulla, mitä ehkä muuten ei tajuttaisi ottaa mukaan. Eli saadaan myöskin nämä julkiset kuulemiset, ja siellä kansanedustajat ovat sitten kyselemässä erilaisia kysymyksiä näiltä kansalaisilta, jotka tänne taloon ovat tulleet. Eli tässäkin mielessä tämä on aivan äärimmäisen hieno juttu, ja siksikään sitä ei kannata nostaa sitä 50 000:ta. Se, että se on 100 000, ei itsessään tekisi sitä, että siitä nyt jotenkin tulee kohtuuttomasti jotenkin arvokkaampi. Ne ovat kaikki arvokkaita, ja meillä on jo tällä hetkellä se allekirjoitusten lukumäärä — jos ajattelee, että lukumäärä tuo painoarvoa, niin se jo nykyisellään tuo, nykyiselläänkin se voi olla sen yli 50 000, ja sitten vain taivas on rajana, että kuinka

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

paljon tulee, ja kyllä minä luulen, että jokainen kiinnittää huomiota siihen, jos siellä 200 000:ta lähennellään. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tässä aika on täynnä tähän, mutta täällä on yksi puheenvuoro, niin otetaan edustaja Kiljunen — pidätkö paikalta? [Kimmo Kiljunen: Pidän paikalta!]

19.04 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies, kiitos tästä! Edustaja Tynkkysen puheenvuoro: olen enemmän kuin samaa mieltä teidän kanssanne, en vain ainoastaan sen vuoksi, että kannatitte sitä ideaa, minkä toin esille, että voisi olla varioidumpi tämä tapa käsitellä näitä kansalaisaloitteita. Eli se 50 000 allekirjoitusta kyllä johtaa lakialoitteen kaltaiseen käsittelyyn, ja 10 000 voisi johtaa ikään kuin kirjallisen kysymyksen kaltaiseen käsittelyyn ministerin vastauksineen.

Ja haluaisin edustaja Autolle sanoa, kun tekin kannatatte tätä ajatusta — hienoa, että on juuri näin: ei nosteta kysymystä siitä, että yli 50 000 täytyisi olla näitä allekirjoituksia [Sebastian Tynkkynen: Näin on!] Eivät nämä kansalaisaloitteet inflaatiota täällä kärsi. 50 000 allekirjoituksen kerääminen on valtava ponnistus. Se on valtava työ, uskokaa, ja siinä on ollut monenlaista tahoja tekemässä ja toimimassa siinä, ja sen kynnyksen nostamisella vielä isommaksi me luomme itse asiassa keinotekoiseen esteen sille kansalaisten aloitteelle, ja, kuten totesin aikaisemmin, sen jälkeen se on vain median varassa. Valtamedia silloin päättää sen, mitkä kansalaisaloitteet ovat täällä, mitkä eivät.

Eli ei nosteta siitä 50 000:sta, mutta kehitellään tätä instituutiota eteenpäin, ja arvostan teidän puheenvuorojanne.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonnäköverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonnäkö- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 7/2019 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 4/2019 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 7/2019 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle kasvinterveyslaiksi sekä laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 11/2019 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2019 vp

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

19.06 **Heikki Autto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä uusi kasvinterveyslaki on mielestäni, ellen nyt aivan erehdy, maa- ja metsätalousvaliokunnan ensimmäinen mietintö, josta nyt säädetään tämän uuden eduskunnan toimesta uusi laki. Vaikka tämä voi tuntua näin illan ollessa jo pitkällä kovin tekniseltä muutokselta Suomen lainsäädäntöön osana EU-lainsäädäntöä, niin jokapäiväinen leipämme on meille kaikille valtavan tärkeä asia.

Tässä mielessä me suomalaiset olemme onnekkaita, että meillä kasvinterveystilanne on perinteisesti ollut hyvä, paljon parempi kuin Euroopassa keskimäärin. Meillä esimerkiksi kasvinsuojeluaineita tarvitsee käyttää paljon vähemmän kuin muualla ja näin ollen sitten myös näitä kasvinsuojeluaineitten torjunta-ainejäämiä ei elimistöömme kerry sillä tavoin kuin kanssaihmisillä tuolla etelämpänä Eurooppaa. Tässä mielessä on tärkeää, että meillä on ajantasainen kasvinsuojelulainsäädäntö, niin että kasvinterveystilanne Suomessa on hyvä.

Oikein hyvillä mielin voimme nyt sitten hyväksyä tämän lainsäädännön sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön pohjalta että eduskunnan ensimmäisessä käsittelyssä hyväksymän sisällön mukaisesti. Haluan vielä kiittää myös maa- ja metsätalousvaliokunnan jäseniä niin hallituksessa kuin oppositiossakin, että tämä meni oikein jouhevasti eteenpäin.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 11/2019 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lentoliikenteen valvontamaksusta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 37/2019 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 7/2019 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Keskustelu

19.08 **Heikki Autto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Suomi on pitkä ja hieno maa, ja meillä tosiaan lentoliikenne on aivan keskeinen osa liikennejärjestelmäämme. Tässä mielessä monien elinkeinojemme kannalta lentoliikenteen kilpailukyky on tärkeää. Ja siinä mielessä kiitos — jos jostain hallitusta on syytä kiittää, niin tästä esityksestä, että lentoliikenteen valvontamaksua alennetaan. Vaikka tällainen 10 prosentin alennus valvontamaksuun voi tuntua pieneltä, niin kyllä siitä kuitenkin merkittävä kokonaisvaikutus muodostuu, kun Finavian kenttien kautta yli 20 miljoonaa lentomatkustajaa vuosittain kulkee. Eli oikein hyvillä mielin voimme varmasti myös tämän lainsäädännön hyväksyä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 37/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 23/2019 vp
Valiokunnan mietintö StVM 3/2019 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 23/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle pienten eläkkeiden korottamista koskeviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 43/2019 vp
Valiokunnan mietintö StVM 4/2019 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 6.11.2019 pidettävään täysistuntoon.

21. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 6.11.2019 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.35.

Pöytäkirja PTK 58/2019 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen